

Privacy in het sociaal domein

Een onderzoek naar de mogelijkheden van het sociaal domein gemeente Zoetermeer om de opdracht om integraal te werken zo AVG compliant mogelijk uit te voeren.

**Auteur: Anna Chalaw Johansen
Studentnummer: s1095977**

**Eerste begeleider: Gerdo Kuiper
Tweede begeleider: Nathalie Hanssen**

**Opleiding: HBO-rechten
Hogeschool van Leiden**

**Opdrachtgever: Carlijn Dohmen,
gemeente Zoetermeer**

20 augustus 2019

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport 'Verantwoord omgaan met privacy binnen het sociaal domein'. Dit onderzoeksrapport heb ik geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding HBO-Rechten aan de Hogeschool van Leiden. Het betreft een onderzoek naar de mogelijkheden die het sociaal domein gemeente Zoetermeer binnen de regels van de gegevensbescherming heeft bij de uitvoering van zijn integrale taak. In samenspraak met Carlijn Dohmen (begeleider gemeente Zoetermeer) en Gerdo Kuiper (onderzoeksdocent Hogeschool Leiden) heb ik het onderwerp van deze scriptie vormgegeven. Bij het schrijven van het onderzoeksrapport is Nathalie Hanssen mijn begeleider geweest.

Bij dezen wil ik graag al mijn begeleiders bedanken voor de fijne begeleiding. Daarnaast wil ik graag alle collega's van de gemeente Zoetermeer, in het bijzonder de JABO-afdeling, bedanken voor de fijne tijd bij de gemeente.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Anna Chalaw Johansen A.C.

Roelofarendsveen, 6 augustus 2019

Samenvatting

Gezinnen met meerdere problemen op verschillende domeingebieden, kunnen behoefte hebben aan een domeinoverstijgende samenwerking van de gemeente. Het Rijk heeft daarom de gemeenten de opdracht gegeven om integraal en intergemeentelijk samen te werken. Voor deze samenwerking is het nodig om persoonsgegevens domeinoverstijgend te verwerken. De verwerking van persoonsgegevens moet echter wel binnen de regels van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) plaatsvinden. Op basis van de AVG dient een verwerking gebaseerd te zijn op een grondslag en te voldoen aan een zestal basisbeginselen.

Het doel van dit onderzoek is om een advies uit te brengen aan de gemeente Zoetermeer over hoe de medewerkers sociaal domein gegevens zo AVG-compliant mogelijk domeinoverstijgend kunnen verwerken. Hiervoor is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *'Hoe kan het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer domeinoverstijgende gegevens verwerken, gelet op de Algemene Verordening Gegevensverwerking, blijkens wet- en regelgeving, literatuuronderzoek en interviews?'*

Om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag, zijn vijf deelvragen opgesteld. Deze worden beantwoord op basis van wetsanalyse, vergelijkend onderzoek en literatuuronderzoek. Er is een wetsanalyse gemaakt van de AVG, de Wmo-2015, de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Daarnaast zijn verschillende beleidsmogelijkheden in kaart gebracht op basis van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Ook is op basis van de Ethische Data Assistent van de Universiteit van Utrecht en het UPP bepaald hoe een medewerker de gegevensverwerking dient te verantwoorden. Tot slot zijn drie met Zoetermeer vergelijkbare gemeenten geïnterviewd over hun ervaringen en werkwijzen bij het domeinoverstijgend delen van gegevens.

Uit de analyse van de adviezen van de VNG en KING is gebleken dat de gemeente een aantal beleidsmogelijkheden heeft die tussenoplossingen kunnen creëren zolang de wet niet voorziet in een grondslag voor gegevensverwerking. De gemeente Zoetermeer kan een privacyreglement opstellen, waarin de gemeente beschrijft hoe zij met gegevensbescherming om wil gaan. Uit de interviews is gebleken dat een betrokken wethouder toestemming kan geven om gemotiveerd van de wet af te wijken. De gemeente kan in een reglement uitlichten waarom zij bij het domeinoverstijgend gegevens verwerken kiezen om gemotiveerd af te wijken. Een medewerker sociaal domein maakt bij het gemotiveerd afwijken een afweging tussen haar publieke taken op basis van de sociaal-burgerlijke grondrechten en de gegevensbescherming op basis van het klassieke grondrecht. Bij deze afweging is het extra belangrijk dat de medewerkers bewuste en weloverwogen keuzes maken.

Met Zoetermeer vergelijkbare gemeenten kiezen ervoor om de publieke taken die in de domeinwetten vermeld staan, te gebruiken als grondslag in de situaties die zich hiervoor lenen. De grondslag 'toestemming' gebruiken de vergelijkbare gemeenten niet als grondslag, maar als vereiste. Vanuit de domeinwetten en beroepsgeheimen is toestemming vragen een belangrijk vereiste voor het delen van gegevens. Ondanks dat de autoriteit gegevensbescherming dit niet

wenselijk acht als grondslag, blijven de gemeenten Den-Haag en Almere dit doen als vereiste voor de domeinwetten. Bij het verwerken van de persoonsgegevens achtten vergelijkbare gemeenten goede communicatie van belang. Zij verwijzen tot slot naar een elektronisch verwijssysteem dat in de toekomst kan zorgen voor een veilige, gemonitorde gegevensverwerking tussen verschillende domeinen.

Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat bewuste afwegingen van belang zijn bij het maken van een overweging. Een medewerker sociaal domein is als het ware continu in gesprek met zichzelf. Het is belangrijk dat een medewerker achteraf kan aantonen dat hij heeft voldaan aan de beginselen uit de AVG. Een stappenplan helpt de medewerker bewuste stappen te maken, en hierdoor te voldoen aan de beginselen: rechtmatigheid, behoorlijk & transparant, doelbinding, noodzakelijkheidsvereiste, juistheid, opslagbeperking, integriteit en verantwoordelijkheid. Door de stappen te documenteren, kunnen een medewerkers achteraf aantonen dat zij de gegevens zo AVG-compliant mogelijk verwerkt hebben.

Op basis van de resultaten is geconcludeerd dat een medewerker sociaal domein altijd dient na te gaan of er een grondslag is op basis waarvan de gegevens verwerkt mogen worden. Als deze grondslag er niet is, kan een medewerker sociaal domein door middel van een stappenplan of triagemoment verantwoorden waarom in deze situatie de sociale grondrechten boven het recht van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer wordt verkozen. Het is hierbij van belang dat de medewerker de afwegingen documenteert. Wanneer een medewerker wil verantwoorden waarom een bepaalde keuze is gemaakt, dient dit ook aangetoond te worden.

Op basis van de conclusie en de resultaten wordt aanbevolen om een privacyreglement op te stellen waarin vermeld staat op welke manier de gemeente Zoetermeer wil omgaan met de bescherming van persoonsgegevens. Hiervoor is aanbevolen om door middel van een stappenplan een koppeling te maken van de kennis die de medewerkers sociaal domein al hebben naar de wet. Daarnaast wordt aan de gemeente Zoetermeer geadviseerd om een standaard format of systeem te ontwikkelen waarmee de medewerkers sociaal domein kunnen verantwoorden, documenteren en aantonen waarom zij gekozen hebben om de gegevens wel of niet te delen in een bepaalde situatie.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: inleiding	2
1.1: Probleemanalyse.....	2
1.1.1: Aanleiding van het onderzoek.....	4
1.1.2: Praktijkprobleem	5
1.2: Doelstelling en relevantie.....	6
1.3: Centrale vraag.....	6
1.4: Deelvragen.....	7
1.5: Operationaliseren begrippen	7
1.6: Methoden van onderzoek	8
1.7: Leeswijzer.....	12
 Hoofdstuk 1: Juridisch Kader	 13
2.1: Voorwaarden gegevens verwerken sociaal domein	13
2.1.1: Decentralisaties	13
2.1.2: Algemene Verordening Gegevensbescherming	14
2.1.3: Het gegevensverwerkende proces	16
2.1.4: Deelconclusie 1: beginselen gegevens verwerken sociaal domein ...	19
2.2: Grondslagen op basis van domeinwetten	19
2.2.1: Wettelijke bepalingen voor externe domeinoverstijgende..... gegevensverwerking.....	19
2.2.2: Wettelijke bepalingen voor interne domeinoverstijgende..... gegevensverwerking	21
2.2.3: Botsende grondrechten.....	22
2.2.4: Deelconclusie 2: rechtsgronden op basis van de domeinwetten.....	23
 Hoofdstuk 3: resultaten	 24
3.1. Beleidsmogelijkheden	24
3.1.1: Een privacy beleid voor het sociaal domein.....	24
3.1.2: Tussenoplossing	25
3.1.3: Deelconclusie 3: Tussenoplossing op beleidsniveau.....	27
3.2. Verantwoorden gegevens verwerken volgens stappenplan	27
3.3. Vergelijking vergelijkende gemeenten	33
3.3.1: Toestemming als discussiepunt	33
3.3.2: Grondslagen.....	34
3.3.3: Deelconclusie 5: Advies op basis van vergelijkende gemeenten	35

3.3.4: Sturen op Privacy.....	24
3.3.5: Deelconclusie 5: Advies op basis van vergelijkende gemeenten	35
Hoofdstuk 4: conclusie	36
Hoofdstuk 5: aanbevelingen en beroepsproduct	38
Bronnenlijst	40
Bijlage 1. Wetsvoorstellen	42
Bijlage 2. Wetsanalyse 1: grondslagen intern.....	43
Bijlage 3. Wetsanalyse 2: grondslagen extern	44
Bijlage 4. Interviewgids.....	53
Bijlage 5. Legenda interviews	55
Bijlage 6. Transcriptie interview Den Haag	56
Bijlage 7. Transcriptie interview Haarlem.....	65
Bijlage 8. Transcriptie interview Almere.....	72
Bijlage 9. Analyse interviews	79
Bijlage 10. Beroepsproduct.....	84

Afkortingen

AP = Autoriteit Persoonsgegevens

AVG = Algemene verordening gegevensbescherming

CORV-systeem= Collectieve Opdracht Routeervoorziening systeem

DEDA= De Ethische Data Assistent

EVRM = Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

FG = Functionaris Gegevensbescherming

Gw = Grondwet

IVBPR = Internationaal Verdrag Inzake Burgerrechten en Politieke Rechten

IVRK = Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind

KING = Koninklijk instituut Nederlands gemeenten

SUWI = Wet Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen

UAVG = Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming

UUP = Uitwisseling Persoonsgegevens en Privacy

VNG = Vereniging Nederlandse Gemeenten

Wmo = Wet Maatschappelijk Ondersteuning

Hoofdstuk 1: Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst de probleemanalyse van dit onderzoek beschreven. Deze is onderverdeeld in de aanleiding van het probleem en het praktijkprobleem van de opdrachtgever. Vervolgens komen de doelstelling, de centrale vraag en de deelvragen aan bod. Daaropvolgend worden de methoden die voor dit onderzoek zijn gebruikt beschreven, gevolgd door de verantwoording van deze methoden. Aan het eind van dit hoofdstuk is een leeswijzer toegevoegd, waarin de opbouw van dit onderzoeksrapport verder toegelicht wordt.

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de gemeente Zoetermeer, voor de medewerkers sociaal domein en de Privacy Adviseur van de gemeente Zoetermeer. Het onderzoek richt zich op de voorwaarden voor gegevensbescherming waaraan de medewerkers sociaal domein van de gemeente Zoetermeer moeten voldoen wanneer zij integraal werken bij het uitvoeren van hun integrale taak binnen het sociaal domein.

1.1 Probleemanalyse

De gemeente Zoetermeer verleent hulp aan gezinnen die op meerdere gebieden ondersteuning nodig hebben. Het gaat vaak om hulp op het gebied van werk en inkomen, jeugdhulp en schuldhulpverlening. De gemeente Zoetermeer probeert deze gezinnen zo effectief mogelijk ondersteuning te bieden. De gezinnen worden ook wel 'multiprobleemgezinnen' genoemd. Multiproblematiek houdt in dat een gezin op meerdere domeingebieden problemen heeft. Het gaat om gezinnen waarin naast problemen met de kinderen ook andere problemen spelen waar hulp nodig is. Het Nederlands jeugdinstituut geeft aan dat de problemen in dergelijke situaties 'chronisch, complex en met elkaar verweven zijn'.¹ Om goed in kaart te brengen wat multiproblematiek in de praktijk inhoudt, is voor dit onderzoek een voorbeeldcasus opgesteld. In de casus komt naar voren dat de wetgever het voor het sociaal domein van belang acht dat verschillende domeinen met elkaar samenwerken. De wetgever gaf daarom de opdracht om zoveel mogelijk integraal samen te werken, wat ook wel de 'één gezin, één plan, één regisseur'-aanpak genoemd wordt.²

Voorbeeldcasus mevrouw Jansen

Mevrouw Jansen is inwoner van de gemeente Zoetermeer en heeft vijf kinderen, van wie vier minderjarig. Mevrouw Jansen heeft een IQ tussen de 50 en 60, wat betekent dat zij licht verstandelijk beperkt is. Hierdoor heeft mevrouw Jansen problemen met de regie en heeft moeite met het overzien van gevolgen, lezen en de verbanden tussen onderdelen zien. Hiervoor heeft mevrouw Jansen een **Wmo-consulent** aangesteld gekregen. Verbaal is mevrouw Jansen goed, ze is netjes gekleed en altijd aanwezig bij haar afspraken.

¹ Kann-Weedage e.a. 2017

² Regeerakkoord Rutte II, *Bruggen slaan*, 29/10/12, p. 25

In de casus komt naar voren dat mevrouw Jansen een consulent op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) toegewezen heeft gekregen, die beoordeelt of mevrouw Jansen in aanmerking kan komen voor begeleiding in haar praktische leven, begeleiding bij gesprekken, het aanbrengen van structuur in haar leven en het nemen van beslissingen. De Wmo-consulent is op de hoogte van het IQ van mevrouw Jansen. Door het aanstellen van deze consulent, vallen de bovengenoemde gegevens van mevrouw Jansen volgens de Wmo 2015 onder het **Wmo-domein**.

De vier minderjarige kinderen van mevrouw Jansen zitten alle vier op verschillende scholen. Mevrouw Jansen heeft bovendien moeite met het opvoeden van de kinderen, dus hiervoor is een **jeugd- en gezinshulpmedewerker (JGH)** aangesteld voor ondersteuning en het stellen van diagnostiek. Hiervoor is bovendien een **medewerker voor Psychische ondersteuning** aangesteld.

Een van de minderjarige kinderen is tijdelijk uit huis geplaatst. Voor dit kind is een **Jeugdbeschermer** aangesteld. Daarnaast heeft dit kind, niet vanuit de gemeente maar vanuit het gezin waarin het is geplaatst, een **gezinsouder (extern)** en een **eerste begeleider (contactpersoon) (extern)**. Daarnaast hebben de vier andere kinderen iedere een **eigen hulpverlener**.

In de casus komt naar voren dat op basis van de Jeugdwet verschillende medewerkers binnen en buiten de gemeente zijn aangesteld. De gegevens over de kinderen en opvoeding van mevrouw Jansen worden verwerkt in het **domein: Jeugd**.

Mevrouw Jansen is aangemeld bij de schuldhulpverlening, omdat zij in de loop van de tijd schulden heeft opgebouwd. Dit schuldhulpverleningsproject wordt geleid door een **schuldhulpverleningsconsulent**. Daarnaast wordt mevrouw Jansen geholpen door een **schuldhulpmaatje (externe vrijwilliger)**.

In de casus komt naar voren dat mevrouw Jansen schulden heeft. Hiervoor is zowel een interne als een externe hulpverlener aangesteld. De interne hulpverlener en de gegevens die deze medewerker verwerkt, vallen onder **het domein: Schuldhulpverlening**.

Mevrouw Jansen heeft geen werk en ontvangt een uitkering van de gemeente, waardoor haar schulden oplopen. Mevrouw Jansen heeft moeite met het vinden van werk. Mevrouw Jansen volgt daarom een arbeidsre-integratietraject, waarvoor een **projectleider re-integratie** aangesteld is. Daarnaast is voor mevrouw Jansen een **klantmanager doelmatigheid** betrokken bij dit traject, die de doelmatigheid van het re-integratietraject beoordeelt. Daarnaast beoordeelt een **klantmanager rechtmatigheid** of mevrouw Jansen recht heeft op een uitkering. Daarnaast maakt mevrouw Jansen aanspraak op bijzondere bijstand. Hiervoor is een **manager bijzonder bijstand** aangesteld, die toetst of de bijzondere bijstand echt nodig is (ofwel of de situatie voldoende bijzonder is en of de bijstand voldoende noodzakelijk is). Het communiceren met mevrouw Jansen verloopt stroef.

Doordat mevrouw Jansen moeite heeft met lezen en de regie voeren, levert zij vereiste documenten vaak niet aan, waardoor processen stilgezet worden. Daarnaast is een fraudeonderzoek naar haar gestart, waar een **sociaal rechercheur** opgezet is, omdat mevrouw Jansen een aantal werkdagen niet heeft opgegeven. Mevrouw Jansen krijgt stress van de situatie en heeft een kort lontje hierdoor. Het gevolg hiervan is dat binnenkort het tweede kind uit huis geplaatst wordt.

In de casus wordt het duidelijk dat mevrouw Jansen geen werk kan vinden en dat hier verschillende medewerkers mee aan de slag gaan op basis van de Participatiewet. De gegevens worden daarom verwerkt binnen het **domein: werk en inkomen**. Het lage IQ van mevrouw Jansen speelt mogelijk een rol bij haar kansen op de arbeidsmarkt. Echter, de medewerkers van het domein werk en inkomen weten dit niet, omdat deze gegevens zijn verwerkt in het Wmo-domein. Uit de casus blijkt verder dat de stress die mevrouw Jansen heeft, voortvloeit uit geldproblemen. Door de stress die mevrouw Jansen ondervindt, wordt binnenkort een tweede kind uit huis geplaatst. Mevrouw Jansen heeft zelf niet het vermogen om de regie te voeren over haar problemen op de verschillende gebieden. Daarnaast heeft mevrouw Jansen niet het vermogen om de gevolgen en verbanden van haar problemen in te zien. Tot slot kan worden gesteld dat het voor mevrouw Jansen belastend en onduidelijk is dat ze te maken heeft met verschillende hulptrajecten.

1.1.1 Aanleiding van het onderzoek

Om zoveel mogelijk samen te werken, dienen de gegevens, zoals de voorbeeldcasus aangeeft, gedeeld te worden tussen de verschillende medewerkers van verschillende domeinen. Het delen van gegevens is juridisch gezien onderdeel van het verwerken van gegevens.³ Om gegevens rechtmatig te verwerken, dient de verwerking te voldoen aan de regels uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).⁴ De AVG is op 27 april 2016 in werking getreden.⁵ Het hoofddoel van de AVG is de bescherming van persoonsgegevens⁶, met als gevolg dat de bescherming van deze persoonsgegevens een afweging vraagt tussen de belangen van de personen over wie persoonsgegevens verwerkt worden en de belangen van de organisaties die deze gegevens verwerken.⁷ De organisaties kregen twee jaar de tijd om zich aan te passen en voor te bereiden op de regels uit de AVG, maar vanaf 25 mei 2018 is de AVG van toepassing.⁸ De AVG is een Europese verordening. Een verordening heeft een rechtstreekse werking, wat betekent dat de regels zoals die in de verordening zijn beschreven, in alle lidstaten van de Europese Unie (EU) gelden.⁹

De AVG schept op verschillende gebieden verplichtingen en rechten. Zo dient een organisatie de gegevens die zij verzamelt te registreren en krijgen burgers meer rechten.¹⁰ Enkel voldoen aan de wetgeving is met de komst van de AVG niet meer voldoende. Een organisatie dient ook de *compliance*¹¹ te organiseren en aan te kunnen tonen.¹² Voor de medewerkers sociaal domein van de gemeente Zoetermeer is het van belang om te weten aan welke voorwaarden zij moeten voldoen wanneer zij persoonsgegevens integraal willen verwerken binnen het sociaal domein. Een

³ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 14 (art. 4 lid 2 AVG)

⁴ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p. 24-28

⁵ PbEU 2016, L 119/1

⁶ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 17

⁷ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 17

⁸ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p. 9

⁹ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p. 19

¹⁰ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p. 15

¹¹ *Compliance is het begrip waarmee wordt aangeduid dat een persoon of organisatie werkt in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving.*

¹² Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p. 53

verplichting die geldt voor het verwerken van persoonsgegevens, is dat iedere verwerking een 'welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd doel' heeft.¹³ Daarnaast dient het doel rechtmatig te zijn. Hiervoor dient het doel op een van de zes grondslagen uit de AVG gebaseerd te zijn. De zes grondslagen zijn: de uitvoering van een overeenkomst, het nakomen van een wettelijke verplichting, ter bescherming van de vitale belangen, de vervulling van een taak van algemeen belang of uitoefening openbaar gezag, de berhartiging van de gerechtvaardigde belangen en de toestemming van de betrokken persoon.¹⁴ Tot slot geeft de AVG een opsomming van voorwaarden voor de verwerking, zoals dat de verwerking van persoonsgegevens behoorlijk, transparant, integer en vertrouwelijk dient te gebeuren.¹⁵

1.1.2. Praktijkprobleem

De grondslagen uit de AVG zijn limitatief, wat betekent dat er niet meer grondslagen zijn dan de zes grondslagen die de AVG schept. De grondslag 'taak van algemeen belang'¹⁶ is het meest van toepassing op het sociaal domein. Deze grondslag mag alleen ingeroepen worden wanneer hiervoor een rechtsbasis in het nationale recht is gecreëerd.¹⁷ De publieke taken waar het in dit onderzoek om gaat, vloeien voort uit de domeinwetten: Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, Wmo 2015, Jeugdwet en Participatiewet. Deze domeinwetten scheppen echter niet voor iedere publieke taak een rechtsbasis waaruit blijkt dat de gegevens verwerkt mogen worden.¹⁸ Het domeinoverstijgend uitwisselen van de gegevens kent hierdoor geen expliciete grondslag, wat betekent dat er voor de sociale domeinen van gemeenten dus niet in alle situaties een (duidelijke) grondslag is om de gegevens rechtmatig te verwerken. Dit is voor de gemeenten in Nederland een probleem, omdat organisaties dienen te verantwoorden dat zij de regels uit de AVG naleven.¹⁹ Een overtreding kan bestraft worden met een hoge boete.²⁰ Bovendien kan een boete, maar ook een berisping²¹, de gemeente nadelig in de publiciteit brengen. Dit is voor de gemeenten een probleem omdat de burgers hierdoor hun vertrouwen in de gemeente kunnen verliezen.

Het ontbreken van een expliciete grondslag is voor de gemeente Zoetermeer een probleem omdat zij hierdoor niet altijd weet wat zij kan doen om de gegevensverwerking te verantwoorden.²² De gemeente Zoetermeer acht het domeinoverstijgend verwerken van persoonsgegevens van belang voor de uitvoering van de integrale opdracht van het Rijk. Daarnaast acht de gemeente Zoetermeer echter ook de privacywaarborging en het vertrouwen van de burger van belang. Het is voor de gemeente Zoetermeer daarom belangrijk om in kaart te brengen in welke situaties de medewerkers

¹³ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 40

¹⁴ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 43

¹⁵ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p. 22

¹⁶ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 59

¹⁷ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 61

¹⁸ Autoriteit Persoonsgegevens april 2016, p. 2

¹⁹ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 55

²⁰ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p. 90

²¹ Schermer, Hagenauw & Falot 2018, p. 90

²² Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2017, p. 55

kunnen voldoen aan de voorwaarden van de AVG en in welke situaties een grondslag voor het domeinoverstijgend gegevens uitwisselen ontbreekt. Het is voor de gemeente Zoetermeer belangrijk om goed in kaart te brengen welke stappen de medewerkers sociaal domein kunnen nemen om zo AVG-compliant mogelijk de gegevens domeinoverstijgend te verwerken.

1.2 Doelstelling en relevantie

Het doel van dit onderzoek is om een advies uit te brengen aan de gemeente Zoetermeer over hoe de medewerkers sociaal domein van de gemeente Zoetermeer gegevens zo AVG-compliant mogelijk domeinoverstijgend kunnen verwerken. Hiervoor wordt onderzoek gedaan naar de wet- en regelgeving, literatuuronderzoek en interviews. Het sociaal domein is groot en omvat veel verschillende wetten. Dit onderzoek richt zich op de volgende domeinwetten: Wmo 2015, Jeugdwet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de Participatiewet. Er is voor deze vier wetten gekozen omdat het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer op basis van deze vier wetten is onderverdeeld in domeinen. De relevantie van het onderzoek kan worden onderverdeeld in de theoretische en praktische relevantie.

Theoretische relevantie van het onderzoek

Het is voor de medewerkers sociaal domein gemeente Zoetermeer onduidelijk welke stappen zij moeten uitvoeren om zo AVG-compliant mogelijk gegevens domeinoverstijgend uit te verwerken. De onduidelijkheid komt voornamelijk door het ontbreken van een expliciete grondslag. Het is voor het werkveld belangrijk dat de verschillende grondslagen en andere voorwaarden voor het verwerken van gegevens in kaart gebracht worden (bijvoorbeeld door een stroomschema of handleiding).

Praktische relevantie van het onderzoek

Naast dat het belangrijk is om het theoretische (juridische) kader goed in kaart te brengen, is het voor de medewerkers sociaal domein ook belangrijk om te weten hoe zij bewust een afweging kunnen maken op basis van de gegevens uit het theoretische kader (bijvoorbeeld door een stappenplan).

1.3 Centrale vraag

De centrale vraag van het onderzoek luidt als volgt:

Hoe kan het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer domeinoverstijgende gegevens verwerken, gelet op de Algemene Verordening Gegevensverwerking, blijkens wet- en regelgeving, literatuuronderzoek en interviews?

1.4 Deelvragen

Theoretische deelvragen

1. Wat zijn volgens de Algemene verordening gegevensbescherming de verplichtingen omtrent de domeinoverstijgende gegevensverwerking voor het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer, blijkens wet- en regelgeving en literatuuronderzoek?
2. Op basis van welke grondslagen kan het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer haar domeinoverstijgende gegevensverwerking rechtmatig uitvoeren, blijkens wet- en regelgeving en literatuuronderzoek?

Praktische deelvragen

3. Welke beleidsmogelijkheden heeft het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer om de opdracht om integraal te werken zo AVG-compliant mogelijk in te richten, blijkens literatuuronderzoek?
4. Op welke manier kan het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer aantonen dat zij persoonsgegevens zo AVG-compliant mogelijk verwerkt, blijkens literatuuronderzoek?
5. Op welke manier verwerken vergelijkbare gemeenten persoonsgegevens omtrent de domein-overstijgende gegevensverwerking, blijkens interviews met drie vergelijkende gemeenten?

1.5 Operationaliseren van de begrippen

In deze paragraaf worden de begrippen geoperationaliseerd die een belangrijke rol spelen in het onderzoek.

Decentralisaties

In dit onderzoek wordt met het begrip 'decentralisaties' bedoeld: de decentralisatie die in 2015 heeft plaatsgevonden. In 2015 heeft het rijk de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het huidige sociaal domein overgedragen aan de gemeenten.

Domeinoverstijgende gegevensuitwisseling

In dit onderzoek wordt met het begrip 'domeinoverstijgende gegevensuitwisseling' bedoeld: gegevens die tussen de vier domeinen jeugdhulp, schuldhulpverlening, maatschappelijke ondersteuning en participatie met elkaar uitgewisseld worden door de medewerkers van die dimensies. Er wordt in dit onderzoek in bepaalde gevallen ook ingegaan op veiligheid, maar hier wordt niet de nadruk op gelegd.

Domeinwetten

In dit onderzoek wordt met het begrip 'domeinwetten' bedoeld: de vier wetten waarop het sociaal domein bij de Gemeente Zoetermeer is gebaseerd, te weten de Jeugdwet, de Participatiewet, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de Wmo 2015.

Medewerkers sociaal domein van de gemeente Zoetermeer

In dit onderzoek wordt met het begrip 'medewerkers sociaal domein van de gemeente Zoetermeer' alle medewerkers bedoeld die werkzaam zijn binnen de afdelingen schuldhulpverlening, jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en participatie van de gemeente Zoetermeer.

Multiprobleemgezinnen

In dit onderzoek wordt voor het begrip 'multiprobleemgezinnen' de definitie van het Nederlands jeugdinstituut aangehouden, die luidt: 'een gezin van minimaal een ouder en een kind dat langdurig kampt met een combinatie van sociaaleconomische en psychosociale problemen. Het gaat om gezinnen waarin naast problemen met de kinderen ook andere problemen spelen waarvoor hulp nodig is. In hoofdzaak gaat het om: problemen op sociaal economisch gebied; problemen op psychosociaal gebied bij de volwassene(n); problemen op psychosociaal gebied bij de jeugdige(n). De problemen zijn chronisch, complex en met elkaar verweven en ze gaan vaak van de ene generatie op de andere. Daarnaast hebben deze gezinnen vaak problemen met hulpverlenende instanties.'²³

1.6 Methode van onderzoek

In deze paragraaf worden de methoden beschreven die gebruikt zijn voor het onderzoek.

Deelvraag 1

Deze deelvraag wordt beantwoord aan de hand van wetsanalyse en literatuuronderzoek. Voor de wetsanalyse is gebruikgemaakt van de artikelen uit de AVG en voor het literatuuronderzoek is gebruikgemaakt van de rapporten van de Autoriteit Persoonsgegevens en de 'Handleiding Algemene verordening gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene verordening Gegevensbescherming' van het Ministerie van Justitie, geschreven door B.W. Schermer, D. Hagenauw en N. Falot. Daarnaast is gebruikgemaakt van de volgende boeken: *Grip op de AVG, de nieuwe privacywet voor niet-juristen* geschreven door K. Versmissen en anderen en *De algemene Verordening Gegevensbescherming, artikelsgewijs commentaar*, geschreven door A. Engelfriet en anderen. Tot slot zijn voor de uitleg van de decentralisaties²⁴, waarvoor de domeinoverstijgende gegevensuitwisseling uitgevoerd wordt, domeinwetten geraadpleegd. Om dit onderzoek zo goed mogelijk in te kaderen, is in overleg met de opdrachtgever en onderzoeksdocent vastgesteld dat het onderzoek zich richt op de volgende vier domeinwetten:

- De Wmo 2015;
- De Jeugdwet;
- De Participatiewet;
- De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening;

Aan de hand van deze bronnen is onderzocht welke verplichtingen de AVG met zich meebrengt voor het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer omtrent het domeinoverstijgend verwerken van

²³ Kann-Weedage e.a. 2017

²⁴ *Het overdragen van verantwoordelijkheden en bevoegdheden naar lagere overheden.*

gegevens. Door het analyseren van de genoemde wet- en regelgeving en de literatuur is in kaart gebracht wat de basisbeginselen, en dus de verplichtingen, zijn voor het domeinoverstijgend verwerken van gegevens. De kwaliteit, validiteit en betrouwbaarheid van deze deelvraag zijn gewaarborgd doordat gebruikgemaakt is van verschillende bronnen. Bovendien is bij gelet op de betrouwbaarheid van de bronnen. De bronnen zijn opgenomen in de voetnoten en bronnenlijst, waardoor de validiteit controleerbaar is.

Deelvraag 2

Deze deelvraag wordt beantwoord door middel van wetsanalyse en literatuuronderzoek. Voor de wetsanalyse is gebruikgemaakt van de artikelen uit de AVG, de Wmo 2015, de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Voor het literatuuronderzoek is gebruikgemaakt van de rapporten van de Autoriteit Persoonsgegevens en de 'Handleiding Algemene verordening gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene verordening Gegevensbescherming' van het Ministerie van Justitie, geschreven door B.W. Schermer, D. Hagenauw en N. Falot. Tot slot is gebruikgemaakt van de 'matrix gegevensbescherming bij uitvoering, fraudepreventie Wmo en Jeugdwet' van de VNG.

Verder heeft het programma sociaal domein over dit onderwerp een traject uitwisseling persoonsgegevens en privacy ingesteld. Vanuit dit traject worden *position papers* opgesteld die mogelijk tot wetsvoorstellen leiden. Ook zijn er twintig wetsvoorstellen gedaan op basis van de vier domeinwetten.²⁵ Vijf van deze wetsvoorstellen hebben betrekking op gegevensuitwisseling. Deze informatie is tot 1 augustus 2019 in de gaten gehouden.

Aan de hand van bovengenoemde bronnen is in kaart gebracht voor welke taken in het sociaal domein een grondslag is. Er is hiervoor onderscheid gemaakt tussen de externe en de interne gegevensuitwisseling en tussen de persoonsgegevens en de bijzondere persoonsgegevens. Er is gelet op de betrouwbaarheid van de bronnen en er is voor het beantwoorden van deze deelvraag gebruikgemaakt van verschillende bronnen. De bronnen zijn opgenomen in de voetnoten en bronnenlijst, waardoor de validiteit controleerbaar is.

Deelvraag 3

Deze deelvraag wordt beantwoord door middel van literatuuronderzoek. Hiervoor is gebruikgemaakt van de volgende rapporten van de VNG en de KING:

- VNG, *Implementatieplan privacy in het sociaal domein*, 19 december 2015;
- VNG, *Stappenplan voor gemeenten bij de voorbereiding op de AVG*, versie 1.0, 1 december 2017;
- VNG, *Model privacybeleid- en reglement*, januari 2018;
- KING, *Deeladvies als onderdeel eindadvies verkenning informatievoorziening sociaal domein, STARTNOTITIE GEGEVENSUITWISSELING & PRIVACYBESCHERMING 1-GEZIN, 1-PLAN, 1-REGISSEUR*, 2013, versie 1.5.

²⁵ Zie bijlage 1 voor de wetsvoorstellen, p. 42

Aan de hand van deze bronnen is in kaart gebracht wat een privacybeleid voor het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer kan betekenen omtrent de domeinoverstijgende gegevensverwerking. Uit de genoemde literatuur is gebleken dat een beleid een aantal tussenoplossingen kan scheppen voor het gebrek aan grondslagen binnen het sociaal domein. De verschillende oplossingen worden in kaart gebracht voor de beantwoording van deelvraag 3.

De betrouwbaarheid is gewaarborgd door te letten op de betrouwbaarheid van de bronnen. De bronnen zijn afkomstig van de VNG. De VNG is een privaatrechtelijk rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid, wat betekent dat de VNG niet afhankelijk is van een andere organisatie. De VNG is een vereniging en heeft dus geen financiële belangen bij het geven van haar advies. Daarnaast is voor waarborging van de validiteit en kwaliteit gebruikgemaakt van meerdere bronnen. Er is gelet op de publicatiedatum van de bronnen, maar toch is ook gekozen voor twee bronnen uit 2013 en 2015. Deze bronnen bevatten namelijk informatie die de vernieuwde rapporten niet bevatten.

Deelvraag 4

Deze deelvraag wordt beantwoord door middel van literatuuronderzoek waarbij gebruikgemaakt is van de volgende bronnen:

- UPP, *'Mogen we deze gegevens delen?'*, 2 februari 2019, geschreven door E. Schreuders en L. Sonnenschein;
- Universiteit van Utrecht, *'De Ethische Data Assistent, de DEDA worksheet'*, versie 2 (DEDA bestaat uit drie onderdelen, te weten: *'Data gerelateerde overwegingen'*, *'Algemene overwegingen'* en het onderdeel *'beslissing nemen'*. Enkel de onderdelen *'algemeen overwegingen'* en *'beslissing nemen'* zijn gebruikt in in deze paragraaf);
- VNG, *'Implementatieplan privacy in het sociaal domein'* 19 december 2015;
- VNG, *stappenplan voor gemeenten bij de voorbereiding op de AVG*, versie 1.0, 1 december 2017.

Met behulp van deze bronnen is in kaart gebracht hoe de gemeente Zoetermeer kan aantonen dat zij zo AVG-compliant mogelijk werkt. Naast het beantwoorden van de deelvraag is een stappenplan ontstaan dat een medewerker sociaal domein kan gebruiken bij het maken van de juiste overwegingen om vervolgens tot een volledige verantwoording te komen. De betrouwbaarheid, validiteit en de kwaliteit, zoals hierboven bij deelvraag 3, is beschreven, is eveneens van toepassing op deelvraag 4. De methode van onderzoek is niet uitgewerkt om herhaling te voorkomen.

Deelvraag 5

Voor de beantwoording van deze vraag zijn er drie interviews afgenomen met gemeenten die vergelijkbaar zijn met de gemeente Zoetermeer. Er is voor twee middelgrote gemeenten (Zaandam en Haarlem) gekozen, omdat de gemeente Zoetermeer ook een middelgrote gemeente is. Op die manier kan een duidelijke vergelijking tussen de gemeenten gemaakt worden. Daarnaast is in overleg met de opdrachtgever ook een grote gemeente geïnterviewd. De gemeente Zoetermeer werkt veel samen met de gemeente Den Haag (samenwerkingsverband H10-gemeenten). Daarnaast hanteert de gemeente Den Haag op veel gebieden dezelfde visie als de gemeente Zoetermeer. Tot slot zijn de meeste andere grote gemeenten in Nederland verder in de ontwikkeling op het gebied

van gegevensbescherming. Er is gekozen om interviews af te nemen bij medewerkers die werkzaam zijn in het sociaal domein, maar ook deskundig zijn op het gebied van gegevensbescherming.

De interviews zijn gestructureerd afgenomen, wat inhoudt dat aan alle drie de medewerkers dezelfde vragen zijn gesteld op basis van topics:²⁶ Aan de hand van deze methode is de omgang met gegevensbescherming van vergelijkbare gemeenten in kaart gebracht. Door de medewerkers die zowel op het gebied van gegevensbescherming als in het sociaal domein werkzaam zijn dezelfde vragen te stellen, wordt de betrouwbaarheid van deze methode gewaarborgd. Voor de betrouwbaarheid zijn de interviews bovendien woordelijk getranscribeerd.

De volgende gemeenten zijn geïnterviewd:

Gemeente Den Haag op 17 april 2019

Geïnterviewde: Suzanne Gordijn

Functie geïnterviewde: Senior Domein medewerker Stad & Bestuur OCW

Gemeente Haarlem op 28 mei 2019

Geïnterviewde: Nancy Putman

Functie geïnterviewde: Security officer

Gemeente Zaandam op 12 juni 2019

Geïnterviewde: Dia Beverloo

Functie geïnterviewde: Privacycoördinator

²⁶ Zie bijlage 4 voor de interviewgids, p. 53

1.7 Leeswijzer

Dit onderzoeksrapport bestaat uit vijf hoofdstukken. Na dit inleidende hoofdstuk wordt in het tweede hoofdstuk het juridisch kader beschreven. Hierin wordt allereerst uitgelegd wat de verplichtingen omtrent de domeinoverstijgende gegevensverwerking zijn. Ten tweede wordt uitgelegd op basis van welke grondslagen het sociaal domein de persoonsgegevens rechtmatig kan verwerken. In het derde hoofdstuk van dit onderzoeksrapport worden de resultaten van dit onderzoek beschreven. Hoofdstuk drie is onderverdeeld in drie paragrafen. De eerste paragraaf beschrijft de beleidsmogelijkheden die de gemeente Zoetermeer heeft om de integrale opdracht zo AVG-compliant mogelijk uit te voeren en in de tweede paragraaf wordt uitgelegd op welke manier de gemeente Zoetermeer kan aantonen dat zij gegevens zo AVG-compliant mogelijk verwerkt. Tot slot wordt in paragraaf 3.3 uitgelegd hoe met Zoetermeer vergelijkbare gemeenten omgaan met de domeinoverstijgende gegevensverwerking. In het vierde hoofdstuk wordt de conclusie van het onderzoek beschreven en in het vijfde en tevens laatste hoofdstuk worden de aanbevelingen gepresenteerd die op basis van dit onderzoek gedaan kunnen worden. Ten slotte wordt in het laatste hoofdstuk het beroepsproduct beschreven die is gebaseerd op de resultaten van dit onderzoek.

Hoofdstuk 2: Juridisch kader

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de theoretische deelvragen. Hiervoor is ten eerste door middel van wetsanalyse van de AVG en literatuuronderzoek in beeld gebracht welke verplichtingen de AVG met zich meebrengt voor het domeinoverstijgend gegevens verwerken. Om antwoord te geven op de tweede deelvraag, is door middel van wetsanalyse en literatuuronderzoek onderzocht welke domeinwetten een taak van algemeen belang of een wettelijke verplichting scheppen. Een publieke taak of een wettelijke taak kan dienen als grondslag voor de gegevensverwerking.

2.1 Voorwaarden gegevens verwerken sociaal domein

De eerste deelvraag luidt: *‘Wat zijn de verplichtingen omtrent de domein-overstijgende gegevensverwerking, gelet op de Algemene Verordening Gegevensbescherming voor het sociaal domein gemeente Zoetermeer blijkens wet-en regelgeving en literatuuronderzoek?’* De gemeente Zoetermeer wil domeinoverstijgend persoonsgegevens verwerken om invulling te geven aan de opdracht om integraal te werken. Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor de taken op het gebied van de Wmo 2015, de Jeugdwet, de Wet werk en inkomen en de Wet schuldhelpverlening. Een deel van deze taken hebben gemeenten overgenomen van de rijksoverheid. De opdracht om integraal te werken, vloeit voort uit deze decentralisatie.²⁷ In deze paragraaf wordt allereerst de decentralisatie toegelicht. Vervolgens wordt ingegaan op de voorwaarden die de AVG stelt aan het verwerken van persoonsgegevens. Het is van belang om hierbij een onderscheid te maken tussen bijzondere persoonsgegevens en ‘gewone’ persoonsgegevens.

2.1.1 Decentralisaties

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken binnen het sociaal domein.²⁸ Dit zijn taken op het gebied van de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Participatiewet, de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening en de Wet passend onderwijs. Een deel van deze taken hebben de gemeenten overgenomen van de Rijksoverheid.²⁹ Een uitgangspunt van deze decentralisatie is dat inwoners met ingewikkelde problemen bij één aanspreekpunt terecht kunnen. Voor de uitvoering van deze decentralisatie wordt intergemeentelijk samengewerkt, maar wordt ook samengewerkt tussen gemeenten en maatschappelijke partners.³⁰ Daarnaast dienen gemeenten integrale dienstverlening te bieden³¹, wat inhoudt dat verschillende domeinen binnen een gemeente samenwerken. De integrale opdracht is niet expliciet in de domeinwetten geformuleerd,³² maar gemeenten dienen in hun beleidsplannen op een integrale dienstverlening te sturen. In Zoetermeer is deze opdracht neergelegd in het beleidsplan³³ Wmo 2015 en Jeugdhulp ‘Zorg in Zoetermeer voor elkaar’ van de Gemeente Zoetermeer.³⁴ Dit wordt ook wel aangeduid als de ‘1 gezin, 1 plan, 1 regisseur’-aanpak. Voor het uitvoeren van een integraal sociaal beleid is het

²⁷ AP 2016, p. 2

²⁸ AP 2016, p. 2

²⁹ Regeerakkoord Rutte II, *Bruggen slaan*, 29 oktober 2012

³⁰ Boor & van der Laan, Gst 2015/80

³¹ Art. 2.1.2 lid 4 sub A Wmo 2015

³² AP 2016, p. 2

³³ Art. 2.2 lid 1 Jeugdwet jo. 2.1.2 lid 1 Wmo 2015

³⁴ Gemeente Zoetermeer, Beleidsplan Wmo en Jeugdhulp, “Zorg in Zoetermeer voor elkaar”, p. 10

noodzakelijk dat verschillende domeinen gegevens met elkaar uitwisselen, zoals naar voren komt in de voorbeeldcasus. Gegevens uitwisselen is juridisch gezien het verwerken van gegevens. De gemeente Zoetermeer dient zich te houden aan de regels uit de AVG wanneer zij gegevens verwerkt.

2.1.2 Algemene Verordening Gegevensbescherming

Sinds 25 mei 2018 is de AVG van toepassing ter vervanging van de Privacyrichtlijn 1995.³⁵ De AVG is een verordening die gaat over de verwerking van persoonsgegevens. Een verordening houdt in dat de bepalingen van de AVG rechtstreeks toepassing hebben op het nationale recht.³⁶ Toch heeft de AVG een aantal regels die de nationale wetgeving dient uit te werken. Nederland heeft deze bepalingen in de Uitvoeringswet AVG (UAVG) neergelegd. De basisbeginselen van de AVG komen voor een groot deel overeen met de beginselen van de voormalige Privacyrichtlijn 1995.

Verantwoordingsplichtig

De AVG geeft een opsomming van beginselen waaraan een verwerking van persoonsgegevens moet voldoen. De gemeente Zoetermeer is verwerkingsverantwoordelijke van de domeinoverstijgende gegevensverwerking in het sociaal domein.³⁷ Een verwerkingsverantwoordelijke is verantwoordingsplichtig voor het naleven van de regels uit de AVG. Verantwoordingsplichtig betekent dat de verantwoordelijke kan aantonen dat aan de regels uit de AVG voldaan wordt.³⁸ Het voldoen aan eisen voor de verwerking van persoonsgegevens was al verplicht gesteld door de Wbp, maar de AVG gaat hier verder op in.³⁹ Sinds de komst van de AVG is het enkel voldoen aan de wetgeving niet meer voldoende. Een instelling dient de maatregelen die zij vooraf neemt te kunnen aantonen en dient bij de ontwikkeling van interne processen, systemen en technologieën al rekening te houden met de eisen van de AVG.⁴⁰

(Bijzondere) persoonsgegevens

De AVG definieert persoonsgegevens als 'alle informatie over een betrokkene'. De AVG maakt onderscheid tussen persoonsgegevens en bijzondere persoonsgegevens.⁴¹ Voorbeelden van bijzondere persoonsgegevens zijn iemands ras, godsdienst of gezondheid. Het verwerken van deze bijzondere persoonsgegevens is in beginsel verboden, tenzij de AVG een uitzondering maakt op dit verbod.⁴²

³⁵ Schermer, Hagenauw & Falot 2017, p. 9

³⁶ Schermer, Hagenauw & Falot 2017, p. 19

³⁷ Schermer, Hagenauw & Falot 2017, p. 55

³⁸ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, p. 55

³⁹ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, p. 38

⁴⁰ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 42

⁴¹ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, p. 19

⁴² Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 56

De AVG geeft schept een aantal van deze uitzonderingen in artikel 9 van de AVG. Deze uitzonderingen worden in het tekstvak hieronder weergegeven:

1. 'De betrokkene heeft uitdrukkelijk toestemming gegeven voor de verwerking van zijn/haar persoonsgegevens.'⁴³
2. 'De verwerking is noodzakelijk met het oog op de uitvoering van verplichtingen en de uitoefening van specifieke rechten van de verwerkingsverantwoordelijke.'⁴⁴
3. 'De verwerking is noodzakelijk ter bescherming van de vitale belangen van de betrokkene of van een ander natuurlijk persoon indien de betrokkene fysiek of juridisch niet in staat is zijn toestemming te geven.'⁴⁵
4. 'De verwerking wordt verricht door een stichting, een vereniging of een andere instantie zonder winstoogmerk die op politiek, levensbeschouwelijk, godsdienstig of vakbondsgebied werkzaam is, in het kader van gerechtvaardigde activiteiten en met passende waarborgen.'⁴⁶
5. 'De verwerking heeft betrekking op persoonsgegevens die kennelijk door de betrokkene openbaar zijn gemaakt.'⁴⁷
6. 'De verwerking is noodzakelijk voor de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsvordering of wanneer gerechten handelen in het kader van hun rechtsbevoegdheid.'⁴⁸
7. 'De verwerking is noodzakelijk vanwege redenen van zwaarwegend algemeen belang.'⁴⁹
8. 'De verwerking is noodzakelijk is voor doeleinden van preventieve of arbeidsgeneeskundige aard.'⁵⁰
9. 'De verwerking is noodzakelijk om redenen van algemeen belang op het gebied van de volksgezondheid.'⁵¹
10. 'De verwerking is noodzakelijk met het oog op de archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of andere statistische doeleinden overeenkomstig artikel 89 lid 1 AVG of op grond van unierecht of lidsatelijk recht.'⁵²

Ook voor de bijzondere persoonsgegevens geldt dat de grondslagen van de hierboven genoemde uitzonderingen 2, 7, 8, 9 en 10 enkel ingeroepen mogen worden wanneer hiervoor op basis van nationaal recht een rechtsbasis gecreëerd is.⁵³

⁴³ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 58 (art. 9 lid 2 onder a AVG)

⁴⁴ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 59 (art. 9 lid 2 onder b AVG)

⁴⁵ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 59 (art. 9 lid 2 onder c AVG)

⁴⁶ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 60 (art. 9 lid 2 onder d AVG)

⁴⁷ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 61 (art. 9 lid 2 onder e AVG)

⁴⁸ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 62 (art. 9 lid 2 onder f AVG)

⁴⁹ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 62 (art. 9 lid 2 onder g AVG)

⁵⁰ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 63 (art. 9 lid 2 onder h AVG)

⁵¹ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 63 (art. 9 lid 2 onder i AVG)

⁵² Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 64 (art. 9 lid 2 onder j AVG)

⁵³ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 63

2.1.3 Het gegevensverwerkende proces

Artikel 5 van de AVG biedt een zestal basisbeginselen waaraan een gegevensverwerking moet voldoen.⁵⁴ In deze paragraaf wordt dit zestal basisbeginselen toegelicht.

- Rechtmatig, behoorlijk, integer & vertrouwelijk

Een verwerking van persoonsgegevens dient behoorlijk, rechtmatig, integer en vertrouwelijk te gebeuren.⁵⁵ Het rechtmatig verwerken van persoonsgegevens betekent dat de gegevensverwerking niet in strijd mag zijn met het Europees en het Nationaal recht.⁵⁶ Het beginsel van rechtmatigheid wordt nader uitgewerkt in artikel 6 van de AVG. Uitsluitend de grondslagen⁵⁷ uit artikel 6 AVG bieden een rechtvaardiging om de persoonsgegevens te verwerken.⁵⁸ Het behoorlijk verwerken van persoonsgegevens betekent dat de verwerking niet alleen binnen de regels, maar ook naar de bedoeling van de wetten wordt uitgevoerd.⁵⁹

- Juist & minimaal

Daarnaast dienen de gegevens juist, minimaal en niet langer dan nodig opgeslagen te worden. Een minimale verwerking houdt in dat er geen gegevens verzameld worden die niet nodig of relevant zijn. De literatuur spreekt ook van een 'subminimale gegevensverwerking'. Dit houdt in dat een minimale verwerking ook de maximale verwerking is. Het verwerken van alle gegevens die redelijkerwijs noodzakelijk zijn, is dus niet de bedoeling.⁶⁰ Het juist verwerken van gegevens houdt in dat de gegevens niet verkeerd of verouderd zijn.

- Transparant

De transparantie van de verwerking persoonsgegevens ziet op de informatieverstrekking aan de betrokkene. Een instelling dient de betrokkene de contactgegevens van de Functionaris Gegevensbescherming (FG), de doeleinden van de verwerking, de grondslag en de ontvangers van de gegevens te verstrekken. Wanneer de gegevens van een andere instelling verkregen worden, dient dit aan de betrokkene gemeld te worden. Wanneer de situatie hierom vraagt, dient een instelling de betrokkene te wijzen op de rechten die de betrokkene heeft, zoals het recht van inzage, verbetering, verwijdering, overdraagbaarheid en bezwaar.⁶¹

- Doelbinding

Het laatste beginsel dat behandeld wordt, is de doelbinding. Iedere verwerking dient te gebeuren voor een welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd doel.⁶² Doelbinding houdt in dat een verwerkingsverantwoordelijke voorafgaand aan de verwerking een concreet doel bepaalt. Indien een instelling de gegevens op een andere manier wil gebruiken, mag dat alleen indien de doelen

⁵⁴ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 39

⁵⁵ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, p. 55-56

⁵⁶ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, p. 55

⁵⁷ De nu gebruikelijke term. De AVG spreekt van 'rechtsgronden'.

⁵⁸ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 43

⁵⁹ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, p. 56

⁶⁰ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, p. 59

⁶¹ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, hfst. 5

⁶² Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 40

verenigbaar zijn.⁶³ De verenigbaarheid is niet alleen belangrijk wanneer een instelling de gegevens intern verder gebruikt, maar ook wanneer gegevensuitwisseling plaatsvindt met andere verwerkingsverantwoordelijken.⁶⁴

Grondslagen

Zoals gezegd is verwerking van persoonsgegevens enkel rechtmatig wanneer deze gebaseerd is op een van de zes grondslagen uit artikel 6 AVG. Een verwerking van persoonsgegevens dient dus altijd op een van de volgende zes grondslagen gebaseerd te worden:⁶⁵

- Overeenkomst met betrokkene

‘De verwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of om op verzoek van de betrokkene vóór de sluiting van een overeenkomst maatregelen te nemen’⁶⁶

- Wettelijke verplichting

‘De verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust.’⁶⁷ De grondslag ‘wettelijke verplichting’ betekent dat de verwerking wordt uitgevoerd voor een opdracht die de verwerkingsverantwoordelijke krachtens een andere wettelijke bepaling heeft gekregen. De wettelijke verplichting geeft de verwerkingsverantwoordelijke het recht om de gegevens te verwerken om invulling te geven aan deze verplichting.⁶⁸ De verwerking dient noodzakelijk te zijn voor de taak en mag niet enkel handig zijn.

- Vitale belangen

‘De verwerking is noodzakelijk om de vitale belangen van de betrokkene of van een andere natuurlijke persoon te beschermen.’⁶⁹ De grondslag ‘vitale belangen’ is niet van toepassing op de taken die in het sociaal domein uitgevoerd worden, omdat de taken in het sociaal domein niet zien op acute zaken van leven of dood.⁷⁰

- Taak van algemeen belang

In de AVG uitgebreider omschreven als ‘De verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen.’⁷¹ Wanneer de gemeente een taak van algemeen belang vervult, mag zij deze taak gebruiken als grondslag.⁷² Een taak van algemeen belang heeft betrekking op organisaties die een publieke taak uitoefenen, zoals een gemeente. De taak moet

⁶³ Vermissen, Terstegge, Krijgsman 2018, p. 56

⁶⁴ Vermissen, Terstegge, Krijgsman 2018, p. 57

⁶⁵ Vermissen, Terstegge, Krijgsman 2018, p. 59

⁶⁶ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 44 (art. 6 lid 2 onder b AVG)

⁶⁷ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 44 (art. 6 lid 2 onder c AVG)

⁶⁸ Vermissen, Terstegge, Krijgsman 2018, blz. 60

⁶⁹ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 44 (art. 6 lid 2 onder d AVG)

⁷⁰ Vermissen, Terstegge, Krijgsman 2018, p. 61

⁷¹ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 45 (art. 6 lid 2 onder e AVG)

⁷² Vermissen, Terstegge, Krijgsman 2018, p. 61

altijd terug te leiden zijn naar een nationale of Europese wet.⁷³ Voor overheidsinstanties zoals de gemeente Zoetermeer is dit de meest aangewezen grondslag als het gaat om het uitvoeren van hun overheidstaken.⁷⁴

- Behartiging gerechtvaardigd belang

‘De verwerking is noodzakelijk voor de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde, behalve wanneer de belangen of de grondrechten en de fundamentele vrijheden van de betrokkene die tot bescherming van persoonsgegevens nopen, zwaarder wegen dan die belangen, met name wanneer de betrokkene een kind is.’⁷⁵ Daarnaast mogen overheidsorganen sinds de ingang van de AVG zich voor de uitvoering van hun publieke taken niet meer beroepen op de grondslag ‘behartiging gerechtvaardigd belang’.⁷⁶ Deze grondslagen zijn niet van toepassing op verwerking binnen het sociaal domein gemeente Zoetermeer en deze zal ik ook niet verder toelichten.

- Toestemming van de betrokkene

‘De betrokkene heeft toestemming gegeven voor de verwerking van zijn persoonsgegevens voor een of meer specifieke doeleinden.’⁷⁷ De grondslag ‘toestemming’ gaat gepaard met een aantal voorwaarden.⁷⁸ Het begrip toestemming van de betrokkene wordt door de AVG als volgt geformuleerd: ‘elke vrije, specifieke, geïnformeerde en ondubbelzinnige wilsuiting waarmee de betrokkene door middel van een verklaring of een ondubbelzinnige actieve handeling hem betreffende verwerking van persoonsgegevens aanvaardt’.⁷⁹ Met vrije toestemming wordt bedoeld dat de toestemming zonder dwang wordt gegeven en dat de toestemming geen voorwaarde kan zijn voor iets anders. Dit betekent in de praktijk vaak dat de grondslag niet gebruikt mag worden wanneer er sprake is van een gezagsverhouding tussen de verwerkingsverantwoordelijke en de persoon. De AP acht het daardoor niet wenselijk dat gemeenten de grondslag toestemming gebruiken wanneer zij gegevens opvragen van haar burgers in het sociaal domein.⁸⁰ Met specifieke en geïnformeerde toestemming wordt bedoeld dat de betrokkene weet waar hij specifiek aangegeven toestemming voor geeft. Een algemene toestemming is in dit kader niet toegestaan. Ondanks dat de AP toestemming vragen als grondslag voor de gegevensverwerking niet wenselijk acht, dient een medewerker sociaal domein bij de uitvoering van de publieke taken vanuit de Wmo 2015 en Jeugdwet wel toestemming vragen voor de verwerking. De toestemming die zij dienen te vragen dient niet als grondslag maar als een extra vereiste die de domeinwetten stellen aan het verwerken van gegevens.⁸¹

⁷³ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, p. 61

⁷⁴ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, p. 61

⁷⁵ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 46 (art. 6 lid 2 onder f AVG)

⁷⁶ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, p. 63 (OV. 47 AVG)

⁷⁷ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 43 (art. 6 lid 2 onder a AVG)

⁷⁸ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, blz. 63

⁷⁹ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018 blz. 61 jo. Ov. 32 AVG

⁸⁰ Autoriteit Persoonsgegevens april 2016.

⁸¹ Zie bijlage 3, p. 44 voor de wetsanalyse

2.1.4 Deelconclusie 1: Beginselen gegevens verwerken sociaal domein

In deze paragraaf is ingegaan op de vraag: *‘Wat zijn de verplichtingen omtrent de domeinoverstijgende gegevensverwerking, gelet op de Algemene Verordening Gegevensbescherming voor het sociaal domein gemeente Zoetermeer blijkens wet-en regelgeving en literatuuronderzoek?’* Persoonsgegevens mogen alleen verwerkt worden op basis van een grondslag uit de AVG. Voor de domeinoverstijgende gegevensverwerking zijn de grondslagen ‘taak van algemeen belang’ en ‘wettelijke verplichting’ van toepassing. Ook dienen de persoonsgegevens voor een concreet omschreven doel verwerkt te worden. Daarnaast dient de verwerking van persoonsgegevens rechtmatig, behoorlijk, transparant, minimaal en juist te zijn. Tot slot heeft de gemeente Zoetermeer een verantwoordingsplicht. De gemeente moet kunnen aantonen dat zij aan de genoemde beginselen uit de AVG voldoet.

2.2. Grondslagen op basis van domeinwetten

De tweede deelvraag luidt: *‘Op basis van welke grondslagen kan het sociaal domein gemeente Zoetermeer haar domeinoverstijgende gegevensverwerking rechtmatig uitvoeren?’* In dit onderzoek is onderzocht welke artikelen van de domeinwetten een wettelijke grondslag of een taak van algemeen belang creëren voor het domeinoverstijgend delen van persoonsgegevens. Uit de vorige paragraaf is gebleken dat enkel de grondslagen: ‘wettelijke verplichting’ en ‘taak van algemeen belang’ van toepassing zijn. De overige vier grondslagen zijn niet van toepassing, en worden daaom ook niet verder toegelicht. Er dient onderscheid gemaakt te worden tussen de uitwisseling met externe organisaties en interne uitwisseling. De grondslag taak van algemeen belang sluit het meest aan bij de taken die de overheid uitvoert.⁸² De domeinwetten scheppen wettelijke bepalingen op basis waarvan gemeenten regie-verantwoordelijk zijn voor Wmo-voorzieningen, reïntegratietrajecten, schuldhulpverlening en jeugdhulp. Om de publieke taak als grondslag te gebruiken, moet deze taak een rechtsbasis hebben in een Europese of Nationale wet.⁸³ De opdracht om integraal te werken binnen het sociaal domein die het rijk aan de gemeenten heeft gegeven, staat niet expliciet in de domeinwetten geformuleerd. Er is voor dit onderzoek gekeken naar de generieke bepalingen die op dit moment in de domeinwetten beschreven staan. Deze paragraaf gaat allereerst in op de externe uitwisseling en vervolgens wordt ingegaan op de interne uitwisseling.

2.2.1 Wettelijke bepalingen voor externe domeinoverstijgende gegevensverwerking⁸⁴

In deze paragraaf wordt ingegaan op het extern delen van persoonsgegevens op basis van de Wmo-2015, de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.

⁸² Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, p. 61

⁸³ Vermissen, Terstegge & Krijgsman 2018, p.77

⁸⁴ Zie bijlage 4, p. 44 voor de wetsanalyse

Extern delen op basis van de Wmo 2015

De wetgever heeft voor de uitvoering van de taken onderzoek na een Wmo-melding, het behandelen van een spoedaanvraag, het beslissen over een aanvraag van een maatwerkvoorziening, het vaststellen van recht op een persoonsgebonden budget (PGB) en een heronderzoek een wettelijke bepaling voor de gegevensverwerking geformuleerd. Voor het uitvoeren van deze taken mogen de medewerkers van het sociaal domein op basis van artikel 5.2.5 lid 1 uit de Wmo 2015 de (bijzondere) gegevens verstrekken aan de zorgverzekeraars (ZVW) en zorgaanbieders (ZVW).⁸⁵

Daarnaast heeft de wetgever voor de uitvoering van de taken toezicht uitoefenen en/of het nemen van handhavingsmaatregelen een wettelijke bepaling voor de gegevensverwerking geformuleerd. Voor het uitvoeren van deze taken mogen de medewerkers van het sociaal domein op basis van artikel 5.2.1 lid 1 onder a Wmo 2015 de (bijzondere) gegevens verstrekken die zij verkregen hebben van cliënten, onderzoek na melding, authentieke registraties, heronderzoek en Aanbieders PGB aan de Gemeentelijke toezichthouders, SVB, aanbieders van maatschappelijke ondersteuning en CAK.⁸⁶

Verder heeft de wetgever van de Wmo 2015 een wettelijke bepaling op de gegevensverwerking geformuleerd voor het beoordelen van de vraag of keuzevrijheid wordt geboden door een PGB. Voor het uitvoeren van deze taak mag een medewerker van het sociaal domein (bijzondere) gegevens die het sociaal domein verkregen heeft op basis van de domeinwetten verstrekken aan de Gemeentelijke toezichthouders, SVB, aanbieders van maatschappelijke ondersteuning en CAK.⁸⁷

Ook heeft de wetgever voor de uitvoering van de taken bijdrageregeling, vaststellen PGB, heronderzoek, herziening en verhaal van kosten een wettelijke bepaling voor de gegevensverwerking geformuleerd. Voor het uitvoeren van deze taken mogen de medewerkers sociaal domein op basis van de Wmo 2015⁸⁸ (bijzondere) persoonsgegevens opvragen bij de gemeentelijke toezichthouder, SVB, aanbieders maatschappelijke ondersteuning, zorgaanbieders, zorgverleners en uitvoerders. Daarnaast biedt de Wmo 2015 enkele bepalingen⁸⁹ voor het opvragen van (gevoelige) persoonsgegevens aan CAK, Zorgverzekeraars, CIZ en de Belastingdienst.⁹⁰

De genoemde wettelijke bepalingen uit de Wmo 2015 kunnen dienen als AVG-grondslag 'taak van algemeen belang'. De Wmo 2015 stelt hierbij echter wel twee extra verplichtingen, namelijk het noodzakelijkheidsvereiste en de ondubbelzinnige toestemming.

Extern delen op basis van de Jeugdwet

De Jeugdwet biedt wettelijke bepalingen voor de externe gegevensverwerking met de gemeentelijke toezichthouder, SVB, CAK en de uitvoerder WLZ. De taken die op basis van de Jeugdwet een wettelijke bepaling voor de gegevensverwerking zijn, zijn het bestrijden van onterecht ontvangen dubbele voorzieningen, het bepalen van PBG, het onderzoeken van misbruik van de wet en het

⁸⁵ VNG 2018, p. 12 & 13

⁸⁶ VNG 2018, p. 15-18

⁸⁷ VNG 2018, p. 12-13

⁸⁸ Zie bijlage 3 p. 44, voor de wetsanalyse

⁸⁹ Zie bijlage 3 p. 44 voor de wetsanalyse

⁹⁰ VNG 2018, p. 12-13

maken van mandaatbesluiten.⁹¹ Ook de Jeugdwet stelt in de meeste gevallen een extra vereiste, zoals het noodzakelijkheidsvereiste.⁹²

Extern delen op basis van de Participatiewet

De wetgever heeft voor de uitvoering van de taken uit de Participatiewet wettelijke bepalingen voor de gegevensverwerking geschept. Voor de uitvoering van deze taken mag de het college op basis van artikel 64 lid 1 van de Participatiewet gegevens opvragen bij de volgende instanties: colleges van andere gemeenten, het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen en de sociale verzekeringsbank, de Belastingdienst, CAK, de Nederlandse Zorgautoriteit, zorgverzekeraars, pensioendfondsen, stichtingen die als inkomen worden aangemerkt, de Kamer van Koophandel, de minister van binnenlandse zaken, de minister van Cultuur en Wetenschap & Onderwijs, de minister van Economische zaken, instanties die woonruimten verhuren en instanties of derden die openbare nutsvoorzieningen energie en water leveren. Het college mag bovendien op basis van artikel 63 lid 1 Participatiewet de gegevens opvragen bij werkgevers.

Het college is op basis van artikel 67 lid 1 sub a Participatiewet ook verplicht om gegevens te verstrekken aan externe instanties wanneer hun taak van algemeen belang dit verlangt. De taken waar het om gaat, zijn genoemd in artikel 67 lid 1 sub a Participatiewet (zie hiervoor bijlage 3 voor de wetsanalyse).

Extern delen op basis van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening schept geen wettelijke bepalingen waaruit blijkt dat medewerkers sociaal domein gegevens mogen uitwisselen met organisaties van buitenaf.

2.2.2 Wettelijke bepalingen voor interne domeinoverstijgende gegevensverwerking

De Wmo 2015 schept in artikel 5.1.1 lid 4 voor drie situaties een grondslag om domeinoverstijgend te delen.⁹³ Het gaat om de beoordeling van de zelfredzaamheid, zelfstandig wonen en de taak om goede afstemming te realiseren voor de te verlenen ondersteuning op hulp. De medewerkers sociaal domein mogen voor deze beoordeling de (bijzondere) persoonsgegevens van hun cliënt verwerken die het college heeft verkregen ten behoeve van de taken die krachtens de Jeugdwet, Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening zijn verkregen. Voor het afstemmen van de ondersteuning of hulp mogen deze gegevens van de echtgenoot, ouders, inwonende kinderen en andere huisgenoten van de cliënt ook verwerkt worden.⁹⁴ Ook geeft dit artikel twee extra verplichtingen, namelijk ondubbelzinnige toestemming en het noodzakelijkheidsvereiste. Verder bieden de domeinwetten geen wettelijke bepalingen waaruit blijkt dat medewerkers sociaal domein gegevens intern tussen de domeinen mogen uitwisselen. Wel geven de Jeugdwet en de Wmo 2015 aan dat de gemeente dient aan te sturen op een integraal beleid.⁹⁵ Er is hierdoor schaarste aan

⁹¹ Zie bijlage 3 p. 44 voor de wetsanalyse

⁹² VNG 2018, p. 18-20

⁹³ Art. 5.1.1 lid 4 Wmo 2015

⁹⁴ Zie bijlage 2 p. 43 voor de wetsanalyse

⁹⁵ Art. 2.1.2 lid 4 sub A Wmo 2015 jo. Art. 2.1 lid 1 sub e en f Jeugdwet

wettelijke bepalingen die kunnen dienen als grondslag voor de verwerking van de gegevens binnen het sociaal domein.

2.2.3 Botsende grondrechten

Op dit moment bestaan geen grondslagen voor alle domeinoverstijgende verwerkingen uit het sociaal domein. Doordat de grondslagen voor de meeste taken ontbreken, kunnen de gemeenten niet voldoen aan het rechtmatigheidsvereiste uit de AVG. De gemeente dient hiervoor een afweging te maken tussen de taken uit de domeinwetten en de regels van de gegevensbescherming. De onderzochte literatuur zegt hierover dat 'privacy en gegevensbescherming grondrechten zijn doet daar niet aan af. Soms kan het nodig zijn om een afweging te maken tussen verschillende grondrechten.'⁹⁶ Bij deze afweging moet het streven altijd wel zijn om alle grondrechten die in het geding zijn zoveel mogelijk te respecteren.⁹⁷ De botsende grondrechten zijn in dit geval de regels uit de AVG op basis van het internationale recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en de internationale sociaal economische rechten.

De botsing tussen de integrale opdracht en de AVG is niet onopgemerkt gebleven. In het wetsvoorstel *'Wijziging van de Jeugdwet en de Wmo 2015 en de Zorgverzekeringswet in verband met het handhaven van de mogelijkheid om gemeenten in uitzonderingsgevallen tot samenwerking te verplichten en in verband met het verminderen van uitvoeringslasten'* dat op 18 december 2018 is aangeboden aan de eerste kamer, wordt voorgesteld om wettelijk vast te stellen dat colleges en gemeenteraden op aangewezen gebieden kunnen samenwerken.⁹⁸ Ook in het wijzigingsvoorstel *'wijziging van wet gemeentelijke schuldhulpverlening ten behoeve van de uitwisseling van persoonsgegevens'*⁹⁹ wordt een wettelijke grondslag voor de uitwisseling van persoonsgegevens voorgesteld. Op 8 februari 2017 kondigde minister Plasterk het programma sociaal domein aan,¹⁰⁰ dit een samenwerking is tussen de gemeenten, professionals en betrokken organisaties.¹⁰¹ Een onderdeel van deze samenwerking is het traject uitwisseling persoonsgegevens en privacy (UPP).¹⁰² In dit traject wordt gewerkt aan het opheffen van 'wettelijke' knelpunten op het gebied van gegevensuitwisseling. Het programma richt zich op de regie door gemeenten, vroegsignalering en werken in sociale wijkteams, evenals op harmonisatie van wetgeving. Er wordt onder andere door een kerngroep van experts bij ministeries en gemeenten gewerkt aan position papers, die de basis vormen voor besluitvorming over het aanpassen van wetgeving. Het uitgangspunt van dit programma is dat wet- en regelgeving uitvoerbaar moeten zijn. Als dit niet het geval is, dan is

⁹⁶ Vermissen, Terstegge, Krijgsman 2018, blz. 55

⁹⁷ Vermissen, Terstegge, Krijgsman 2018, blz. 55

⁹⁸ Wetsvoorstel 'Wijziging van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Zorgverzekeringswet in verband met het handhaven van de mogelijkheid om gemeenten in uitzonderingsgevallen tot samenwerking te verplichten en in verband met het verminderen van uitvoeringslasten'; Gewijzigd voorstel van wet, *kamerstukken I, 2018-2019, nr. A*

⁹⁹ Wetsvoorstel wijz. Wet gemeentelijke schuldhulpverlening tbv uitwisseling van persoonsgegevens, *Kamerstukken II, 2018-2019*, internetconsultatie.

¹⁰⁰ Kamerbrief van de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties van 8 februari 2017, 2017-0000069658

¹⁰¹ Programma sociaal domein, *'betere hulp voor kwetsbare mensen'*, programmasociaaldomein.nl, geraadpleegd op 16-05-19.

¹⁰² Programma sociaal domein, *'Uitwisseling persoonsgegevens en Privacy'*, programmasociaaldomein.nl (zoek op: UPP) geraadpleegd op 16-05-19.

aanpassing van de wet- en regelgeving noodzakelijk volgens het UPP. De departementen zijn verantwoordelijk voor deze aanpassing.

2.2.4 Deelconclusie 2: rechtsgronden op basis van de domeinwetten

In deze paragraaf is ingegaan op de vraag: *‘Op basis van welke grondslagen kan het sociaal domein gemeente Zoetermeer haar domeinoverstijgende gegevensverwerking rechtmatig uitvoeren blijkens wet- en regelgeving en literatuuronderzoek?’* Voor de externe gegevensverwerking bieden de Jeugdwet, Wmo 2015 en de Participatiewet wettelijke bepalingen om de gegevens uit te wisselen. Het is voor drie Wmo-taken mogelijk om tussen de domeinen gegevens uit te wisselen met de grondslag taak van algemeen belang. Voor de overige taken uit het sociaal domein bestaat geen grondslag om de gegevens domeinoverstijgend te delen. Vanuit deze paragraaf blijkt dat het recht op de persoonlijke levenssfeer waaruit de regels voor gegevensbescherming vloeien, botst met de sociale grondrechten die een burger heeft. Per situatie dient afgewogen te worden welk recht meer waarde heeft. Vanuit deze paragraaf kan geconcludeerd worden dat een medewerker sociaal domein in iedere situatie een afweging tussen het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en de sociale rechten dient te maken.

Hoofdstuk 3: Resultaten

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de praktische deelvragen. In paragraaf 3.1 wordt beschreven wat de beleidsmogelijkheden omtrent de omgang met persoonsgegevens zijn bij het uitvoeren van de opdracht om integraal te werken binnen het sociaal domein. In paragraaf 3.2 wordt vervolgens beschreven op welke manier de gemeente Zoetermeer kan aantonen dat zij gegevens zo AVG-compliant mogelijk verwerkt. Tot slot wordt in paragraaf 3.3. beschreven op welke manier met Zoetermeer vergelijkbare gemeente omgaan met gegevensverwerking binnen het sociaal domein.

3.1 Beleidsmogelijkheden

In deze paragraaf wordt antwoord gegeven op de eerste praktische deelvraag, die luidt: *‘Welke beleidsmogelijkheden heeft de gemeente Zoetermeer om de opdracht om integraal te werken zo AVG-compliant mogelijk in te richten?’* Aan de hand van adviesrapporten van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (hierna te noemen: VNG) en de VNG-realisatie (voormalig KING)¹⁰³ is in beeld gebracht welke beleidsmogelijkheden bestaan om de opdracht om integraal te werken zo AVG-compliant mogelijk in te richten. Deze paragraaf is opgedeeld in drie subparagrafen. Allereerst wordt ingegaan op de beleidsmogelijkheden die de gemeente Zoetermeer heeft op het gebied van gegevensbescherming. Ten tweede wordt ingegaan op de tussenoplossingen die de gemeente Zoetermeer heeft voor het domeinoverstijgend gegevensverwerken zonder grondslag. In de laatste subparagraaf is een deelconclusie geformuleerd.

3.1.1 Een privacybeleid voor het sociaal domein (beleidsmogelijkheid 1)

Nog voordat sprake was van decentralisaties, zag de VNG-realisatie de tegenstelling tussen de opdracht om integraal te werken en de regels over gegevensbescherming. Met het vooruitzicht op de decentralisaties, heeft de VNG-realisatie een startnotitie gegevensuitwisseling opgesteld.¹⁰⁴ Ook heeft de VNG ten tijde van de decentralisaties al veel aandacht besteed aan de regels voor gegevensbescherming. In 2017 bracht de VNG haar laatste versie van het *‘Stappenplan voor gemeenten bij de voorbereiding op de AVG’* uit.¹⁰⁵

Een privacybeleid is een kader dat de principes op het gebied van gegevensbescherming aangeeft. Door middel van een privacybeleid kan een gemeente duidelijk maken hoe de medewerkers met persoonsgegevens dienen om te gaan.¹⁰⁶ Het stappenplan van de VNG geeft in een aantal stappen de aandachtspunten voor de beleidsmakers aan.¹⁰⁷ In hoofdstuk 2 van dit onderzoeksrapport is naar voren gekomen dat het sociaal domein geen expliciete grondslag heeft voor de domeinoverstijgende gegevensverwerking. Uit de onderzochte literatuur is gebleken dat bepalingen in een privacybeleid kunnen leiden tot een *‘tussenoplossing’* voor het ontbreken van de grondslag voor de gegevensverwerking.

¹⁰³ Sinds 1 januari 2018 heeft het KING een nieuwe naam te weten: VNG-realisatie.

¹⁰⁴ VNG & KING 2013.

¹⁰⁵ VNG & KING 2017

¹⁰⁶ VNG & KING 2017, p. 5

¹⁰⁷ VNG & KING 2017, p. 3

De VNG richtte zich in een eerder adviesrapport op de *governance* van een gemeente. Governance gaat over het inrichten van een instelling. De VNG geeft in dit adviesrapport aan dat het van belang is om binnen het sociaal domein de rollen en verantwoordelijkheden in te richten in het privacybeleid.¹⁰⁸ Voor de gegevensdeling binnen het sociaal domein is de rol van de privacyadviseur en/of de functionaris gegevensbescherming (FG) van belang.¹⁰⁹ In het laatste adviesrapport wijst de VNG ook op de rol van de FG. Een aangestelde FG dient onafhankelijk te zijn, maar de FG dient wel te rapporteren aan het college. De FG van een gemeente geeft geen bindend advies, maar het advies is wel zwaarwegend.¹¹⁰

Naast de governance die de VNG formuleert in haar implementatieplan, vindt zij het belangrijk dat het beleid vertaald wordt naar een handreiking voor medewerkers.¹¹¹ De VNG acht het van belang dat de werkprocessen zoveel mogelijk in kaart worden gebracht. Triage-instrumenten zijn een belangrijk onderdeel van de werkprocessen. Tijdens een triage-moment maakt een medewerker een professionele afweging aan de hand van een triage-instrument. Het stappenplan geeft aan dat er niet één beste manier is om werkprocessen 'AVG-proof' te maken. Het is sterk afhankelijk van de context. De VNG geeft hierover aan dat er vaak verschillende opties overwogen dienen te worden voordat een keuze gemaakt wordt.¹¹²

Uit de onderzochte literatuur blijkt dat de VNG de communicatie naar de burger belangrijk vindt¹¹³, omdat dit bijdraagt aan het transparantiebeginsel uit de AVG. Het kan voor een gemeente handig zijn om de medewerkers in het privacybeleid te sturen op de transparantie in de vorm van duidelijke taal.¹¹⁴ De gemeente kan haar medewerkers sturen op een transparante verwerking door de werkprocessen hier zo volledig mogelijk op in te richten.

3.1.2 Tusseloplossing (beleidsmogelijkheid 2)

Het grootste probleem in het AVG-compliant werken bij het domeinoverstijgend delen van persoonsgegevens, is het vinden van een grondslag. In de genoemde startnotitie die de VNG-realisatie heeft opgesteld, kan onderscheid gemaakt worden tussen vier manieren om dit probleem op te lossen.¹¹⁵ Er kan volgens de VNG-realisatie tot twee oplossingen worden gekomen middels wetgeving (zie rechterzijde animatie 1). De eerste oplossing is op basis van een materiewet zoals nu in een aantal wetsvoorstellen is voorgesteld¹¹⁶ en de tweede optie die de VNG-realisatie destijds formuleerde in haar startnotitie, is een bepaling in de WBP. De WBP is inmiddels echter vervangen door de AVG, waardoor deze optie niet meer mogelijk is. Aan de hand van de lopende wetsvoorstellen (zie bijlage 1) kan dan ook geconcludeerd worden dat de wetgever gekozen heeft voor bepalingen per materiewet. Op dit moment zijn nog niet voor alle domeinwetten voorstellen gedaan en is het

¹⁰⁸ VNG 2015, p. 11

¹⁰⁹ VNG 2015, p. 11

¹¹⁰ VNG 2015, p. 11

¹¹¹ VNG 2015, p. 4

¹¹² VNG & KING 2017, p. 7

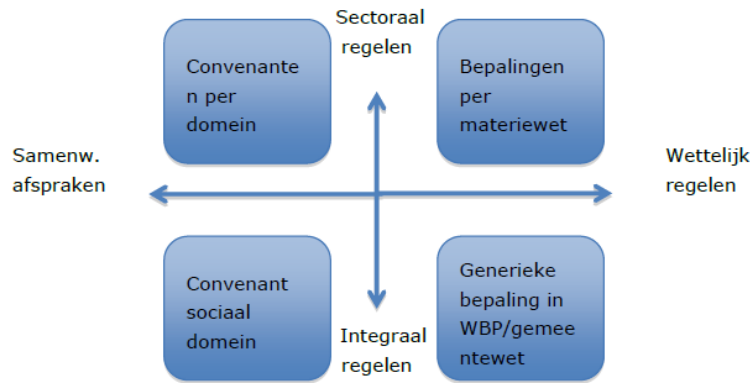
¹¹³ VNG 2015, p. 8, VNG & KING 2017, p. 5

¹¹⁴ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 117

¹¹⁵ VNG & KING 2013.

¹¹⁶ Zie bijlage 1, blz. 42

nog niet bekend wanneer het tekort aan wettelijke bepalingen door de wetgevers is opgelost. Terwijl de wetgevers door middel van wetsvoorstellen en positon papers aan een oplossing werken, kunnen gemeenten kijken naar tussenoplossingen op sectoraal en integraal gebied.

Afbeelding1: Tussenoplossingen¹¹⁷

De VNG-realisaie omschrijft convenanten per domein als tussenoplossing op sectoraal gebied. Dit betekent dat voor verschillende doelgroepen afspraken met convenantpartners worden gemaakt over de samenwerking.¹¹⁸ De integrale aanpak kan in de convenanten worden meegenomen. Dit is een geschikte oplossing voor het extern delen van gegevens. Het intern delen blijft in dergelijke convenanten echter beperkt geregeld. Dit is daarom een mogelijke oplossing voor gemeenten waarbij de taken binnen het sociaal domein voornamelijk zijn uitbesteed.

De VNG-realisaie omschrijft een convenant voor het sociaal domein als tussenoplossing op integraal gebied, in plaats van een convenant per domein. Het KING benadrukt dat evenals bij convenanten per domein, een vereenvoudiging behaald kan worden wanneer het rijk standaard convenanten of voorbeelden ontwikkelt.¹¹⁹ Op grond van het convenant zou het sociaal domein gegevens kunnen uitwisselen wanneer het zich beroept op de publieke taak van de Wmo 2015 en de Jeugdwet of door de publieke taak van de andere domeinwetten breed te formuleren. De onduidelijkheid over de juridische basis blijft echter. Tot slot is het nadeel dat het een zeer complex en groot convenant zou worden.¹²⁰ Bovendien blijft ook bij een dergelijk groot convenant het intern delen beperkt geregeld voor gemeenten die het merendeel van de taken niet uitbesteden aan externe organisaties.

In juli 2018 heeft de VNG een 'model Privacybeleid en -Reglement voor gemeenten' uitgegeven.¹²¹ De VNG en de VNG-realisaie benadrukken de mogelijkheden van een dergelijk privacyreglement. Een privacyreglement is een verdieping van het privacybeleid. Het laat zien hoe een gemeente met de wet omgaat. De vraag die in het reglement centraal staat, is hoe het beleid in de praktijk wordt uitgevoerd. In een dergelijk reglement zou een gemeente kunnen beschrijven dat het toegestaan is

¹¹⁷ VNG & KING 2013, p. 22

¹¹⁸ VNG & KING 2013, p. 22

¹¹⁹ VNG & KING 2013 p. 22

¹²⁰ VNG & KING 2013 p. 23

¹²¹ VNG, 'model privacybeleid- en reglement', Den Haag: januari 2018.

om gemotiveerd af te wijken van de AVG indien de situatie hiernaar verlangt. Op basis van een dergelijk reglement zijn de medewerkers van het sociaal domein 'vrij' om gegevens te delen. Het wordt dan wel extra belangrijk dat de medewerkers bewuste en weloverwogen keuzes maken zoals is beschreven in hoofdstuk 3.2 van dit onderzoeksrapport.

3.1.3 Deelconclusie 3: Tussenoplossing op beleidsniveau

In deze paragraaf is gezocht naar een antwoord op de vraag: *'Welke beleidsmogelijkheden heeft de gemeente Zoetermeer om de opdracht om integraal te werken zo AVG-compliant mogelijk in te richten?'* Een gemeente kan een convenant opstellen voor de gegevensuitwisseling waarvoor de domeinwetten nog geen generieke bepaling hebben. Een convenant is voor deze gegevens een goede tussenoplossing wanneer het gaat om het delen van gegevens met externe organisaties. Voor de gemeente Zoetermeer is een convenant echter niet de meest geschikte optie wanneer het gaat om het domeinoverstijgend delen van gegevens, omdat de gemeente Zoetermeer het merendeel van de taken van het sociaal domein niet uitbesteedt aan externe organisaties. Een meer geschikte tussenoplossing voor het intern delen is daarom een privacyreglement waarin de gemeente de gewenste omgang beschrijft en de juiste kaders aan de medewerkers aanbiedt. Training en triage blijven bij deze oplossing belangrijke onderdelen. Of de autoriteit het eens is met gemotiveerd afwijken van de AVG, blijft een vraag totdat de eerste onderzoeken hebben plaatsgevonden.

3.2 Verantwoorden gegevensverwerking volgens stappenplan

In deze paragraaf wordt antwoord gegeven op de deelvraag die luidt: *'Op welke manier kan het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer aantonen dat het persoonsgegevens zo AVG-compliant mogelijk verwerkt, blijkens literatuuronderzoek?'* Door middel van literatuuronderzoek en documentanalyse van adviesrapporten van de VNG, het traject Uitwisseling Persoonsgegevens en Privacy (UPP) en De Ethische Data Assistent (DEDA) is in beeld gebracht op welke manier medewerkers van het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer kunnen aantonen dat zij in de praktijk voldoen aan de juridische verplichtingen uit de AVG.

In hoofdstuk 2 van dit onderzoeksrapport is aangegeven dat artikel 5 van de AVG een zestel beginselen stelt voor het verwerken van persoonsgegevens.¹²² Dit zestel is voor deze paragraaf in een schema gezet (zie afbeelding 2). Daarnaast is aangegeven dat een verwerkingsverantwoordelijke dient aan te tonen dat aan de regels uit de AVG voldaan wordt.¹²³ De gemeente Zoetermeer is verwerkingsverantwoordelijke, en dient daarom aan te tonen dat de medewerkers sociaal domein voldoen aan het zestel beginselen uit de AVG. In deze paragraaf wordt aan de hand van de genoemde literatuur beschreven welke stappen een medewerker sociaal domein dient te maken om tot een volledig juridische verantwoording te komen. De verschillende stappen, die gemaakt dienen te worden volgens literatuuronderzoek, worden ondersteund met voorbeelden uit de multiproblematiekcasus uit hoofdstuk 1. Het zestel beginselen uit de AVG wordt verdeeld onder de stappen die de onderzochte literatuur formuleert voor het gegevensverwerkende proces.

¹²² Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 39

¹²³ Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 115

Beginnelsen voor verwerking

1. Rechtmatigheid, behoorlijk & transparant
2. Welbepaald, duidelijk omschreven doel
3. Noodzakelijkheidsvereiste
4. Juistheid
5. Opslag beperking
6. Integriteit en verantwoordelijkheid

Afbeelding 2: Beginselen voor verwerking

Om aan de beginselen van de AVG te voldoen, dient een medewerker sociaal domein verschillende overwegingen te maken en stappen te nemen.¹²⁴ De VNG verwijst hiervoor naar het belang van triagekaders en -instrumenten.¹²⁵ Een triagekader is een hulpmiddel bij het maken van keuzes tijdens een triagemoment. Een triagemoment is ieder moment waarop een professional een afweging maakt over het verhelderen, routeren of escaleren van vragen of casussen.¹²⁶ De VNG geeft hierover aan dat medewerkers moeten komen tot 'een juiste balans tussen noodzakelijke gegevensverwerking vanuit de maatschappelijke opgave en de borging van de privacy van de burger'.¹²⁷ Door aan te tonen dat een medewerker de juiste overwegingen heeft gemaakt en stappen heeft gezet, kan een medewerker aantonen dat aan de beginselen van de AVG voldaan wordt. De AVG noemt dit het 'pas-toe-leg-uit'-principe.¹²⁸

Het UPP-onderdeel van het programma sociaal domein acht een dergelijk triagemoment ook van belang. Het UPP reikt voor de praktijk het stappenplan 'mogen we de gegevens delen?' aan.¹²⁹ De stappen die het UPP aanbiedt in haar stappenplan, komen grotendeels overeen met de stappen die de VNG door de jaren heen heeft aangeraden. Een dergelijk stappenplan biedt medewerkers sociaal domein een handvat om gegevens **behoorlijk, integer en verantwoordelijk** te verwerken. De DEDA gaat dieper in op hoe deze overwegingen gemaakt dienen te worden.¹³⁰

Stap 1: Wat zijn uw (wettelijke) taken en werkzaamheden?

Het UPP wijst in haar eerste stap op de wettelijke taak van een medewerker. De wettelijke taak die een medewerker uitoefent, bepaalt waarom een werknemer de gegevens wil uitwisselen.¹³¹ Ook uit

¹²⁴ VNG & KING 2017, p. 7

¹²⁵ VNG 2015, p. 5

¹²⁶ VNG 2015, p. 5

¹²⁷ VNG 2015, p. 8

¹²⁸ VNG & KING 2017, p. 7

¹²⁹ Schreuders & Sonnenschein 2019.

¹³⁰ Universiteit Utrecht, worksheet

¹³¹ Schreuders & Sonnenschein 2019, p. 1

hoofdstuk 2 van dit onderzoeksrapport blijkt dat de wettelijke taak belangrijk is. Om te bepalen op welke grondslag een medewerker de gegevensverwerking baseert, dient eerst de wettelijke taak duidelijk te zijn.

Voorbeeld 1 casus multiproblematiek:

Mevrouw Jansen heeft schulden opgebouwd. Zij is hiervoor aangemeld bij de schuldhulpverlening. Mevrouw Jansen heeft op dit moment geen werk en ontvangt daarom een uitkering van de gemeenten. Vanwege haar werkloosheid lopen de schulden van mevrouw Jansen echter op.

De afdeling Werk & Inkomen is betrokken bij het re-integratietraject van mevrouw Jansen op basis van de Participatiewet. De afdeling schuldhulpverlening is betrokken vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. De ingestelde medewerkers dienen ieder vanuit hun eigen wettelijke taak te formuleren waarom zij de gegevens wel of niet domeinoverstijgend verwerken. Zij dienen ieder vanuit die taak te verantwoorden waarom het in het belang is om de gegevens met elkaar uit te wisselen.

Stap 2: Welke activiteiten en doelen komen voort uit jouw (wettelijke) taak?

(Welbepaald, duidelijk omschreven doel & doelbinding)

De tweede stap die het UPP vermeldt, is het bepalen van het doel waarvoor de gegevens nodig zijn. Vanuit het doel kan een medewerker gaan nadenken over wat ervoor nodig is om dit doel te bereiken. Bij het bepalen van het doel dient de medewerker onderscheid te maken tussen een gezin dat al langer in beeld is en een gezin dat voor het eerst met een hulpvraag komt. Vragen die een medewerker bij het bepalen van dit doel kunnen helpen, zijn:¹³²

- Hoeveel partijen zijn nodig om tot een goede oplossing te komen?
- Gaat het om een eerste aanmelding van iemand met een hulpvraag?
- Is sprake van multiproblematiek die inzet van ketenpartners verlangt?
- Is het noodzakelijk dat ik die betrek?

Voorbeeld 2 casus multiproblematiek:

De afdeling Werk & Inkomen wil een beeld krijgen van de re-integratiekansen van mevrouw Jansen en het type werk dat zij kan uitvoeren.

De afdeling schuldhulpverlening wil zicht krijgen op het vermogen van mevrouw Jansen om zelf regie te voeren op haar administratie maar ook het zicht op de kansen op werk en inkomen.

¹³² Schreuders & Sonnenschein 2019, p. 2

Door het doel duidelijk te bepalen en omschrijven voldoet een medewerker sociaal domein aan het tweede basisbeginsel van artikel 5 AVG. De gegevens die verwerkt worden dienen aan dit doel bij te dragen, de AVG spreekt ook wel van 'doelbinding'.¹³³

Stap 3: Wat zijn de noodzakelijke gegevens voor het omschreven doel?

(Noodzakelijkheidsvereiste)

De derde stap die het UPP vermeldt, is het bepalen van wat per doel de noodzakelijke gegevens zijn.¹³⁴ Het UPP verklaart hierover dat een medewerker dient te bepalen welke gegevens nodig zijn voor het doel en dient vast te stellen bij welke ketenpartner de gegevens opgevraagd kunnen worden.¹³⁵ Verder verwijst het UPP bij het maken van deze stap als volgt naar het noodzakelijkheidsvereiste: 'Een belangrijk principe vanuit de wet- en regelgeving is dat je niet meer gegevens verwerkt dan noodzakelijk'.¹³⁶ De literatuur spreekt ook wel van een 'minimale gegevensverwerking'.¹³⁷ Ook de VNG en de universiteit van Utrecht achtten het noodzakelijkheidsvereiste van belang. Zij formuleerden hier de volgende denkstappen voor:

- Voor welke inhoudelijke afweging staat u en welke informatie heeft u dan precies nodig?¹³⁸
- Is het delen van de informatie de minst ingrijpende maatregel?¹³⁹
- Staan het delen of opvragen van de informatie en het doel met elkaar in verhouding?¹⁴⁰
- Kan het ook met minder informatie?¹⁴¹
- Kunnen de geformuleerde taken ook zonder de informatie uitgevoerd worden?¹⁴²
- Verzamelt u de juiste gegevens voor het doel?¹⁴³
- Zijn de uitkomsten van deze verwerking leidend of aanvullend?¹⁴⁴
- Hebben de betrokken instanties of ketenpartners de informatie echt nodig om hun doel te bereiken?¹⁴⁵
- Wat zijn de verantwoordelijkheden van de te benaderen persoon?¹⁴⁶

¹³³ Engelfriet, Chew-Meij & Kager, p. 40

¹³⁴ Schreuders & Sonnenschein 2019, p. 3

¹³⁵ Schreuders & Sonnenschein 2019, p. 3

¹³⁶ Schreuders & Sonnenschein 2019, p. 3

¹³⁷ Engelfriet, Chew-Meij & Kager, p. 41

¹³⁸ Schreuders & Sonnenschein 2019, p. 3

¹³⁹ VNG & KING 2015, p.

¹⁴⁰ VNG & KING 2015, p.

¹⁴¹ VNG & KING 2015, p.

¹⁴² Universiteit Utrecht, 'De Ethische Data Assistent, De DEDA worksheet', versie 2, dataschool.nl (zoek op: DEDA-poster).

¹⁴³ Universiteit Utrecht, 'De Ethische Data Assistent, De DEDA worksheet', versie 2, dataschool.nl (zoek op: DEDA-poster).

¹⁴⁴ Universiteit Utrecht, 'De Ethische Data Assistent, De DEDA worksheet', versie 2, dataschool.nl (zoek op: DEDA-poster).

¹⁴⁵ VNG & KING 2015, p.

¹⁴⁶ Universiteit Utrecht, 'De Ethische Data Assistent, De DEDA worksheet', versie 2, dataschool.nl (zoek op: DEDA-poster).

Voorbeeld 3 casus multiproblematiek

De afdeling Werk & Inkomen wil het medisch dossier van mevrouw Jansen inzien om in te schatten welk werk mevrouw Jansen kan uitvoeren.

De WMO-afdeling heeft deze informatie, want deze is op de hoogte van de verstandelijke beperking van mevrouw Jansen.

Op de gronden die de afdeling Werk & Inkomen aangeeft, krijgt zij geen toestemming om het dossier in te zien.

Het UPP acht het van belang om gerichte vragen te stellen. Zij stelt dan een vraag als: 'Wat zijn de beperkingen en belastbaarheid waar we in een nieuwe baan rekening mee moeten houden?' Een dergelijke vraag kan een ander domein of externe organisatie waarschijnlijk wel beantwoorden. De WMO-afdeling hoeft de omvang van de schulden niet te weten. Het is voor de afdeling Werk & Inkomen voldoende om te delen wat voor werk mevrouw Jansen gaat doen en welke ondersteuning zij krijgt bij haar schulden.

Door enkel de noodzakelijke gegevens te verwerken voldoet een medewerkers sociaal domein aan het noodzakelijkheidsvereiste uit artikel 5 van de AVG.

Stap 4: Is er een grondslag voor dit doel?

(Rechtmatigheidsvereiste)

De vierde stap die het UPP vermeldt, is het bepalen van de juridische onderbouwing.¹⁴⁷ Het rechtmatigheidsbeginsel uit artikel 5 van de AVG is verder uitgewerkt in artikel 6 van de AVG.¹⁴⁸ Uit hoofdstuk 1 van dit onderzoeksrapport blijkt dat de grootste uitdaging voor het domeinoverstijgend gegevens verwerken, het vinden van de juiste grondslag is. Uit hoofdstuk 2 van dit onderzoeksrapport blijkt dat zolang de wetgever hier niet in voorziet, er niet altijd een grondslag is. Voor het extern delen van de gegevens scheppen de domeinwetten Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet een taak van algemeen belang die als grondslag kan dienen. De genoemde domeinwetten scheppen hiervoor in een aantal gevallen een extra vereiste, namelijk het vragen van toestemming aan de betrokkene.¹⁴⁹ De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening kent nog geen grondslagen voor de externe gegevensuitwisseling. Ook de interne gegevensuitwisseling kent een tekort aan wettelijke bepalingen. Door het gebrek aan een grondslag voor iedere verwerking kan een medewerker terecht komen in een van de volgende twee situaties:

Situatie 1:

Er staat een expliciete taak voor gegevensverwerking in de wet. De medewerker heeft hierdoor een rechtmatige rechtsgrond op basis van de AVG. Daarnaast dient de medewerker te verklaren dat ook aan de overige voorwaarden wordt voldaan bij de gegevensverwerking.

¹⁴⁷ Schreuders & Sonnenschein 2019, p. 4

¹⁴⁸ Engelfriet, Chew-Meij & Kager, p. 43

¹⁴⁹ Zie bijlage 3, p. 44 voor de wetsanalyse

Situatie 2:

Er bestaat geen grondslag voor de gegevensverwerking. De medewerker kan door middel van verschillende afwegingen tot de conclusie komen dat zij het verwerken van gegevens in een situatie belangrijker acht dan het voldoen aan de AVG.¹⁵⁰ De medewerker dient alsnog zo AVG-compliant te werken. De verantwoording van een medewerker in situatie 2 ziet op:

1. Het verantwoorden waarom het verwerken van de gegevens in deze situatie zo cruciaal is dat de medewerker besluit om de publieke taak boven de gegevensbescherming te zetten.
2. Het verantwoorden dat de medewerker op basis van de randvoorwaarden van artikel 5 wel zo AVG-compliant mogelijk heeft gehandeld.

Stap 5: Communiceer de verwerking met de betrokkene (Vereiste van transparantie)

Uit vergelijkend onderzoek blijkt dat de communicatie met een gezin van belang is. Zowel de gemeente Den-Haag als de VNG adviseren om zoveel mogelijk transparant te zijn naar het gezin. Het gezin dient informatie te krijgen over de persoonsgegevens van hen die verwerkt worden en over de noodzaak en het doel daarvan. Deze stap zorgt ervoor dat een medewerker aan het transparantiebeginsel voldoet.

Stap 6: Documenteer de afwegingen

Een medewerker kan aan de hand van de hierboven genoemde stappen tot de conclusie komen dat het noodzakelijk is om de persoonsgegevens te verwerken. De VNG adviseert om altijd kort en krachtig te motiveren waarom de persoonsgegevens zijn verwerkt.¹⁵¹ Het is van belang dat medewerkers de overwegingen die zij maken ten aanzien van de gegevensverwerking documenteren. Dit is van belang omdat medewerkers aan de hand van de overwegingen kunnen aantonen waarom zij een bepaalde beslissing genomen hebben.

(Opslagbeperking & juistheid)

Tot slot blijft de plicht tot opslagbeperking over.¹⁵² De overwegingen die een medewerker maakt, werken al naar een minimale verwerking toe. Het is in het kader van de AVG van belang dat de gegevens niet langer dan nodig voor de taak opgeslagen worden.

Deelconclusie 4: Aantonen

In deze paragraaf is antwoord gegeven op de vraag: *‘Op welke manier kan het sociaal domein gemeente Zoetermeer aantonen dat het persoonsgegevens zo AVG-compliant mogelijk verwerkt, blijkens literatuuronderzoek?’* Aan de hand van de onderzochte literatuur heb ik stappen geformuleerd voor ieder beginsel uit de AVG. Vanuit de geformuleerde stappen kunnen medewerkers sociaal domein een weloverwogen keuze maken wanneer zij twijfelen over het wel of niet verwerken van persoonsgegevens en welke persoonsgegevens. Het delen van gegevens zonder grondslag is altijd een onrechtmatige uitzondering. De communicatie en de hulpvraag zijn leidend wanneer het

¹⁵⁰ Vermissen, Terstegge & Krijgsman, p. 17

¹⁵¹ VNG & KING 2017, p. 7

¹⁵² Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018, p. 39

doel bepaald wordt. Vanuit het taak en het doel wordt er bepaald welke gegevens er verwerkt worden en met welke organisaties. Het is van belang dat de medewerker aan de hand van communicatie, transparant blijft naar het gezin. Tot slot dient een medewerker de stappen die zij neemt te documenteren, zodat de stappen aangetoond kunnen worden.

3.3 Werkwijzen van vergelijkbare gemeenten

In deze paragraaf wordt antwoord gegeven op de laatste deelvraag, die luidt: *‘Op welke manier verwerken met Zoetermeer vergelijkbare gemeenten domeinoverstijgende persoonsgegevens, blijkens interviews met drie vergelijkende gemeenten?’* In deze paragraaf worden de werkwijzen op het gebied van gegevensbescherming van drie vergelijkbare gemeenten behandeld. Ook wordt ingegaan op de oplossingen die de vergelijkbare gemeenten hebben voor het gebrek aan een expliciete grondslag voor de gegevensverwerking.

3.3.1 Toestemming als discussiepunt

Uit het juridisch kader is gebleken dat toestemming vragen in het sociaal domein niet mag dienen als grondslag voor de gegevensverwerking. Wel is ondubbelzinnig toestemming vragen aan de burger in een aantal artikelen in de domeinwetten een vereiste voor de gegevensverwerking. Of wel of geen toestemming gevraagd dient te worden, blijft een discussiepunt voor medewerkers van gemeenten. Ook uit de interviews met vergelijkende gemeenten blijkt dat de gemeenten in Nederland hier niet één lijn in trekken. De gemeente Haarlem geeft bijvoorbeeld aan het advies van de AP op te volgen, door geen toestemming in het sociaal domein te vragen.¹⁵³ De gemeente Almere sluit aan op deze lijn, maar geeft aan toestemming wel als vereiste voor het doorbreken van een beroepsgeheim te gebruiken.¹⁵⁴ De gemeente Den Haag geeft aan het inderdaad ‘krom’ te vinden dat toestemming niet gebruikt mag worden als toestemming, dat het wel een vereiste is in de domeinwetten. De gemeente Den-Haag gebruikt het dan ook niet als grondslag, maar vraagt vervolgens wel toestemming als extra vereiste.

Als er dan toch toestemming gevraagd moet worden voor bijvoorbeeld het doorbreken van een beroepsgeheim of als extra vereiste van de domeinwetten, is het de vraag hoe deze toestemming dan gevraagd dient te worden? De gemeente Den Haag geeft hierover aan dat het gebruik van toestemmingsformulieren geen geschikte methode is. Hierbij sluit de gemeente Den Haag aan bij de visie die de AP heeft op het vragen van toestemming. Toestemmingsformulieren zijn namelijk belastend en ingewikkeld voor gezinnen.¹⁵⁵ De gemeente Den Haag stuurt liever aan op goede communicatie met gezinnen. De gemeente Den Haag stelt dat een goede uitleg over wat een medewerker gaat doen met de informatie en waarom het nodig is om deze te delen, minder belastend is voor een gezin dan een formulier.¹⁵⁶ Communicatie is voor de gemeente Den Haag ook een manier om zo transparant mogelijk naar de burger te zijn. Zij geeft hierbij het volgende voorbeeld: *‘Een inwoner belt of e-mailt met een hulpvraag. Wij bellen vervolgens terug met de mededeling: wij*

¹⁵³ Bijlage 9 schema E, p. 81

¹⁵⁴ Bijlage 9 schema E, p. 81

¹⁵⁵ Bijlage 9 schema E, p. 81

¹⁵⁶ Bijlage 9 schema E, p. 81

denken dat het een slim plan is om van beide organisaties het probleem tegelijk op te pakken, vindt u het goed als wij samenkomen? ¹⁵⁷

3.2.2 Grondslagen

Ondanks dat communicatie en transparantie randvoorwaarden van de AVG zijn, mag het niet dienen als grondslag voor de verwerking. Om de gegevens rechtmatig te verwerken, dient sprake te zijn van een wettelijke grondslag. De gemeente Den Haag en de gemeente Almere geven hierover aan dat zij de grondslag voornamelijk formuleren in de publieke taak.¹⁵⁸ De gemeente Almere erkent in het interview de tegenstrijdige plichten waarmee het sociaal domein te maken krijgt. Zij bespreekt dergelijke tegenstellingen in teambesprekingen en houdt hierbij veel rekening met de hulpvraag van een gezin. Het is voor de gemeente Almere belangrijk dat het proces van besluiten genoteerd wordt. Ook de gemeente Haarlem geeft aan dat het hebben van een goed verhaal voor haar het belangrijkste is.¹⁵⁹ De gemeente Haarlem heeft voor deze manier van werken een akkoord gekregen van de betrokken wethouder voor het gemotiveerd afwijken van de regel. De gemeente Haarlem geeft hierbij het voorbeeld: *‘Er is een akkoord van de directie en van de betrokken wethouder voor gemotiveerd afwijken van de regel dat bijvoorbeeld Suwi-gegevens niet gebruikt mogen worden voor de uitvoering van de Wgs.* ¹⁶⁰

De gemeente Haarlem richt zich op de werkwijze die zij wil aanhouden wanneer in de toekomst wel sprake is van een grondslag. Uit het juridisch kader blijkt dat er een wetsvoorstel is ingediend waarin een grondslag voor het domeinoverstijgend gegevens delen gecreëerd wordt. De gemeente Haarlem is ter voorbereiding op de grondslag voor vroegsignalering bij de schuldhulpverlening een pilot vroegsignalering gestart. De gemeente Den Haag formuleert de toekomstplannen daarentegen meer in technische oplossingen. Zij is bezig met de ontwikkeling van een systeem dat kan dienen als een intern verwijssysteem. Een dergelijke verwijssysteem die de gemeente Den Haag omschrijft, behoort ook tot de toekomstplannen van de gemeente Haarlem. De gemeente Almere richt zich op dit moment meer op de situatie zoals deze nu is, en schrijft een jaarplan over hoe de medewerkers met gegevens moeten omgaan.

3.2.3 Sturen op privacy

Zolang er nog niet voor iedere verwerking een grondslag is, sturen alle drie de gemeenten aan op het belang van de gegevensbescherming. De gemeente Den Haag geeft een voorbeeld van een tool die zij gebruikt om te sturen op het belang van gegevensbescherming: *‘stel, een medewerker wil iets weten van een gezin dat niet in het team van een medewerker zit, dan krijgt deze medewerker een pop-up scherm waarin staat: Je hebt geen toestemming tot deze gegevens, waarom wilt u toch toegang tot de gegevens?’* Vervolgens dient een medewerker aan te geven waarom hij de gegevens wil bekijken. De gezinscoach die het betreffende gezin in behandeling heeft, kan zien wanneer een andere medewerker toegang tot het systeem heeft gevraagd, en welke reden deze medewerker hiervoor heeft gegeven. Daarnaast stuurt de gemeente Den Haag aan op gegevensbescherming door

¹⁵⁷ Bijlage 9 schema D, p. 81

¹⁵⁸ Bijlage 9 schema H, p. 82

¹⁵⁹ Bijlage 9 schema E, p. 81

¹⁶⁰ Bijlage 9 schema G, p. 82

het bespreekbaar te maken tijdens de teamoverleggen. De gemeente Almere biedt verschillende 'roadshows' om aan de medewerkers kennis te verspreiden over de AVG. De gemeente Almere geeft aan dat medewerkers vaak weten dat zij gebonden zijn aan de AVG, maar dat zij niet weten hoe ze hier mee om kunnen gaan.

3.2.4 Deelconclusie 5: Advies op basis van vergelijkende gemeenten

In deze paragraaf is ingegaan op de vraag: *Op welke manier verwerken met Zoetermeer vergelijkbare gemeenten persoonsgegevens omtrent de domeinoverstijgende gegevensverwerking, blijkens interviews met drie vergelijkende gemeenten?* Vanuit enkele bepalingen uit de domeinwetten en beroepsgeheimen is toestemming vragen een belangrijk vereiste voor het delen van gegevens. De gemeenten Den Haag en Almere geven aan enkel toestemming te vragen in de situaties waarin de domeinwetten dit verplichten. De grondslag die de gemeenten Den Haag en Almere gebruiken, is het ruim formuleren van de publieke taken die vermeld staan in de domeinwetten. Communicatie is voor de gemeente Den Haag belangrijk binnen het sociaal domein. Toestemming vragen en gegevens delen kan in situaties waarbij dit nodig is, maar er dient wel transparant gecommuniceerd te worden met de gezinnen. Bij de gemeente Haarlem gaat het voornamelijk om het goed motiveren waarom er gegevens verwerkt worden. De gemeente Haarlem heeft hiervoor een akkoord gekregen van de betrokken wethouder. De gemeente Almere zit tussen deze twee methoden in. Zij formuleert een grondslag in de publieke taken, maar erkent ook de tegenstrijdige plichten waarmee het sociaal domein te maken heeft. Bij kiezen tussen deze twee plichten is het voor de gemeente Almere belangrijk om te overleggen met medewerkers. De gemeenten Den Haag en Haarlem zien beide winst bij elektronische verwijsindex en beide gemeente blijven sturen op het belang van gegevensbescherming.

Hoofdstuk 4: Conclusie

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag: *Hoe kan het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer domeinoverstijgende gegevens verwerken, gelet op de Algemene Verordening Gegevensverwerking?* In de voorgaande hoofdstukken zijn door middel van literatuuronderzoek, wetsanalyse en interviews aan vergelijkbare gemeenten de deelvragen van dit onderzoek beantwoord. In dit hoofdstuk wordt aan de hand hiervan antwoord gegeven op de centrale vraag van dit onderzoek.

De AVG kent een zestal basisbeginselen, waaronder het rechtmatig verwerken van gegevens. Een verwerking is rechtmatig wanneer de verwerking betrokken kan worden op een van de zes grondslagen uit de AVG. Uit wetsanalyse van de AVG en de domeinwetten en de onderzochte wetsvoorstellen is gebleken dat door middel van wetswijzigingen een grondslag gecreëerd kan worden, waardoor het sociaal domein van de gemeente Zoetermeer de domeinoverstijgende gegevensverwerking kan verantwoorden. De publieke taak die de gemeente Zoetermeer uitvoert door integraal te werken, wordt dan verantwoord in een wettelijke bepaling. Een dergelijke wettelijke bepaling schept de mogelijkheid om de domeinoverstijgende gegevensuitwisseling te baseren op de grondslag 'taak van algemeen belang' uit de AVG. Het nadeel is dat een dergelijke bepaling nog in ontwikkeling is voor de meeste taken.

Uit de resultaten naar de adviezen van de VNG(-realisatie) blijkt dat de gemeente Zoetermeer gebaat is bij een tussenoplossing zolang de meeste grondslagen voor de domeinoverstijgende verwerkingen nog in ontwikkeling zijn. Uit de interviews is gebleken dat een betrokken wethouder toestemming kan geven om gemotiveerd van de wet af te wijken. Uit literatuuronderzoek is gebleken dat een privacyreglement een kader kan bieden aan medewerkers, dat aangeeft hoe zij met de gegevensverwerking, zowel met als zonder grondslag, om dienen te gaan.

Indien er geen grondslag is dient een medewerker sociaal domein de afweging te maken tussen het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en de sociale grondrechten. Vergelijkbare gemeenten hebben geen uniforme werkwijze voor deze afweging. Twee gemeenten stellen dat het bewust omgaan met de verwerking belangrijk bij het maken van deze keuze. De VNG en het UPP achten een stappenplan van belang.

Een gemeente kan de medewerkers handvatten in de vorm van triage-instrumenten of een stappenplan. Op basis van literatuuronderzoek is een stappenplan opgesteld, aan de hand waarvan de medewerkers kunnen aantonen waarom zij een bepaalde keuze in een bepaalde situatie maken. Het stappenplan is erop gericht om alle beginselen uit artikel 5 van de AVG aan te tonen. Een medewerker sociaal domein kan er dus door middel van een stappenplan of triagemoment in bepaalde situaties bewust voor kiezen om zijn publieke taak op basis van de sociale grondrechten boven de AVG op basis van het recht op eerbiediging op de persoonlijke levenssfeer te zetten.

Verantwoorden en documenteren zijn in dit proces de laatste stap die een medewerker sociaal domein dient te maken.

In dit hoofdstuk is antwoord gegeven op de centrale vraag. Een medewerker sociaal domein gemeente Zoetermeer kan domeinoverstijgend verwerken door te voldoen aan de zes basisbeginselen uit artikel 5 AVG. Een triage-instrument in de vorm van een stappenplan kan een medewerker met de basisbeginselen helpen. Op dit moment kan een medewerker sociaal domein nog niet in iedere situatie rechtmatig verwerken omdat er nog niet voor iedere situatie een grondslag is. Een gemeente kan goedkeuring geven om gemotiveerd van de AVG af te wijken.

Hoofdstuk 5: Aanbevelingen en beroepsproduct

In dit hoofdstuk worden een aantal aanbevelingen gedaan aan de gemeente Zoetermeer. Gegevens verwerken zonder dat daar een grondslag voor is, blijft een uitzondering. In situaties waarin sprake is van multiproblematiek, kan het echter cruciaal zijn om de gegevens toch uit te wisselen. Het is voor de gemeente Zoetermeer van belang om de medewerkers sociaal domein bewuste keuzes te laten maken. Ook wanneer de wetgever een wettelijke grondslag schept, blijven de afwegingen die een medewerker maakt van belang.

Keuzes maken

Voor de medewerkers sociaal domein is het van belang om goed geformuleerde stappen en triage-instrumenten te gebruiken bij het maken van een afweging. Door middel van een bewuste keuze kan een medewerker sociaal domein verantwoorden waarom hij ervoor kiest om gegevens te delen. Veel medewerkers zijn bewust bezig met het thema privacy, maar missen de koppeling naar de wet. Op basis van dit onderzoeksrapport wordt aan de gemeente Zoetermeer geadviseerd om een stappenplan te creëren voor de medewerkers sociaal domein.

Documenteren

De medewerkers sociaal domein dienen de afwegingen die zij maken te documenteren. Alleen dan is het namelijk mogelijk om achteraf aan te tonen waarom een bepaalde keuze is gemaakt. Aan de gemeente Zoetermeer wordt geadviseerd om een systeem of standaard format voor de medewerkers sociaal domein te creëren voor het documenteren van de keuze die zij maken bij het verwerken van gegevens.

Steun vanuit het beleid

De medewerkers sociaal domein dienen vanuit het beleid ondersteuning te krijgen. De betrokken wethouder dient daarom toestemming te geven om gegevens vanuit het college gemotiveerd te mogen delen, in situaties waarin het van belang is om de gegevens zonder grondslag te delen.

Beroepsproduct

Naar aanleiding van dit onderzoeksrapport is een handleiding 'gegevens delen sociaal domein' opgesteld (zie bijlage 9). Deze handleiding biedt een stappenplan aan de medewerkers sociaal domein, aan de hand waarvan zij tot een bewuste keuze kunnen komen. Daarnaast biedt de handleiding verschillende schema's waarin de medewerkers de grondslagen bij de uitvoering van hun taak kunnen uitvoeren. Uiteindelijk is het de bedoeling dat het stappenplan een 'tweede natuur' wordt van de medewerkers. Het doel van de handleiding is om medewerkers sociaal domein gemeente Zoetermeer te laten nadenken over de verschillende stappen die zij nemen voordat zij gegevens delen met andere domeinen of externe partners. Aan de hand van de afwegingen kunnen de medewerkers sociaal domein verantwoorden waarom zij in een bepaalde situatie het delen van de gegevens belangrijker achten dan de gegevensbescherming.

Bronnenlijst

Literatuurlijst

Autoriteit persoonsgegevens 2018.

Autoriteit persoonsgegevens. Nieuwsbericht, '*Gemeenten verzamelen te veel persoonsgegevens bij uitvoering Wmo en Jeugdwet*,' 15 februari 2018 (Categorie: Gemeenten, Sociaal domein, Jeugdhulp.)

Autoriteit persoonsgegevens 2016.

Autoriteit persoonsgegevens, *Verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein: De rol van toestemming, een onderzoeksrapport op basis van 41 gemeenten*, april 2016

Engelfriet, Chew-Meij & Kager 2018

A. Engelfriet, L. Chew Meij, P. Kager, '*De Algemene Verordening Gegevensbescherming, Artikelgewijs commentaar*', ICTRECHT, editie 2018.

Kann-weedage e.a. 2017.

Kann-Weedage, D., Zoon, M., Addink, A., van Boven, J., Berger, M. & de Wilde, E.J. (2017). Aantal en kosten van Multi probleemgezinnen in Almelo. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Schermer, Hagenauw, Falot 2018

B. W. Schermer, D. Hagenauw, N. Falot, '*Handleiding Algemene verordening gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming*', Ministerie van Justitie en Veiligheid, januari 2018

Programma sociaal domein, '*beter hulp voor kwetsbare mensen*', geraadpleegd op: programmasociaaldomein.nl

Schreuders & Schonnenschein 2019

Schreuders E., Sonnenschein L., '*mogen we deze gegevens delen?*', 2 februari 2019, geraadpleegd op: programmasociaaldomein.nl.

DEDA worksheet.

Universiteit Utrecht, '*De Ethische Data Assistent, De DEDA worksheet*', versie 2, geraadpleegd op: dataschool.nl (zoek op: DEDA-poster).

DEDA-handleiding.

Universiteit Utrecht, '*De Ethische Data Assistent, Handleiding*', geraadpleegd op: dataschool.nl

Vermissen, Terstegge, Krijgsman 2017

Dr. K. Vermissen, mr. Drs. J. Terstegge, N. Krijgsman, '*Grip op de AVG, De nieuwe privacywet voor niet-juristen*', Wolters Kluwer, 2017

VNG & KING 2013

VNG & KING, '*STARTNOTITIE GEGEVENSUITWISSELING & PRIVACYBESCHERMING 1-GEZIN, 1-PLAN, 1-REGISSEUR, deeladvies als onderdeel eindadvies Verkenning Informatievoorziening Sociaal domein*' versie 1.5, 29 juli 2013.

VNG 2018

VNG & Kenniscentrum Handhaving en Naleving, '*Matrix gegevensuitwisseling bij uitvoering, fraudepreventie en fraudebestrijding Wmo en Jeugdwet*', juni 2018

VNG & KING 2017

VNG & KING, *Stappenplan voor gemeenten bij de voorbereiding op de AVG*, versie 1, 1 december 2017.

VNG 2015

VNG, *implementatieplan privacy in het sociaal domein*, 19 december 2015

VNG, *model privacybeleid en reglement*, Den-Haag. Januari 2018.

Regelgeving en Parlementaire stukken

Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden

Algemene Verordening Gegevensbescherming

Uitvoering algemene verordening gegevensbescherming

Algemene wet bestuursrecht

Burgerlijk wetboek (boek 1)

Jeugdwet

Participatiewet

Wet bescherming Persoonsgegevens

Wet gemeentelijke beleidsplannen werk en inkomen

Wet gemeentelijk schuldhulpverlening

Wet maatschappelijke ondersteuning 2015

Kamerstukken II 2009/10, 32 291, nr. 3

Regeerakkoord "bruggen slaan", fractievoorzitters Rutte en Samson, 29 oktober 2012

Wetsvoorstel Regels over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen (Jeugdwet), *kamerstukken I, 2013-2014*, 33864, nr. A

Wetsvoorstel Regels inzake de gemeentelijke ondersteuning op het gebied van zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen en opvang (Wet maatschappelijke ondersteuning 2015), *Kamerstukken I, 2013-2014*, 33841, nr. A

Wetsvoorstel Wijziging van de Zorgverzekeringswet, de Wet langdurige zorg en enige andere wetten in verband met het controleren van de verzekeringsplicht voor de zorgverzekering en het regelen van de verwerking van gepseudonimiseerde persoonsgegevens, *Kamerstukken I, 2018-2019*, 35044, nr. A

Wetsvoorstel Wijziging van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Zorgverzekeringswet in verband met het handhaven van de mogelijkheid om gemeenten in uitzonderingsgevallen tot samenwerking te verplichten en in verband met het verminderen van uitvoeringslasten; Gewijzigd voorstel van wet, *kamerstukken I, 2018-2019*, nr. A

Wetsvoorstel wijz. Wet gemeentelijke schuldhulpverlening tbv uitwisseling van persoonsgegevens, *Kamerstukken II, 2018-2019*, internetconsultatie.

Kamerbrief van de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties van 8 februari 2017, 2017-0000069658

Gemeente Zoetermeer, beleidsplan WMO en Jeugdhulp, *Zorg in Zoetermeer voor elkaar*, 2015

Internetbronnen

Programma Sociaal Domein, traject uitwisseling persoonsgegevens en privacy (UUP), programmasociaaldomein.nl (zoek op: trajecten, UUP)

Toezicht Sociaal Domein, Ministerie van Volksgezondheid, welzijn en sport, kiezen en delen: informatie delen in het sociaal domein, kiezen-en-delen.nl

Bijlage 1: wetsvoorstellen

Kamerdossier	Wet	Onderwerp	Voorstel
33684	Jeugdwet	Gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. Ingang: 1 januari 2020	Er wordt een wettelijke taak voor integrale hulp geformuleerd. (Art. 2.1 sub F Jeugdwet) + Voor het hoofdstuk over privacyregels (hoofdstuk 7) worden veranderingen voorgesteld.
33841	WMO	Ondersteuning op het gebied van zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen en opvang. Ingang: 1 Jan 2020	Er wordt een wettelijke grondslag voor de gegevensdeling tussen colleges ingesteld.
35044	WMO	Het regelen van de verwerking van gepseudonimiseerde persoonsgegevens door Onze Minister voor Medische Zorg, het Zorginstituut Nederland en het RIVM.	Er wordt een wettelijke grondslag voor gegevensuitwisseling met aanbieders maatwerkvoorzieningen voorgesteld. (Art. IV).
Internetconsulatie	Gemeentelijke schuldhulpverlening	Wijz. Wet gemeentelijke schuldhulpverlening tbv de uitwisseling van persoonsgegevens	

**In tabel 1 zijn de vier wetsvoorstellen weergegeven die voor dit onderzoek tot 1 augustus 2019 de gaten zijn gehouden. De wetsvoorstellen hebben artikelen betrekking op een grondslag voor het domeinoverstijgend gegevens delen.*

Bijlage 2. Wetsanalyse 1: grondslagen intern

Tabel 1: Wmo-2015, interne gegevensverwerking

Situatie 1	
Gegevens	Persoonsgegevens cliënt & gezondheid gegevens cliënt (bijzondere persoonsgegevens) die het college heeft verkregen ten behoeve van de uitvoering van de taken die bij of krachtens de jeugdwet, participatiewet en de wet gemeentelijke schuldhulpverlening aan het college zijn opgedragen.
Doel en taak	Beoordeling behoefte van de cliënt aan ondersteuning van zijn participatie of zelfredzaamheid. Beoordeling behoefte van de cliënt aan ondersteuning van zijn participatie zelfstandig wonen.
Vereisten	Uitdrukkelijke toestemming cliënt Noodzakelijkheidsvereiste
Artikel en grondslag	Taak van algemeen belang Art. 5.1.1. lid 4 Wmo-2015

Situatie 2	
Gegevens	Persoonsgegevens van diens echtgenoot, ouders, inwonende kinderen, andere huisgenoten: die het college heeft verkregen ten behoeve van de uitvoering van de taken die bij of krachtens de jeugdwet, participatiewet en de wet gemeentelijke schuldhulpverlening aan het college zijn opgedragen.
Doel en taak	Goede afstemming te verlenen ondersteuning op hulp.
Vereisten	Uitdrukkelijke toestemming cliënt Noodzakelijkheidsvereiste
Artikel en grondslag	Taak van algemeen belang Art. 5.1.1. lid 4 Wmo-2015

**Tabel 1 brengt twee situaties in kaart waar medewerkers sociaal domein een grondslag hebben voor het domeinoverstijgend verwerken van persoonsgegevens.*

Bijlage 3. Wetsanalyse 2: grondslagen extern

Tabel 1A: gegevens verstrekken Wmo-2015

Sociaal domein mag delen met: Gemeentelijke Toezichthouder Wmo-2015, SVB, Aanbieder maatschappelijke ondersteuning & CAK			
Grondslag	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang
Wettelijke bepaling	Art. 5.2.1 lid 1 onder a Wmo-2015	Art. 5.2.1 lid 1 onder b Wmo-2015	Art. 5.2.1 lid 1 onder c Wmo-2015
Te verstrekken gegevens	(Bijzondere) persoonsgegevens verkregen van: - Onderzoek na melding - Van cliënten - Authentieke registraties - Heronderzoek - Aanbieders PGB	(Bijzondere) persoonsgegevens Verkregen op basis van de domein-wetten.	(Bijzondere) persoonsgegevens Verkregen van: - Zorgverzekeraar - Zorgaanbieder - CIZ
Doel verstrekken	Gegevens die nodig zijn voor: - Uitoefenen toezicht of het nemen van handhavingsmaatregelen - Ondersteuning in de vorm van de maatwerkvoorziening te leveren - Uitvoeren bijdrageregeling - Uitbetaling van persoonsgebonden budgetten	Gegevens die: - Relevant voor beoordeling van de vraag of keuzevrijheid wordt geboden voor een PGB. - Noodzakelijk zijn voor de beoordeling van diens behoefte aan ondersteuning van zijn participatie of zelfredzaamheid. - Noodzakelijk zijn om vast te stellen welke hulp deze aan de cliënt biedt of kan bieden.	Gegevens die: - Noodzakelijk zijn voor het aan de cliënt leveren van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen waartoe hij zich jegens het college dan wel de cliënt heeft verbonden. - Noodzakelijk voor een goede uitoefening van het toezicht of het nemen van handhavingsmaatregelen. - Nodig zijn voor budgetbeheer - Nodig zijn voor bepalen persoonsgebonden budget.

Vereisten voor het verstrekken	Noodzakelijkheidsvereiste	Noodzakelijkheidsvereiste	Noodzakelijkheidsvereiste
		Ondubbelzinnige toestemming	Ondubbelzinnige toestemming

Tabel 1A geeft een weergave van artikelen uit de Wmo-2015 waarin expliciet genoemd wordt dat de gegevens **verstrekt mogen worden aan **externe** organisaties voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (vereiste voor grondslag AVG). Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Wmo-2015.*

Tabel 1B: gegevens verstrekken WMO-2015

	Zorgverzekeraar (ZVW)	Zorgaanbieder (ZVW)	Uitvoerder (WLZ)
Grondslag	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang
Wettelijke bepaling	Art. 5.2.5 lid 2 Wmo-2015	Art. 5.2.5 lid 2 Wmo-2015	Art. 9.1.3. lid 3 Wlz.
Te verstrekken gegevens	(bijzondere) persoonsgegevens	(Bijzondere) persoonsgegevens	(Bijzondere) persoonsgegevens
Doel verstrekken	Gegevens die noodzakelijk zijn voor taken die bij of krachtens de Zorgverzekeringswet aan de zorgverzekeraar of zorgaanbieder zijn opgedragen.	Gegevens die noodzakelijk zijn voor taken die bij of krachtens de Zorgverzekeringswet aan de zorgverzekeraar of zorgaanbieder zijn opgedragen.	Gegevens noodzakelijk voor afstemming: - WLZ - WMO-2015 - Jeugdwet
Vereisten voor het verstrekken	Noodzakelijkheidsvereiste	Noodzakelijkheidsvereiste	Noodzakelijkheidsvereiste
	Ondubbelzinnige toestemming	Ondubbelzinnige toestemming	Ondubbelzinnige toestemming

Tabel 1B geeft een weergave van artikelen uit de Wmo-2015 waarin expliciet genoemd wordt dat de gegevens **verstrekt mogen worden aan **externe** organisaties voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (vereiste voor grondslag AVG). Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Wmo-2015.*

Tabel 2A: gegevens opvragen WMO-2015

	Gemeentelijke toezichthouder WMO-2015 (intern)	SVB	Aanbieder maatschappelijke Ondersteuning	CAK	Zorgverzekeraar (ZVW)
Grondslag	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang
Wettelijke bepaling	Art. 5.2.4 lid 3 WMO 2015	Art. 5.2.4 lid 2 WMO 2015	Art. 5.2.2. WMO 2015	Art. 5.2.4 lid 1 WMO 2015	Art.5.2.5. lid 1 WMO 2015
Gegevens	(bijzondere) persoonsgegevens	(bijzondere) Persoonsgegevens	Persoonsgegevens	(bijzondere) Persoonsgegevens	(bijzondere) Persoonsgegevens
Doel opvragen	Bijdrageregeling; Vastelling PGB; Heronderzoek; Herziening; Verhaal van kosten	Bijdrageregeling; Vastelling PGB; Heronderzoek; Herziening; Verhaal van kosten	Bijdrageregeling; Vastelling PGB; Heronderzoek; Herziening; Verhaal van kosten	Regeling rond bijdrage in kosten	Onderzoek na melding; Spoedaanvraag; Beslissing op aanvraag maatwerkvoorziening; Vastelling recht PGB; Heronderzoek.

Tabel 2A geeft een weergave van de artikelen uit de Wmo-2015 waarin expliciet genoemd wordt dat de gegevens **opgevraagd mogen worden aan **externe** organisaties voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (vereiste voor grondslag AVG). Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Wmo-2015.*

Tabel 2B: gegevens opvragen WMO-2015

	Zorgaanbieder (ZVW)	Zorgverlener PGB-HH/PGB-BG	Uitvoerder (WLZ)	Belastingdienst
Grondslag	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang
Wettelijke bepaling	Art.5.2.5. lid 1 Wmo 2015	Art. 5.2.2. Wmo 2015	Art. 5.2.4 lid 3 Wmo 2015	Art. 5.2.3. Wmo 2015
Gegevens	(bijzondere) Persoonsgegevens	Persoonsgegevens	(bijzondere) persoonsgegevens	Persoonsgegevens
Doel opvragen	Onderzoek na melding; Spoedaanvraag; Beslissing op aanvraag maatwerkvoorziening; Vastelling recht PGB; Heronderzoek.	Bijdrageregeling; Onderzoek na melding; Heronderzoek; Herziening; Verhaal van kosten op aansprakelijke partij.	Bijdrageregeling; Vastelling pgb; Heronderzoek; Herziening; Verhaal van kosten op aansprakelijke partij.	Vastelling; Incasso bijdragen kosten.

Tabel 2B geeft een weergave van de artikelen uit de Wmo-2015 waarin expliciet genoemd wordt dat de gegevens **opgevraagd mogen worden aan **externe** organisaties voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (vereiste voor grondslag AVG). Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Wmo-2015.*

Tabel 3A: gegevens uitwisselen Jeugdwet

	Gemeentelijke toezichthouder	Gemeentelijke toezichthouder (2)	SVB	SVB (2)	CAK
Grondslag	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang
Wettelijke bepaling	Art. 6 lid 1 onder E AVG	Art. 2.9 onder d Jeugdwet	Art. 6 lid 1 onder E AVG	Art. 8.1.8 Jeugdwet	Art. 6b.1-6b en 7 regeling Jeugdwet.
Gegevens	Persoonsgegevens	Persoonsgegevens	Persoonsgegevens	Persoonsgegevens	Persoonsgegevens
Doel uitwisselen	Vervulling van een publieke taak.	Ter bestrijding van: Onterecht ontvangen dubbelen voorziening, Persoonsgebonden budget Of Misbruik van wet	Vervulling van een publieke taak.	Mandaat besluit	Onderzoek naar: Declaraties jeugdaanbieders, preventie, en gecertificeerde instellingen.
Vereisten voor het uitwisselen	Noodzakelijkheidsvereiste	Geen extra vereiste	Noodzakelijkheidsvereiste	Geen extra vereiste	Geen extra vereiste

Tabel 3A laat zien op welke wettelijke bepaling de medewerkers sociaal domein zich kunnen beroepen wanneer zij de weergegeven gegevens uitwisselen met de weergegeven **organisaties van buitenaf. Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Jeugdwet.*

Tabel 3B: Gegevens uitwisselen Jeugdwet

Uitvoerder (WLZ) (2)		Meldingsbevoegde die gebruik maakt van de verwijsindex.
Grondslag	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang
Wettelijke bepaling	Art. 9.1.3 lid 3 Wet langdurige zorg	Art. 7.1.2.1 Jeugdwet
Gegevens	(Bijzondere) Persoonsgegevens	(bijzondere) persoonsgegevens
Doel	Onderlinge afstemming jeugdwet en WMO-2015	'De verwijsindex heeft tot doel vroegtijdige en onderlinge afstemming tussen meldingsbevoegden te bewerkstelligen, opdat zij jeugdigen tijdig passende hulp, zorg of bijsturing kunnen verlenen om daadwerkelijke bedreigingen van de noodzakelijke condities voor een gezonde en veilige ontwikkeling naar volwassenheid te voorkomen, te beperken of weg te nemen' ¹⁶¹
Vereisten	Uitdrukkelijke toestemming Noodzakelijkheidsvereiste	Noodzakelijkheidsvereiste

Tabel 3B laat zien op welke wettelijke bepaling de medewerkers sociaal domein zich kunnen beroepen wanneer zij de weergegeven gegevens verstrekken aan de weergegeven **organisaties van buitenaf. Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Jeugdwet.*

¹⁶¹ Art. 7.1.2.1 lid 2 Jeugdwet

Tabel 4A: Gegevens verstrekken Participatiewet

Instantie	Grondslag & wettelijke bepaling	Doel vragende instantie
Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen	Art. 67 lid 1 sub a Participatiewet Taak van algemeen belang	Voor de uitvoering van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen, of de wettelijke regelingen vanuit die wet.
De belastingdienst	Art. 67 lid 1 sub b Participatiewet Taak van algemeen belang	Invoering rijksbelasting Premies sociale verzekeringen Inkomensafhankelijke bijdragen Uitvoering van inkomensafhankelijke regelingen
Het college van andere gemeenten	Art. 67 lid 1 sub c Participatiewet Taak van algemeen belang	Uitvoering van: - Participatiewet - Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemer - Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
CAK, Nederlandse zorgautoriteit, zorgverzekeraars, WLZ uitvoerders	Art. 67 lid 1 sub d Participatiewet Taak van algemeen belang	Uitvoering van de Wet langdurige zorg.
Derden die in uitoefening van beroep of bedrijf arbeidsinschakeling van personen bevorderen	Art. 67 lid 1 sub e Participatiewet Taak van algemeen belang	Bevorderen arbeidsinschakeling
Buitenlandse organen	Art. 67 lid 1 sub f Participatiewet Taak van algemeen belang	Vervulling taak van zwaarwegend belang
Bestuursorganen Aruba, Curaçao en Sint Maarten	Art. 67 lid 1 sub g Participatiewet Taak van algemeen belang	Vervulling taak van zwaarwegend belang
Onze minister	Art. 67 lid 1 sub h Participatiewet Taak van algemeen belang	Voor uitvoering van de Wet inburgering
Onzer minister van Veiligheid en Justitie	Art. 67 lid 1 sub i Participatiewet Taak van algemeen belang	In verband met de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen
Onze minister	Art. 78 lid 1 Participatiewet Wettelijke verplichting	Statistiek, informatievoorziening en beleidsvorming
Nederlands of buitenlands uitvoeringsorgaan van de sociale verzekeringswetten (voorzover dit is belast met het verrichten van uitkeringen, het doen van verstrekkingen dan wel het heffen van bijdragen.)	Art. 66 Participatiewet	Vermoeden misdrijf.

Tabel 4A geeft een weergave van de artikelen uit de Participatiewet waarin expliciet genoemd wordt dat de gegevens **verstrekt mogen worden aan **externe** organisaties voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (vereiste voor grondslag AVG). Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Wmo.*

Tabel 4B: Gegevens opvragen Participatiewet

Instantie	Grondslag	Doel voor het opvragen
Werkgever	Art. 63 lid 1 Participatiewet Taak van algemeen belang	
Het college van andere gemeenten	Art. 64 lid 1 sub a Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen en de Sociale verzekeringsbank	Art. 64 lid 1 sub b Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
De Belastingdienst	Art. 64 lid 1 sub c Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
CAK, de Nederlandse Zorgautoriteit, & zorgverzekeraars	Art. 64 lid 1 sub d Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
Bedrijfstakpensioenfondsen, ondernemingspensioenfondsen, risicofondsen, stichtingen die als inkomen worden aangemerkt.	Art. 64 lid 1 sub e Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
De Kamer van Koophandel	Art. 64 lid 1 sub f Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
De korpschef en de bevelhebber van de Koninklijke marechaussee	Art. 64 lid 1 sub g Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
De belastingdienst & Onze minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties.	Art. 64 lid 1 sub h Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet. Betreffende tegemoetkomingen van de Algemene Wet inkomensafhankelijke regelingen en Wet bevordering eigenwoningbezit.
Onze minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap & Onze minister van Economische zaken	Art. 64 lid 1 sub i Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
Onze Minister van Economische zaken betreffende de omvang van de productiebeperkende maatregelen voor het bedrijf van de ondernemer is de agrarische sector.	Art. 64 lid 1 sub j Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
Onze Minister van Veiligheid en Justitie voor zover het betreft - de persoon die rechtens zijn vrijheid is ontnomen - of de persoons die zich onttrekt aan de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf.	Art. 64 lid 1 sub k Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
De instanties en personen die woonruimte verhuren	Art. 64 lid 1 sub l Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.

De instanties die in het kader van de openbare nutsvoorziening energie en water leveren	Art. 64 lid 1 sub m Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
Derden die in het kader van de openbare nutsvoorziening energie en water leveren.	Art. 64 lid 1 sub n Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
De geneesheer-directeur (bedoeld in de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen)	Art. 64 lid 1 sub o Participatiewet Taak van algemeen belang	Gegevens hebben betrekking op de uitvoering van art. 13 lid 3. Betrekking hebben op: - De opening - Het ontslag - Het verleende verlof; of - Het ingetrokken verlof.
Onze Minister betreffende de toepassing van de Wet Inburgering	Art. 64 lid 1 sub p Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
Onze minister en de colleges van B&W voor zover het gegevens betreft die verwerkt worden in het landelijk register kinderopvang.	Art. 64 lid 1 sub q Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.

Tabel 4B geeft een weergave van de artikelen uit de Participatiewet waarin expliciet genoemd wordt dat de gegevens **opgevraagd mogen worden aan **externe** organisaties voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (vereiste voor grondslag AVG). Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Wmo-2015. De Participatiewet maakt geen onderscheid tussen persoonsgegevens en bijzondere persoonsgegevens.¹⁶²*

¹⁶² Art. 6A Participatiewet

Bijlage 4. interviewgids

Voorstellen en inleiden onderwerp

Mijn naam is Anna Johansen ik doe een afstudeeronderzoek voor de gemeente Zoetermeer op het gebied van gegevensverwerking binnen het sociaal domein. Het onderzoek richt zich op het domeinoverstijgend delen van de gegevens. Voor dit onderzoek interview ik vergelijkbare gemeenten. Ik heb hiervoor op basis van 5 topics vragen opgesteld.

Door verschillende oplossingen van vergelijkbare gemeenten in kaart te brengen kan de gemeente Zoetermeer afwegen welke oplossingen en werkwijzen het beste passen bij de gemeente Zoetermeer.

Topic 1: inrichting sociaal domein

Door te vragen hoe het sociaal domein bij de vergelijkbare gemeente is ingericht wordt het duidelijk of de vergelijkbare gemeenten veel met externe organisaties werken. Het is van belang om te weten of de vergelijkbare gemeente, net als de gemeente Zoetermeer met wijkteams werken. Een wijkteam kan bestaan uit medewerkers van verschillende organisaties en domeinen. Wanneer een gemeente enkel met externe organisaties zou werken kan dit gevolgen hebben voor de grondslagen die zij in het sociaal domein gebruiken. Externe organisaties werken bijvoorbeeld vaak op basis van een overeenkomst en niet op basis van een taak van algemeen belang.

Vraag 1: In 2015 zijn de decentralisaties van start gegaan. Hoe heeft de gemeente de decentralisaties ingericht?

Vraag 2: Hoe komen de burgers met een hulpvraag binnen bij de gemeente?

Topic 2: gegevensbescherming

Vanuit eerdere onderzoeken en pilots is gebleken dat andere gemeenten die bezig zijn met de ontwikkeling van tools waarmee de gegevensverwerking veilig en makkelijk tot stand kan komen.

Vraag 3: Hoe heeft de gemeente de informatiehuishouding ingericht?

Vraag 4: Hoe wordt de toegang tot deze data geregeld?

Topic 3: Gegevensverwerking en grondslagen

Door vergelijkbare gemeenten te vragen naar de gegevensuitwisseling probeer ik duidelijk in beeld te krijgen hoe de vergelijkbare gemeenten omgaan met de beginselen uit de AVG en het gebrek aan grondslagen binnen het sociaal domein.

Vraag 5: Hoe worden de gegevens tussen de domeinen en met externe organisaties uitgewisseld?

Vraag 6: Op welke grondslagen beroept het sociaal domein zich op dit moment wanneer zij gegevens tussen domeinen of met externe partners delen?

Vraag 7: Welke informatiebronnen gebruikt u wanneer u opzoek bent naar de juiste grondslag of werkwijze?

Vraag 8: Er blijft een restcategorie over waar de gemeente geen grondslag voor heeft. Hoe gaat de gemeente met deze situatie om? deelt de gemeente de gegevens toch?

Vraag 9: Vanuit de domein-wetten is er een extra vereiste voor het uitvoeren van publieke taken: het ondubbelzinnig toestemming vragen. Hoe gaan de medewerkers om met dit vereiste?

Topic 4: bewust omgaan met gegevens

Vraag 10: Speelt het onderwerp 'privacy' binnen uw gemeente? Durft u te zeggen dat de medewerkers bewust zijn van de privacy gevoeligheid?

Vraag 11: Op welke manier stuurt de gemeente op privacy?

Afsluiting

Heeft u misschien nog waardevolle tips voor mijn onderzoek?

Bijlage 5: interview gids

Legenda analyse vergelijkende gemeenten:

Visie op bewustzijn = Fusia

Tools en sturen op bewust worden = blauw

Tools en sturen op gegevensbescherming = gele arcering

Communicatie = groene arcering

Toestemming vragen (grondslag en vereiste) = grijze arcering

Beleid = Blauw lettertype

Toekomstplannen = Rood lettertype

Grondslagen= Groen lettertype

Bijlage 6. Transcriptie interview Den Haag

Transcript interview gemeente Den-Haag d.d. 17 april 2019

Naam geïnterviewde: Suzanne Gordijn

Functie geïnterviewde: Senior Domein-medewerker Stad & Bestuur OCW

Spreker 1 (SP1): Anna Chalaw Johansen

Spreker 2 (SP2): Suzanne Gordijn

SP1	Hallo, mijn naam is Anna Johansen. Ik doe dit onderzoek dus voor de gemeente Zoetermeer voor mijn afstuderen aan de Hogeschool Leiden. Zoals ik in de e-mail al had uitgelegd gaat het onderzoek over gegevens uitwisselen in het sociaal domein.
SP2	Ja, interessant onderwerp hoor. Carlijn vertelde al dat je hiermee bezig was.
SP1	Ow, ja Carlijn is mijn begeleider bij de gemeente Zoetermeer inderdaad.
	Mijn eerste vraag is of ik het gesprek mag opnemen?
SP2	Jazeker, dat dacht ik al, ik had expres al een dichte ruimte gereserveerd.
SP1	Mijn eerste vraag gaat over de decentralisaties. Over hoe jullie deze hebben ingericht?
SP2	Op dit moment hebben we op het gebied van jeugdhulp, jeugdteams opgericht. Deze jeugdteams bestaan uit ambtenaren vanuit de gemeente Den-Haag en Jeugdcoaches vanuit de instellingen. Deze mensen werken samen in teams en zij doen zowel lichte ondersteuning als toeleiding naar gespecialiseerde jeugdhulp. Dit en JGZ valt allemaal onder de CNG.
	Een trapje daarboven zit de JMO-organisatie. In de JMO-organisatie zit de wijkzorg en de maatschappelijke ondersteuning. Ook dit zijn samengestelde teams.
SP1	Oké
SP2	Er wordt dus veel met lokale teams samengewerkt.
SP1	Oké, ja en dan heb ik ook een vraag over de toegang van de burgers, hoe komen de burgers met een hulpvraag binnen bij de gemeente Den-Haag/
SP2	Op veel verschillende manieren. Ze kunnen ook bellen mailen of langskomen, maar we krijgen ook via zorgmeldingen van de politie verzoeken. Via veilig thuis krijgen we dingen binnen. Soms wordt ook iemand gewoon aangemeld bij een jeugdteam door iemand anders. Huisartsen werkwijzen ook wel eens door naar de jeugdteams maar ook rechters nemen het wel eens op in een convenant.
SP1	Oké duidelijk, dit waren me vragen over de decentralisaties. Dan was me volgende vraag: Hoe worden de gegevens opgeslagen zeg maar hoe heeft de gemeente Den-Haag de informatiehuishouding ingericht?
SP2	Je bedoelt in het computersysteem?

SP1	Ja, doet iedere afdeling dit bijvoorbeeld in hetzelfde systeem of..?
SP2	Op dit moment werken we vooral met aparte systemen. De WMO werkt bijvoorbeeld met het systeem Cekar. Voor de jeugdteams is er echt een systeem gebouwd door de gemeente, maar de PGB's moeten weer in een ander systeem. Dit is dus nog wel heel erg pragmageert. Uiteindelijk willen we naar een systeem toe waarmee gegevens gekoppeld kunnen worden. Dat er zeg maar schotjes open en dicht gezet kunnen worden naar coaches of teams. Onze jeugdbeschermingstafel werkt bijvoorbeeld wel met een dergelijk systeem. Zij hebben daar een afgescheiden omgeving in. Dus de jeugdteams kunnen dit dan weer niet zien.
SP1	Ik hoor inderdaad vaker dat gemeenten hiermee bezig zijn of hiervoor iets bedacht hebben. Een voorbeeld hiervan is op basis van een BSN-nummer. Bedoelt u zoiets?
SP2	Ja wij hebben dat binnen de jeugdteams ook. In principe kun je alleen bij de gegevens die zeg maar bij jou horen en die bij jouw team zitten. Wanneer je ziek bent kan dan iemand anders van jouw team het overnemen.
	Stel je wil iets weten van een gezin dat niet in je team zit dan krijg je een soort van Pop Up scherm waarin je ziet: je hebt geen toegang tot het dossier waarom wil je er toch in? En dan moet je vervolgens een rede opgeven waarom je er toch in wilt. Uiteindelijk kom je dan alsnog door het systeem heen. De gezinscoach die gekoppeld is aan het dossier krijgt dan een berichtje met: die en die is in het dossier gegaan om die reden. En als die dat leest en denkt dat is prima er is bijvoorbeeld crisis geweest of wat dan ook dan hoeft diegene nikt te doen, maar als die denkt van ik volg het niet of er staat geen rede dan moeten ze gaan bellen van wat heb je gedaan.
SP1	En wordt dit dan ook gemonitord, wanneer iemand zeg maar gebruik maakt van die mogelijkheid?
SP2	Ja iedere gezinscoach kan precies zien wanneer iemand en waarom iemand in het dossier is geweest en daarnaast worden er ook steekproeven gedaan. Af en toe wordt een gekeken of we geen gekke dingen tegenkomen.
SP1	Zou het niet het beste zijn om dat direct in het systeem kan doen?
SP2	Ja want dat is ook wel waar professionals nou echt tegen aan lopen, want elke vorm van toestemming volstaat dan als je bijvoorbeeld met een school wil overleggen, en met scholen gaat het prima want dat bespreken ze gewoon met ouders en dan maken ze een aantekening in het dossier klaar. Maar ik heb ook jeugdartsen die zeggen van ik wil een terugkoppeling vanuit het ziekenhuis, en dan bel ik en dan zeg ik van ik heb met de ouders gesproken en die geven toestemming maar dan zegt het ziekenhuis ja maar ik heb een ingevuld formulier nodig voor die toestemming. En dan moet je weer terug naar het gezin om dat formulier te tekenen. Dus eigenlijk zegt iedereen van joh

ik wil gewoon vanuit het systeem een soort berichtje kunnen sturen naar die mensen van joh ik wil hier en hierbij, en vindt u dat goed klik dan hierop.

SP1 Oja

SP2 En dat het dan een soort push berichtje wordt net zoals bij DIGD. Dat iemand gewoon een berichtje krijgt en dat je kunt zeggen van joh dat wil ik wel of dat wil ik niet. Maar niet voor dit stuk. Dan staat het ook gelijk in het systeem. Dat zou gewoon wat praktischer werken want op dit moment maakt ook iedereen zijn eigen formulier.

SP1 Ja dat is natuurlijk echt niet handig.

SP2

Nee maar dan ben ik eigenlijk nog tegen al die formulieren. Want gezinnen worden er doodmoe van terwijl als je gewoon uitlegt wat je aan het doen bent en je zegt ik wil deze en deze stappen gaan ondernemen en ik ga overleggen met school, vind u dat goed? Dat ervaren gezinnen veel minder belastend want met formulieren denken gezinnen gelijk van ow formulier en waarom moet ik dit dan invullen? En waarvoor? Wat gaat u ermee doen?

En wanneer je het er met gezinnen gewoon over hebt dan snappen zij het vaak veel beter, en als ze dan iets niet begrijpen kun je gewoon rustig uitleggen. Van ik ga deze stappen nemen wilt u daar toestemming voor geven of bent u het hiermee eens?

Wat nou als iemand zegt: dat heb ik nooit gezegd. Ik heb geadviseerd om dan aan te geven van dan en dan hebben we hierover gesproken want dat staat in het dossier. Maar als u nu zegt ik wil dat niet meer dat is prima dan trek ik uw toestemming bij deze in. En dan geef je in het dossier aan dat ervan af nu geen toestemming meer is. Je kunt natuurlijk heel erg in discussie aangaan maar je kunt ook gewoon zeggen van: nou je geeft in ieder geval aan dat u het nu niet meer wilt.

SP1 Ja ja dat is natuurlijk ook zo.

SP2 Ja met een goed gesprek kom je al heel ver.

SP1 Ja, ja u gaf net aan in samengestelde teams samen te werken?

SP2 Ja klopt ja.

SP1 Er moet in het kader van de integrale taak dan ook wel eens gegevensuitwisseling plaatsvinden. Hoe doen jullie dat op dit moment?

SP2 Op dit moment loopt er een traject waaruit jeugdhulp en de WMO wordt gekeken of het zinvol is om bijvoorbeeld samen op huisbezoek te gaan. Het gaat dan als volgt in zijn werk: de inwoner belt of e-mailt met een hulpvraag, en wij bellen dan terug met de mededeling: wij denken dat het slim is om van beide organisaties het probleem tegelijk op te pakken, vindt u het goed als wij samen komen? 9 van de 10 keer zegt zo een inwoner dit prima te vinden. Eenmaal samen op huisbezoek kijken we wat er precies aan de hand is en wie er verder mee aan de slag gaat.

Blijkt nou dat wij met 2 afdelingen op huisbezoek zijn gegaan maar 1 afdeling, bijvoorbeeld JMO kan niet met het probleem aan de slag, dan gaat alleen de persoon

die hulp aan kan bieden, bijvoorbeeld Jeugdhulp met het probleem aan de slag en de andere persoon registreert hier verder niks over. En andersom natuurlijk hetzelfde.

Blijkt nou dat het een situatie is waar we echt samen mee aan de slag moeten dan leggen we dit altijd eerst voor aan het gezin. We doen dan de mededeling: Dit is het plan en wij als afdeling zouden graag willen samenwerken. Vindt u het goed?

We doen dit allemaal in samenspraak met de gezinnen omdat de wet eigenlijk niet een grondslag heeft waardoor je domeinoverstijgend gegevens mag uitwisselen.

Binnen het team zelf delen wij wel gegevens uit. Een gezin wordt gekoppeld aan een gezinscoach. Die gezinscoach gaat vanuit een SLB perspectief het gezin helpen. Elke week is er een teamoverleg waarin alle expertise zitten. In dit overleg worden de gezinnen doorgenomen en dan kunnen andere leden of ik altijd nog even bijspringen.

SP1 Ja en voor het delen van de gegevens en de samenwerking is het natuurlijk nodig om een grondslag te hebben. Daarover heb ik nog een aantal vragen. Op welke grondslagen beroept het sociaal domein zich op dit moment bij het domeinoverstijgend delen?

SP2 Ja voor de vroegsignalering denk ik dat je het vooral moet formuleren in je publieke taak. Toestemming mag dus niet. Maarja dat heb je uiteindelijk toch wel nodig en dat is een beetje het ingewikkelde daaraan omdat je te maken hebt met het doorbreken van een beroepsgeheim. Dus je moet hoe dan ook toch wel toestemming vragen. Persoonlijk vind ik het ook krom dat het wel mag voor het doorbreken van een beroepsgeheim en dat het niet mag als grondslag.

Zelfs in de wet, volgens mij tussen de WMO en de Jeugdwet is dat zo geregeld dat er ook ergens staat dat je gegevens van de jeugd mag gebruiken voor de WMO mits daar ondubbelzinnige toestemming voor wordt gevraagd. En dan denk ik ja. Wat wil je nou.

Dus ja dan gebruiken wij de grondslag Publieke Taak maar dan vragen we alsnog toestemming omdat in de wet staat dat een voorwaarde is voor het delen van de Gegevens.

SP1 Ja inderdaad we hadden het net natuurlijk al even over. Ja toestemming vragen was inderdaad nog een vraag van mij. Vanuit een workshop die ik Rijswijk bijgewoond heb blijkt ook dat veel mensen het beroepsgeheim hoger achten dan de grondslagen. Merkt u dat ook?

SP2 Ja en daar loop je dan veel op vast. Uiteindelijk willen we veel meer in ketens gaan samenwerken en dat is dan wel weer ingewikkeld. Van stel iemand komt binnen dan wordt vaak gevraagd van lopen er nog andere dingen en vaak is de ervaring dat mensen niet heel erg goed weten wie precies wat komt doen. En die ervaren de gemeente als 1.

- SP1 Ja dus, Als ik het goed begrijp zegt u dat: de burgers de gemeente als 1 orgaan zien. En wanneer zij voor hulp komen er vannuit gaan dat de gemeente alles wel weet.
- SP2 Ja inderdaad, ik ben een beetje aan het kijken of je niet een soort interne verwijsindex kan maken. Van ik doet iets maar zijn er dingen die we samen kunnen doen.
- SP1 Ja precies, ja en dan blijft er natuurlijk een restcategorie over waar de gemeenten geen grondslag voor heeft. Hoe gaan jullie met deze situaties om?
- SP2 Ja klopt, als ik dan bijvoorbeeld zie dat er nog 5 collega's met een klant bezig zijn, dan kan ik vragen: vindt u het goed als wij onderling afstemmen, of vindt u het goed als wij die dingen samen gaan doen. Strikt genomen mag dat dus niet. Maar als je kijkt hoe kun je het dan zo klein mogelijk maken en dan echt via de besluitvorming van het college om het aan de raad voor te leggen van joh moeten we dit gewoon niet gewoon gaan doen, want in de hulpverlening naar die mensen is het bijna niet meer uit te leggen.
- En het is ook nog zo we weten gewoon dat wanneer je jeugdhulp gaat inzetten en er zijn hoge schulden dat alle jeugdhulp die je inzet eigenlijk voor niks is. Eigenlijk moeten we dan gewoon zeggen van: Luister, we gaan nu eerst keihard met die schulden aan de slag en er is wel iemand waar u altijd een beroep op kunt doen maar we kunnen nu wel starten met de opvoedondersteuning maar zolang uw hoofd nog vol zit met die schulden gaat dat toch niet lukken. Dus daar zijn we een beetje aan het kijken van, hoe kunnen we dit nou op een slimme manier doen.
- SP1 En als u informatiebronnen gebruikt, welke informatiebronnen worden gebruikt voor het oplossen van deze uitdagingen?
- SP2 Ja de wetgevingstraject zit erop. Dat is het UUP, ik weet niet of je daar toevallig al langs bent geweest?
- SP1 Ja ik heb er toevallig iemand van ontmoet tijdens een bijeenkomst in Zaanstad. Een mevrouw kwam daar iets over vertellen.
- SP2 Ja we hopen een beetje dat daar ook dit soort dingen in geregeld worden. Maak er bijvoorbeeld een informatie puntje van, van dit is de manier waarop wij werken heeft u daar bezwaren tegen geef dan bij voorkeur dit zo snel mogelijk aan, dan houden we daar rekening mee.
- SP1 Ja dat merk ik inderdaad ook ik richt mijn onderzoek dan inderdaad naar de Gegevensbescherming binnen het sociaal domein maar dan merk je steeds meer dat de decentralisaties eigenlijk ook nog een onzeker punt vormen.

- SP2 | Ja dat is inderdaad ook nog in ontwikkeling. Het is ook inderdaad heel complex ik ben in 2004 ingehuurd om dit te regelen voor de sector jeugd naja ik ben er nog steeds. Ik doe natuurlijk ook wel andere dingen maarja het blijft een onderwerp het is altijd wat.
- SP1 | Ja, ja en dan heb ik als slot nog een laatste onderwerp namelijk het bewust omgaan of worden. Het bewust worden van privacy is een veelbesproken onderwerp op bijeenkomsten van gemeenten en tussen gemeenten. Speelt dit in de gemeente Den-Haag ook?
- SP2 | Jazeker, wij merken nu dat het bewustzijn eigenlijk al best wel groot is in deze beroepsgroep. Dat komt natuurlijk al vanuit hun opleiding en het tuchtrecht. En doordat de AVG nu eigenlijk een "hot item" is geworden zijn er ook veel bewustwordings-acties uitgevoerd. Hierdoor merk ik dat eigenlijk iedereen een beetje in de kramp schiet en dat iedereen denkt dat zij niks meer mogen uitvoeren en ook bang worden van de hoge boetes.
- Wij zijn nu juist weer aan het kijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat dit enge perspectief er weer vanaf gaat. Mensen moeten gewoon weten van welke stappen mag en kan ik doorlopen, en hoe weet ik of ik de juiste dingen doe. In de praktijk merk ik dat mensen wel de juiste dingen doen maar niet weten of en waarom dit dan goed is. Eigenlijk moeten we ervoor zorgen dat deze mensen een koppeling naar de AVG kunnen maken.
- SP1 | Ja die koppeling is inderdaad wat de gemeente Zoetermeer ook graag wil maken. Hebben jullie daar al handvatten voor ontwikkelt?
- SP2 | Ja wij gebruiken veel het boekje ontworpen van Ledia Jansen. En daar zit dan een soort 8 stappenplan in. En deze stappen hebben wij verwerkt in de werkinstructies. Het zou handig zijn om te formuleren: "Neem in ieder geval deze stappen" en dan komen er in veel situaties stappen waarover een medewerker echt kan twijfelen. En dan ontstaat dat grijze gebied waarin medewerkers niet weten wat zij kunnen doen. En dat is dan het moment waarop zij mij bellen en vragen van: aan de hand van dit perspectief: wat moet ik doen?
- En eigenlijk kan ik dan ook nooit zeggen of zij A of B moeten doen. Dit komt omdat ik meestal niet betrokken ben bij de casus. Ik adviseer dan vaak een aantal stappen die zij kunnen overleggen met hun collega's uit het team.
- Maar het blijft inderdaad altijd ingewikkeld. Het sociaal domein is erg opzoek naar een stroomschema waaruit zij een antwoord kunnen halen. Maar er zal altijd een grijs gebied blijven.

- SP1 Ja inderdaad, wij proberen ook vanuit de teamleiders te sturen op privacy, hoe doet de gemeente Den-Haag dat? Hebben ze bij de afdelingen bijvoorbeeld ook teambesprekingen waarin zij overleggen wat wel en niet goed is gegaan op het gebied van privacy?
- SP2 Ja wij hebben het reguliere teamoverleg, waarin dingen worden besproken. Daarnaast is er een privacy ambassadeur binnen de CNG. De ambassadeur haalt echt dilemma's binnen de organisatie op en kijkt wat er speelt.
- En op dit moment loopt er ook een opgave omdat JMO-organisaties net nieuwe zijn en dan blijft er steeds iets oppoppen waarvan we denken, dat moeten we ook nog doen.
- We kijken nu gewoon naar: Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het gewoon op de rit komt en aan de andere kant dat professionals ook gewoon die geruststelling hebben van oké we doen de juiste dingen.
- Bij de wijkteams van de WMO is binnen elk team een privacy ambassadeur. Dat is dan iemand waar je naar toe kan gaan die gewoon iets meer van Privacy weet, en het idee is omdat bij de afdeling Jeugd eigenlijk een beetje hetzelfde te doen, en te gaan organiseren. Iemand die gewoon in het team zit waar je gewoon even makkelijk heen kunt lopen. Het is namelijk best wel een drempel om mij te gaan bellen. Ik krijg vaker bijvoorbeeld te horen 'ik heb met mijn manager overlegd dat ik jou mag bellen' en dan denk ik ja. Je mag mij altijd bellen.
- SP1 Ja dat is in de Gemeente Zoetermeer is dat ook, af en toe komen ze voor de kleinste dingen dat naar je toelopen maar voor iets groots niet waar we dan naderhand achter komen van ow dat had ik wel willen weten.
- SP2 Ja inderdaad en bij ons is het ook zo, het is zo groot en er zijn zoveel wijkteams en zoveel CNG's. En ik ben dan mevrouw de Jurist van de Gemeente, en ja er is inderdaad nog best veel afstand, het zou goed zijn als het makkelijker gemaakt werd om gewoon even naar iemand toe te lopen.
- SP1 Ja wij merken inderdaad ook dat er eigenlijk ook wel behoefte is aan meer juristen of meer medewerkers met een wetgeving achtergrond. Waar de medewerkers binnen het sociaal domein snel bij terecht kunnen. Merkt u dit ook?
- SP2 Ja eigenlijk zou er gewoon inderdaad 1 iemand moeten zijn die alleen maar dingen voor CNG doet bijvoorbeeld en die dan kan zeggen van de ene dag zit ik op die locatie en de andere dag zet ik op een andere locatie.

Zodat mensen ook sneller contact zoeken want die behoefte is er wel.

En eigenlijk wil je bij het maken van een handvat ook de professional niet lastigvallen met de grondslagen. Het zou eigenlijk zo moeten zijn:

“Van binnen dit team werken we op uitvoering van de wet en dus de grondslag.. maar willen we gegevens delen met andere teams of domeinen dan..”

Daarnaast merk ik ook wel dat er toch een soort angst cultuurtje is ontstaan. Ik vraag ook wel eens terug van joh als er geen privacywetgeving bestond wat zou je dan nu doen, en dan geven ze eigenlijk altijd al een antwoord wat gewoon mag.

SP1 Ja het kan natuurlijk ook zijn hoe meer roadshows wij geven hoe erger de angst wordt.

SP2 Jazeker dat hebben wij in Den Haag gemerkt. Wij proberen dit juist weer meer de andere kant op te krijgen. Dat is echt mijn ervaring. Want ja er is zo een bewustwordingsactie geweest voor die AVG terwijl er inhoudelijk voor hun werk helemaal niet veel veranderd is.

SP1 Nee want bijvoorbeeld de grondslagen blijven gewoon hetzelfde.

SP2 Ja die inhoud van de WBP kun je gewoon op de AVG leggen het is vooral aan de achterkant dat er wat dingen veranderd zijn. Ik heb ook presentaties gegevens waarin ik gewoon zeg van oké let op er blijft heel veel hetzelfde. En het betekent vooral voor onze organisatie dat we een aantal dingen moeten veranderen.

Daarnaast moeten de mensen er ook gewoon handigheid in krijgen van hoe communiceer ik nou dit met een gezin. Ik heb gezinscoaches die doen het vak al 30 jaar, en die zeggen van ja dat bespreek ik toch gewoon even.

SP1 Ja klopt ik was ook pas in Rijswijk en daar gingen wij dan een workshop geven en daar zaten toevallig heel veel mensen van de voormalige jeugdzorg, en die vertelden ook van ja wij doen dit allemaal al jaren, wij hebben al jaren een beroepsgeheim. Zij zeiden zelfs van ja het is eigenlijk de Gemeente die achterloopt, maar wij doen gewoon ons ding.

SP2 Nee dat is inderdaad zo, het is niet dat ineens de gegevens veranderd zijn. Zij gaan hier al jaren mee om. Ja dat is ook zo ik zeg ook heel vaak van als je nou gewoon met gezond verstand denkt wat zou je dan doen? Nou dat is goed. Maar ja, het moet ook gewoon weer een beetje groeien. En dat is ook gewoon in de gezinnen waar dingen al ingewikkeld zijn is dit ook ingewikkeld.

En het is ook natuurlijk hoe de organisatie is. Wij spreken nu wel eens af dat er iemand van de schuldhulpverlening een dag op de jeugdafdeling komt zitten. En als we dan een afspraak hebben met een dergelijk gezin dat we dan zeggen van ik hoor u

zeggen dat u schulden heeft mijn collega van de schuldhulpverlening zit hier, zal ik u anders even voorstellen. Ja en dan ben je er natuurlijk ook. Het heeft natuurlijk ook heel erg te maken met hoe je het brengt.

SP1 Ja ik zit ook wel eens te denken van als je gewoon aan een gezin vraagt van: Vindt u het misschien ook wenselijk dat wij u komen helpen met uw schulden? En dan zij zeggen dan ja. En dat je dan gewoon in het dossier zetten van: Mevrouw geeft aan ook geholpen te willen worden met haar schulden.

SP2 Ja en dan kun je het gewoon zo doen inderdaad, daar ben ik het mee eens.
Maar wat lastiger wordt is situaties waarin jij erachter komt dat een gezin fraudeert. Dat merken wij veel bij het woonplaatsbeginsel. Wat doe je dan? Moet ik het melden of moet ik het niet melden.

Mijn advies is dan inderdaad altijd om gewoon even te zeggen van joh wat je doet is niet handig en er hangen gevolgen aan.

SP1 Nou het is al tijd volgens mij?

SP2 Haha ja ik denk het ook

SP1 Heeft u misschien nog waardevolle tips voor mijn onderzoek?

SP2 Ja ik zou gaan voor die grondslagen dat is echt heel interessant.

SP1 Dan wil ik u onwijs bedanken voor uw tijd, ik ben bereid om de producten die ik maak met u te delen als u daar interesse in heeft.

SP2 Ja en als je nog vragen hebt dan kun je altijd mailen of even bellen.

Bijlage 7. Transcriptie interview Haarlem

Transcript interview gemeente Haarlem d.d. 28 mei 2019

Naam geïnterviewde: Nancy Putman

Functie geïnterviewde: Security Officer

Werkzaamheden: Privacy advisering & controle raadplegen Suwinet

SP1: Anna Chalaw Johansen

SP2: Nancy Putman

SP1	Goedemiddag onwijs bedankt voor uw tijd,
SP2	Nou geen probleem hoor.
SP1	Ehm ik had de vragen al naar uw gemaild? En ik zag dat u al een aantal bijlagen had doorgestuurd bedankt daarvoor.
SP2	Ja klopt, ja ik vraag dat inderdaad altijd, ook zodat ik natuurlijk zo goed mogelijk antwoord kan geven.
SP1	Ja nou onwijs handig. Bedankt in ieder geval. Ik had nog een eerste vraag en dat is of ik dit gesprek zou mogen opnemen.
SP2	Ja dat is geen probleem hoor.
SP1	Nou ik had u al iets laten weten over het onderzoek. Ik doe een onderzoek naar de gegevensverwerking in het sociaal domein, en ik zoom daarbij extra in op die integrale aanpak en de grondslagen daarvoor.
SP2	Ja heel spannend onderwerp. Daar is op dit moment ook veel over te doen. Ik kom Carlijn regelmatig ook tegen op bijeenkomsten.
SP1	Ja ik ben er inderdaad ook al op een aantal geweest. Eehm mijn eerste vragen gaan over die decentralisaties en de inrichting daarvan.
SP2	Juist inderdaad, ja hoe wij deze ingericht hebben was het geloof ik?
SP1	Ja klopt, dit kan natuurlijk voor de manier waarop je deelt van belang zijn.

- SP2 Ja wij hebben de decentralisaties ingericht door middel van sociale wijkteams.
- SP1 oja ja, en dan had ik ook nog die vraag over de toegang van de burgers. Hoe komen de burgers met een hulpvraag binnen bij de gemeente Haarlem?
- SP2 Ja er zijn veel verschillende manieren om contact op te nemen met de gemeente. Als een burger contact wil kan hij contact opnemen met het sociaal wijkteam. Het sociaal wijkteam is er voor de informatie, advies en doorverwijzen.
- SP1 uhu
- SP2 Maar de daadwerkelijke toeleiding naar zorg loopt via de gemeentelijke afdelingen werk en inkomen. Maatschappelijke ondersteuning en schulden, minima en sociale recherche. De toeleiding naar jeugdzorg loopt via het centrum voor jeugd en gezin.
- En dan op het gebied van WMO zorg en welzijn. Dan kan een burger bijvoorbeeld een WMO-melding doen via een website, waarnaar een medewerker van de gemeente contact opneemt met de burger.
- SP1 Uhu, ja
- SP2 Ja en dan komen we op het gebied van werk en uitkering is de toegang verschillend geregeld. In sommige gevallen moet de burger eerst bellen met de gemeente. In andere gevallen kan de burger een voorziening schriftelijk aanvragen.
- SP1 Oké, oké en op welke manieren worden de burgers met meerdere problemen dan doorverwezen naar andere domeinen?
- SP2 De klantmanagers verwijzen door naar een andere afdeling. Of het sociaal wijkteam vragen de klant of het goed is dat ze informeren bij een collega van een andere afdeling en het sociaal wijkteam.
- SP1 Oké. Dus als het ware worden zij doorverwezen?
- SP2 Ja, dit komt natuurlijk in de multiproblematiek casussen heel veel voor. En in deze situaties krijg je het gebrek aan de grondslagen binnen het sociaal domein.
- SP1 Ja ja want over die grondslagen daarover heb ik natuurlijk ook nog een aantal vragen. Hoe doen jullie het nu, op welke grondslagen beroept het sociale domein zich op dit moment bij het domeinoverstijgende gegevens delen?

- SP2 De grondslagen van de behandelde afdelingen en van de ontvangende afdelingen die er zijn in de publieke taken.
- SP1 Ja en dan blijft er een restcategorie over waar de gemeente geen grondslag voor heeft, hoe gaat de gemeente met deze situaties om?
- SP2 Er is een akkoord gegeven van de directie en van de betrokken wethouder voor gemotiveerd afwijken van de regel dat bijvoorbeeld SUWI-gegevens niet mogen worden gebruikt voor de uitvoering van de wet gemeentelijke schuldhulpverlening. In de gewijzigde WGS, die naar verwachting medio 2020 ingaat, is er wel een grondslag voor het gebruik van gegevens verkregen van de uitvoering van de Participatiewet en de WMO voor de uitvoering van WGS.
- SP1 Ja ik heb daar inderdaad naar gezocht.
- SP2 Ja en daarnaast zijn we nu begonnen met een Pilot Vroegsignalering. Want zoals de voorbeeldcasus die je meestuurde zijn er inderdaad vaak meerdere problemen. En eigenlijk is de schuldhulpverlening er altijd wel bij betrokken. Er is op dit moment geen grondslag voor de vroegsignalering van deze schulden. Maar ondertussen is daar natuurlijk dat wetsvoorstel voor en wij gaan onder goede afspraken die vastgelegd zijn in convenanten en goede voorwaarden vooruitlopen op deze wetgeving. Dit doen we alvast in voorloop als het strak wel mag.
- SP1 Ja, begrijp ik
- SP2 Ja, want straks is er een grondslag en dan zijn er nog geen goede werkwijzen. Dat willen wij graag voorkomen.
- SP1 Ja en welke informatiebronnen worden gebruikt voor het oplossen van deze uitdagingen?
- SP2 Momenteel nog Mens Centraal, maar in de loop van dit jaar Suwinet Inkijk. En via Mens Centraal kunnen SUWI-gegevens worden geraadpleegd, maar Mens Centraal wordt dit jaar uit gefaseerd en vervangen door een regiesysteem sociaal domein waarin geen SUWI-gegevens kunnen worden geraadpleegd. Het regiesysteem is te vergelijken eigenlijk met het verwijssysteem waar jij het net over had.
- SP1 Ja en dan heb ik nog een vraag over het vragen van toestemming. Want op basis van de domein-wetten dient er naast de grondslag ook toestemming gevraagd te worden, hoe gaan de hulpverleners hiermee om?
- SP2 Wij volgen het advies van de autoriteit persoonsgegevens op en vragen geen toestemming.

- SP1 Ja want voor dit onderzoek maak ik ook onderscheid tussen een strenge en een lossere leer over de AVG. De gemeente Den-Haag heeft bijvoorbeeld aangegeven dat zij iets meer van de lossere leer zijn. Hoe gaat de gemeente Haarlem hiermee om?
- SP2 Bij ons gaat het erom dat we altijd een goed verhaal hebben. We moeten kunnen uitleggen aan de betrokken wat we doen met zijn gegevens en waarom, maar bijvoorbeeld ook aan de AP.
- SP1 Oké en dan gaan we volgende vragen over gegevensbescherming. Eeh voor of nadat gegevens met andere organisaties gedeeld worden moeten de gegevens opgeslagen worden. Hoe heeft de gemeente Haarlem deze informatiehuishouding? Bijvoorbeeld allemaal in hetzelfde systeem.
- SP2 Het sociaal wijkteam heeft een eigen systeem. Er is een apart backoffice systeem voor de afdeling schulddienstverlening en er is een gezamenlijke backoffice systeem voor de afdelingen werk en inkomen en maatschappelijke ondersteuning.
- SP1 Uhu,
- SP2 Maar de medewerkers kunnen wel enkel de inhoudelijke klantgegevens van hun eigen klanten op hun eigen beeld zien, dus werk en inkomen kan alleen de inhoudelijke klantgegevens van hun eigen klanten op hun eigen beeld zien, dus werk en inkomen heeft alleen toegang tot gegevens bijstandsuitkeringen in het kader van hun wet, de Participatiewet.
- SP1 Oja,
- SP2 En dan maatschappelijke ondersteuning heeft alleen toegang tot de WMO-gegevens.
- SP1 Ja en externe partners hebben dan helemaal geen toegang?
- SP2 Nee, externe partners hebben iedere hun eigen informatiehuishouding.
- SP1 Oké, en de laatste vraag die ik dan hierover was is: Hoe wordt de toegang tot die data geregeld? De gemeente Den-Haag was bijvoorbeeld bezig met een systeem waarbij er schotjes opengezet kunnen worden. Waardoor de interne verwijzing makkelijker kan gaan in de toekomst.
- SP2 Bij ons is de toegang tot persoonsgegevens taak en functie gebonden. Een Role based access systeem.

- SP1 En als de gegevens dan uitgewisseld worden, wordt dit dan op een beveiligde manier gedaan?
- SP2 Ja Haarlem gebruikt zorgmail voor de communicatie met externe organisaties over klanten en eigenlijk ook binnen de domeinen. Wij werken in iedere geval met beschermde e-mail.
- SP1 Ja en is er dan nagedacht over welke rol welke informatie mag inzien binnen het sociaal domein? En is dit dan bijvoorbeeld ook ergens vastgelegd? Zoals gedragsregels of convenanten.
- SP2 Ja wij hebben hier zeker over nagedacht. De gemeente Haarlem heeft een privacyreglement en het sociaal wijkteam heeft een privacy convenant. We hebben meerdere gedragsregels opgesteld bijvoorbeeld, even kijken, regels veilig gebruik persoonsgegevens werk en inkomen.
- SP1 Ja en het laatste onderdeel gaat over het bewust omgaan met gegevens. Het bewust worden van privacy is een veelbesproken onderwerp op bijeenkomsten van gemeenten en tussen gemeenten. Speelt dit in de gemeente Haarlem ook?
- SP2 Jazeker dit speelt bij ons ook. Wij zijn regelmatig aanwezig op bijeenkomsten.
- SP1 En bestaat er bijvoorbeeld een triage instrument die leidt tot het maken van bewuste keuzes? En wat voor instrument is dit?
- SP2 Het backofficesysteem van het sociaal wijkteam zou je een triage instrument kunnen noemen. Maar de triage komt vooral tot stand door werkafspraken en werkinstructies. Maar het blijft een menselijk vak, je kunt niet alles oplossen met instructies. Het is belangrijk dat er een plekje is waar de medewerkers naar toe kunnen met vragen.
- SP1 En op welke manier wordt er gestuurd op Privacy bijvoorbeeld door teamleider of.. werkprocessen en triagekaders?
- SP2 Wij proberen in te zetten op al deze gebieden. Bewustwording door bespreekbaar maken in werkoverleggen, aanbieden van AVG-cursussen. Voor medewerkers sociaal domein hebben wij een variant van een halve dag AVG en een halve dag AVG sociaal domein, met nog een terugkom middag met casusbesprekingen.
- Maar nog lang niet alle medewerkers in het sociaal domein hebben deze cursus gevolgd. Wel proberen we via de medewerkers die de cursus al wel hebben gevolgd het bewustzijn bij alle collega's te vergroten. Privacy wordt een steeds vanzelfsprekender gespreksonderwerp. Medewerkers vragen zich eerder af: wat is de meest privacy vriendelijke manier om mijn werk te doen?

SP1	Uhu, ja snap ik.
SP2	Ja en als ze er niet zelf uitkomen bespreken ze met collega's of hun teamleider, of leggen ze hun vraag voor aan een interne privacy adviseur. Ik merk ook grote verschillen in teams en toepassingen en denkwijzen. Er zijn medewerkers die de wet kunnen lezen en ook echt weten wat er staat. Maar er zijn ook medewerkers die hier echt veel hulp bij nodig hebben.
SP1	Ja, ja ik begrijp dat dat verschil best groot kan zijn inderdaad.
SP2	Ja.
SP1	Ik heb ook vanuit het interview gemeente Den-Haag begrepen dat er verschillende visies op het bewust worden van medewerkers bestaan. Gemeente Den-Haag gaf bijvoorbeeld aan dat de medewerkers té bewust zijn geworden en medewerkers niks meer durven te delen. Zij sturen juist weer op het wel delen van gegevens.
SP2	Ja, ja onze ervaring dat het niet zo zeer onze eigen medewerkers zijn die niet meer durven te delen. Zij worden juist steeds bewuster van het belang van privacy vriendelijk werken, hebben het steeds meer onderling en met anderen over. En handelen daar ook steeds meer naar. Maar de medewerkers van externe partijen schieten nog wel geregeld in de kramp. Vanwege de AVG mogen we voortaan niet meer delen. In die gevallen melden onze medewerkers zich bij de interne privacy adviseurs en dan proberen wij ze te helpen bij de externe partij uit te leggen op welke manier het wel mag en waarom.
SP1	Ja ja ik merk bij de gemeente Zoetermeer inderdaad ook dat de samenwerking met externe partners niet soepel loopt.
SP2	Ja ja hangt natuurlijk ook af welke partners.
SP1	Ja precies. Nou dit waren mijn vragen wel zo ongeveer. Heeft u misschien nog waardevolle tips voor mijn onderzoek?

- SP2* | Eh ja lees het privacy covenant sociaal wijkteam Haarlem! Er wordt gewerkt aan een nieuwe versie, maar die is nog niet beschikbaar. Ik stuur de link naar de vastgestelde versie. Nog op basis van de WBP, maar het werkproces is nog hetzelfde. Dat kan misschien nog wel van pas komen.
- SP1* | Ja dank u wel, dan wil ik u onwijs bedanken voor uw tijd.
Ik ben nog bereid om de producten die ik maak met u daar interesse in hebt?
- SP2* | Heel graag!

Bijlage 8. Transcriptie interview Almere

Transcript interview gemeente Almere d.d. 12 juni 2019

Naam geïnterviewde: Dia Beverloo

Functie geïnterviewde: privacy coördinator

SP1: Anna Chalaw Johansen

SP2: Dia Beverloo

SP1 Goedemiddag mevrouw Beverloo, ik wil uw onwijs bedanken dat u op het laatste moment nog even tijd kon maken. Mijn eerste vraag is of ik dit interview zou mogen opnemen? Ik doe dit om dit te transcriberen voor de vertrouwelijkheid van mijn scriptie.

SP2 Ja geen probleem.

SP1 Ik zal beginnen met mezelf voorstellen. Mijn naam is Anna ik doe de opleiding HBO-rechten. Voor het laatste jaar ben ik bezig met een afstudeeropdracht voor de gemeente Zoetermeer. Ik probeer via interviews hoe andere gemeente omgaan met de privacywet in het sociaal domein. Het interview zal ongeveer 30 tot 60 minuten duren en ik ga vijf topics bespreken over het sociaal domein.

SP2 Ja dat is inderdaad een veelbesproken onderdeel. Ik heb sinds kort deze functie en de adviezen in sociaal domein is altijd een verrassing.

SP1 Ja dat merkte ik inderdaad bij de andere gemeenten ook. En op de bijeenkomsten merk ik dat er voornamelijk wordt gesproken over het bewustzijn en de grondslagen,

SP2 Ja ja inderdaad ja.

SP1 Mijn eerste vraag gaat over de inrichting van het sociaal domein. Ik vraag dit zodat achteraf de vergelijking bij de verwerking gemaakt kan worden.

Hoe heeft de gemeente Almere het sociaal domein ingericht, bijvoorbeeld wijkteams of taken uitbesteed?

SP2	Wij werken met wijkteams en organisaties van buitenaf. We hebben verschillende teamoverleggen. Bij sommige team overleggen zitten meerdere domeinen. Het is eigenlijk afhankelijk van het onderwerp.
SP1	Oké, ja dat snap ik. Dan heb ik ook een aantal vragen over de gegevensverwerking. Voor of nadat gegevens gedeeld kunnen worden met andere organisaties moeten de gegevens opgeslagen worden. Alle gemeente hebben hier verschillende softwarepakketten voor. Bijvoorbeeld iedere afdeling een systeem of een groot systeem. De vraag hierover is; hoe heeft de gemeente Almere deze informatiehuishouding ingericht?
SP2	Ja, Wij hebben allemaal verschillende systemen. We hebben een sociaal domein die heeft bijvoorbeeld drie afdelingen. Afdeling werk en inkomen, zorg en welzijn en de derde bij ons is onderwijs sport en cultuur. Hiervoor zijn allemaal aparte systemen. Bijvoorbeeld voor de afdeling werk en inkomen gebruiken we systemen Tumba en, even denken hoe de tweede heet, Version. Zo bedoel je de vraag toch?
SP1	Ja zo bedoel ik hem inderdaad, ik vraag hiernaar omdat andere grote gemeenten, zoals de gemeente Den-Haag, daar ben ik ook geweest, bezig zijn met een groot systeem waarmee als het ware schotjes tussen de domeinen gezet worden. En die schotjes kunnen opengezet worden waardoor de gegevensuitwisseling in de toekomst wat makkelijker en veiliger kan.
SP2	Oja, Ja dat soort systemen hebben wij inderdaad wel voor sommige afdelingen.
SP1	Ja precies, Ja dan waren dat de vragen over de bescherming.
SP2	Oké
SP1	Ik richt mijn onderzoek dus voornamelijk ook naar die grondslagen want dat is natuurlijk op dit moment best een probleem in het sociaal domein.

- SP2 Ja klopt ja,
- SP1 Ja, er moet natuurlijk gestuurd worden op een integrale aanpak. Hoe doen jullie dat met het delen van gegevens?
- SP2 Ja dit is door de verschillende systemen heel wisselend. Maar het gaat ook om wat de soort gegevens zijn natuurlijk. En welke afspraken we hierover gemaakt hebben.
- SP1 Ja, dus bij jullie hangt het erg af van welke gegevens er gedeeld worden?
- SP2 Ja, ja eigenlijk wel. Het is heel wisselen per gegeven maar ook per domein. Er is nog geen manier waar iedereen zich aanhoudt. De een heeft bijvoorbeeld de mogelijkheid om dit via systemen te doen en de andere doet het via beschermde e-mail. Maar nee er is dus niet een manier waarop de gemeente Almere dit standaard doet.
- SP1 Oké, ja want die gegevensuitwisseling is natuurlijk nodig voor de integrale aanpak.
- SP2 Ja, Ja anders is het natuurlijk niet uit te voeren. Maar het is voor de taken natuurlijk ook gewoon nodig zonder naar de opdracht van het rijk te kijken.
- SP1 Ja en zonder grondslag kunnen die gegevens eigenlijk niet verwerkt worden in de zin van de AVG.
- SP2 Nee
- SP1 Daarover heb ik ook nog een vraag: Op welke grondslagen beroep het sociaal domein zich op dit moment.
- SP2 Wanneer ze met de andere domeinen gedeeld worden of extern?
- SP1 Nee bij het domeinoverstijgende.
- SP2 Ja ook dit wisselt nogal, dit hangt ervan af of het binnen een wijkteam is of via een casus die gezamenlijk beoordeeld wordt. Waar wij ons voornamelijk op beroepen, zoals nu met plangroep AVG, op de publieke taak. Bijvoorbeeld bij de schuldhulpverlening, staat wel in de wet dat de schulden zo minimaal moeten houden.

SP1	Het is dan eigenlijk een brede uitleg van de wet?
SP2	Ja klopt. Af en toe doen we het ook met toestemming wanneer we het in teamoverleg gaan bespreken.
SP1	Dus jullie beroepen je voornamelijk op de grondslag publieke taak en toestemming.
SP2	Ja wij doen dit op verschillende gronden als het een grond heeft dan ook. Soms hangt het af van de situaties af dat je een conflict hebt, en dat er dan toch gegevens gedeeld mogen worden. Maar we doen het op verschillende gronden, en als het niet kan dan niet.
SP1	Ja want dat was inderdaad ook mijn volgende vraag. Er blijft een restcategorie over waar de gemeente dus geen grondslag voor heeft. Hoe gaat de gemeente om met deze situatie? Doen jullie het dan inderdaad niet of..?
SP2	Ja hangt inderdaad ook van de situatie af. Dat is in bijvoorbeeld dat conflict van plichten. En dan ga je eigenlijk met elkaar overleggen van: vinden wij dat we dat nu wel doen, ook al heb ik geen grond maar de situatie is nu zo dat we wel echt vinden dat de gegevens nu gewoon gedeeld moeten worden. Dat we er echt mee moeten doen.
SP1	Ja
SP2	Ja en daar hebben we het dan met elkaar over. En dat wordt dan inderdaad wel beschreven. Wat we doen of juist niet doen. Want dat kan natuurlijk ook want die vraag ligt er. En dit wordt dan beschreven.
SP1	Ja, Ja meerdere gemeenten hebben inderdaad aangegeven dit te doen, en duiden inderdaad aan dat dit opgeschreven dient te worden.
SP2	Ja en wij kijken ook echt vanuit welke hoek. Een conflict van plichten heeft ook vaak met de hulpvraag te maken.
SP1	Ja de hulpvraag is dan leidend?
SP2	Ja.
SP1	Ja dat heb ik ook veel over gelezen. Er moet natuurlijk uiteindelijk toch gedeeld te worden, ondanks dat er dan natuurlijk geen grondslag voor is.

- SP2 Ja, Ja dat is ook zo.
- SP1 Ja en dan is er natuurlijk dat verbod op het vragen van toestemming. Maar de domein-wetten eisen dit wel voor het uitwisselen van gegevens. Mijn vraag hierover is: Vanuit de domein-wetten is toestemming vragen een extra vereiste maar de Autoriteit zegt dat dit ongewenst is als grondslag, hoe gaan de medewerkers om met dit vereiste?
- SP2 Ja soms is er geen toestemming nodig, maar wij proberen dan ook toestemming zo min mogelijk te gebruiken binnen het sociaal domein. Het is eigenlijk iets wat wij alleen in de uiterste gevallen doen. En wij doen dit inderdaad alleen wanneer we de gegevens moeten delen bijvoorbeeld medische gegevens ook om het beroepsgeheim te doorbreken.
- SP1 Ja.
- SP2 En ja zolang het uit de wet voortvloeit eh bijvoorbeeld in zo een publieke taak, ik geloof dat de WMO-2015 dit inderdaad veel heeft, ja dan doen we het wel, we proberen het in iedere geval niet als grondslag te gebruiken. Het volgt in ieder geval uit: wat staat er in de wet? Eh en wat die we dan in de wet? En ook als een hulpverlener of bijvoorbeeld een arts, als wij denken daar gegevens van nodig hebben, dan moet er wel eens toestemming gevraagd worden.
- SP1 Ja, voor dat beroepsgeheim dan?
- SP2 Ja.
- SP1 Ja ik merkte tot slot nog bij andere gemeenten dat zij verschil maken tussen een strengere leer en een lossere leer. Bijvoorbeeld de gemeente Den-Haag heeft aangegeven dat zij meer van de lossere leer zijn, zolang de medewerkers dan wel bewust omgaan met de gegevens. Hoe gaat uw gemeente hiermee om?
- SP2 Ja nou bij ons hangt het af van de hulpvraag. De hulpvraag is altijd leidend.
- SP1 Ja snap ik.
- SP2 Ja en er kan dan een situatie van tegenstrijdige plichten ontstaan. Deze plichten moeten dan afgewogen worden.

- SP1 Uhu, ja
- Ja en dan had ik ook nog een aantal vragen over het bewust worden. Ik had ook op de bijeenkomsten gemerkt dat dit echt een besproken onderwerp is.
- SP2 Ja, heel interessant inderdaad.
- SP1 Ja en dan was ik benieuwd over: Op welke manier wordt er bij jullie gestuurd op Privacy?
- SP2 Wat we vorig jaar hebben gedaan is een soort van Roadshows toen de AVG werd ingevoerd. En er wordt heel veel informatie op het Forum gezet. Dat is een soort digitale nieuwsbrief waar alle medewerkers bij aangesloten zijn, die heeft de gemeente Zoetermeer vast ook wel?
- SP1 Ja klopt een soort intranet
- SP2 Ja, en daar komt dan iedere keer wat voorbij,
- SP1 Ow, ja ja dat ken ik wel inderdaad
- SP2 Ja bijvoorbeeld wat er gebeurt als je een USB-stick laat liggen, want dan is er natuurlijk al sprake van een data lek. En we hebben hier ook nog een aantal sprekers over laten komen.
- SP1 Oja ja, ja klopt inderdaad. En speelt het bewust omgaan ook echt bij jullie?
- SP2 Jazeker, wat je inderdaad ook ziet en dit komt niet alleen door het sturen op privacy, dat collega's omdat ze niet goed weten hoe zij met privacy om moeten gaan, de gegevens niet meer durven te delen. Ze zijn dan bang dat ze de privacywet overtreden, waardoor zij heel erg terughoudend zijn met het delen van gegevens. Ook door de algemene aandacht die er voor de privacy afgelopen jaar is geweest eh. In het nieuws maar ook sociale media. Merk je dat collega's doordat ze niet zo goed weten hoe ze met de gegevens om moeten gaan.
- SP1 Ja, Ja
- SP2 Ja, en dat hoeft niet altijd terecht te zijn, want vaak zie je dat de gegevens wel gedeeld mogen worden. Maar met die angst gaan we het toch fout doen., of misschien krijgen we wel een boete.

SP1	Ja dit gaf toevallig gemeente Den-Haag ook al aan ja.
SP2	Ja? Ja op zich denk ik dat dat bewuste goed is. Maar er dient eigenlijk te investeren in de kennis er onder te kunnen leggen door middel van trainingen die ook echt aansluiten op de werkvloer. Ik ben daar nu ook mee bezig.
SP1	Ja?
SP2	We gaan hierover een jaarplan aan het maken. Hoe kunnen we nou niet alleen bewust worden maar ook goed bewust worden.
SP1	Ja precies die koppeling dan eh?
SP2	Ja
SP1	Ja nou dan wil ik u onwijs bedanken voor uw tijd.
SP2	Ja nou geen dank, ik ben heel benieuwd.
SP1	Ja ik kan de producten die ik maak met u delen als u daar interesse in heeft?
SP2	Ja dat is goed.

Bijlage 9. Analyse interviews

Gemeenten:	Schema A: visie op bewustzijn
Gemeente Den Haag	“wij merken nu dat het bewustzijn eigenlijk al best wel groot is in deze beroepsgroep.” “In de praktijk merk ik dat mensen wel de juiste dingen doen maar niet weten of en waarom dit dan goed is. Eigenlijk moeten we ervoor zorgen dat deze mensen een koppeling naar de AVG kunnen maken.” “We kijken nu gewoon naar: Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het gewoon op de rit komt en aan de andere kant dat professionals ook gewoon die geruststelling hebben van oké we doen de juiste dingen.” “Daarnaast merk ik ook wel dat er toch een soort angst cultuurtje is ontstaan. Ik vraag ook wel eens terug van joh als er geen privacywetgeving bestond wat zou je dan nu doen, en dan geven ze eigenlijk altijd al een antwoord wat gewoon mag.”
Gemeente Haarlem	“Wel proberen we via de medewerkers die de cursus al wel hebben gevolgd het bewustzijn bij alle collega’s te vergroten. Privacy wordt een steeds vanzelfsprekender gespreksonderwerp.” “Ik merk ook grote verschillen in teams op toepassingen en denkwijzen. Er zijn medewerkers die de wet kunnen lezen en ook echt weten wat er staat. Maar er zijn ook veel medewerkers die hier echt veel hulp mij nodig hebben.” “Onze ervaring is dat het niet zozeer onze eigen medewerkers zijn die niets meer durven te delen. Zij worden zich juist steeds bewuster van het belang van privacy vriendelijk werken, hebben het er steeds meer onderling en met anderen over en handelen daar ook steeds meer naar.” “Medewerkers van externe partijen schieten nog wel geregeld in de kramp: vanwege de AVG mogen we voortaan niets meer delen.”
Gemeente Almere	“Jazeker, wat je inderdaad ook ziet en dit komt niet alleen door het sturen op privacy, dat collega’s omdat ze niet goed weten hoe zij met privacy om moeten gaan, de gegevens niet meer durven te delen. Ze zijn dan bang dat ze de privacywet overtreden, waardoor ze heel erg terughoudend zijn met het delen van gegevens. Ook door de algemene aandacht die er voor de privacy het afgelopen jaar is geweest eh. In het nieuws maar ook sociale media. Merk je dat collega’s doordat ze niet zo goed weten hoe ze met de gegevens om moeten gaan, En dat hoeft niet altijd terecht te zijn, want vaak zie je dat de gegevens wel gedeeld mogen worden. Maar met die angst van we gaan het fout doen, of misschien krijgen we wel een boete.” “Op zich denk ik dat dat bewust zijn goed is. Maar er dient eigenlijk te investeren in de kennis er onder te kunnen leggen doormiddel van trainingen die ook echt aansluiten op de werkvloer.”

Gemeenten	Schema B: sturen op het bewust worden
Gemeente Den-Haag	"Ja wij gebruiken veel het boekje ontworpen van Ledia Jansen. En daar zit dan een soort 8 stappenplan in. En deze stappen hebben wij verwerkt in de werkinstructies." "Ja wij hebben het reguliere teamoverleg, waarin dingen worden besproken. Daarnaast is er een privacy ambassadeur binnen de CNG. De ambassadeur haalt echt dilemma's binnen de organisatie op en kijkt wat er speelt." "Bij de wijkteams van de WMO is binnen elk team een privacy ambassadeur. Iemand die gewoon in het team zit waar je gewoon even makkelijk heen kunt lopen."
Gemeente Haarlem	"Maar de triage komt vooral tot stand door werkafspraken/werkinstructies. Maar het blijft een menselijk vak, je kunt niet alles oplossen met instructies. Het is belangrijk dat er een plekje is waar de medewerkers naar toe kunnen met vragen." "Bewustwording door bespreekbaar maken in werkoverleggen, aanbieden van AVG-cursussen. Deze cursussen worden via open inschrijving intern gegeven."
Gemeente Almere	"Wat we vorig jaar hebben gedaan is een soort van roadshows toen de AVG werd ingevoerd. En er wordt heel veel informatie op het Forum gezet. Dat is een soort digitale nieuwsbrief waar alle medewerkers bij aangesloten zijn"

Gemeenten	Schema C: Tools en sturen op gegevensbescherming
Gemeente Den-Haag	"Stel je wilt iets weten van een gezin dat niet in je team zit dan krijg je een soort van Pop Up scherm waarin je ziet: "Je hebt geen toegang tot het dossier waarom wil je er toch in?" en dan moet je vervolgens een reden opgeven waarom je er toch in wilt." "Iedere gezinscoach kan precies zien wanneer iemand en waarom iemand in het dossier is geweest en daarnaast worden er ook steekproeven gedaan. Af en toe wordt eens gekeken of we geen gekke dingen tegenkomen." "Binnen het team zelf delen wij wel gegevens uit. Een gezin wordt gekoppeld aan een gezinscoach. Die gezinscoach gaat vanuit een SLB perspectief het gezin helpen. Elke week is er een teamoverleg waarin alle expertise zitten. In dit overleg worden de gezinnen doorgenomen en dan kunnen andere leden of ik altijd nog even bijspringen." "Maak er bijvoorbeeld een informatiepuntje van, van dit is de manier waarop wij werken, heeft u daar bezwaren tegen? Geef dan bij voorkeur dit zo snel mogelijk aan. Dan houden wij daar rekening mee"
Gemeente Haarlem	"De gemeente Haarlem heeft een privacyreglement en het sociaal wijkteam heeft een privacyconvenant. We hebben meerdere gedragsregels opgesteld bijvoorbeeld: Regels veilig gebruik persoonsgegevens Werk en Inkomen." "Momenteel nog MensCentraal, maar in de loop van dit jaar Suwinet Inkijk. Via Mens Centraal kunnen Suwi-gegevens worden geraadpleegd, maar MensCentraal wordt dit jaar uit-gefaseerd en vervangen door een regiesysteem sociaal domein waarin geen Suwi-gegevens kunnen worden geraadpleegd. Het regiesysteem is te vergelijken met een verwijzindex."
Gemeente Almere	"Er is veel informatie op het Forum gezet."

Gemeenten	Schema D: Communicatie
Gemeente Den-Haag	“En wanneer je het er met gezinnen gewoon over hebt dat snappen zij het vaak veel beter, en als ze dan iets niet begrijpen kun je gewoon rustig uitleggen van ik ga deze stappen nemen wilt u daar toestemming voor geven of bent u het hiermee eens.” “Het gaat dan als volgt in zijn werk: de inwoner belt of e-mailt met een hulpvraag, en wij bellen dan terug met de mededeling: “wij denken dat het slim is om van beide organisaties het probleem tegelijk op te pakken, vindt u het goed als wij samen komen?”.” “Blijkt nou dat het een situatie is waar we echt samen mee aan de slag moeten dan leggen we dit altijd eerst voor aan het gezin. We doen dan de mededeling: Dit is het plan en wij als afdeling zouden graag willen samenwerken. Vindt u het goed?” “als ik dan bijvoorbeeld zie dat er nog 5 collega 's met een klant bezig zijn, dan kan ik vragen: vindt u het goed als wij onderling afstemmen, of vindt u het goed als wij die dingen samen gaan doen.” “Daarnaast moeten de mensen er ook gewoon handigheid in krijgen van hoe communiceer ik nou dit met een gezin. Ik heb gezinscoaches die doen het vak al 30 jaar, en die zeggen van ja dat bespreek ik toch gewoon even.” “En als we dan een afspraak hebben met een dergelijk gezin dat we dan zeggen van ik hoor u zeggen dat u schulden heeft mijn collega van de schuldhulpverlening zit hier, zal ik u anders even voorstellen. Ja en dan ben je er natuurlijk ook. Het heeft natuurlijk ook heel erg te maken met hoe je het brengt.”
Gemeente Haarlem	-
Gemeente Almere	-

Gemeenten	Schema E: Toestemming vragen (als grondslag of vereiste)
Gemeente Den-Haag	“Maar dan ben ik alsnog eigenlijk tegen al die formulieren. Want gezinnen worden er doodmoe van terwijl als je gewoon uitlegt wat je aan het doen bent en je zegt ik wil deze en deze stappen gaan ondernemen en ik ga overleggen met school, vind u dat goed? Dat ervaren gezinnen veel minder belastend want met formulieren denken gezinnen gelijk van of formulier en waarom moet ik dit dan invullen en waarvoor.” “Maar als u nu zegt ik wil dat niet meer dat is prima dan trek ik uw toestemming bij deze in. En dan geef je in het dossier aan dat ervan af nu geen toestemming meer is.” “Persoonlijk vind ik het ook krom dat het wel mag voor het doorbreken van een beroepsgeheim en dat het niet mag als grondslag.”
Gemeente Haarlem	“Wij volgen het advies van de autoriteit persoonsgegevens op en vragen geen toestemming.”
Gemeente Almere	“Wij proberen dan ook toestemming zo min mogelijk te gebruiken binnen het sociaal domein. Het is eigenlijk iets wat wij alleen in de uiterste gevallen doen. En wij doen dit inderdaad alleen wanneer we de gegevens moeten delen bijvoorbeeld medische gegevens ook om het beroepsgeheim te doorbreken.” “En ja zolang het uit de wet voortvloeit eh bijvoorbeeld in zo een publieke taak, ik geloof dat de WMO-2015 dit inderdaad veel heeft, ja dan doen we het wel, we proberen het in ieder geval niet als grondslag te gebruiken.”

Gemeenten	Schema F: Beleid
Gemeente Den-Haag	"Strikt genomen mag dat dus niet. Maar als je kijkt hoe kun je het dan zo klein mogelijk maken en dan echt via de besluitvorming van het college om het aan de raad voor te leggen van joh moeten we dit gewoon niet gewoon gaan doen, want in de hulpverlening naar die mensen is het bijna niet meer uit te leggen."
Gemeente Haarlem	"Er is een akkoord van de directie en van de betrokken wethouder voor gemotiveerd afwijken van de regel dat bijvoorbeeld Suwi-gegevens niet mogen worden gebruikt voor de uitvoering van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)."

Gemeenten	Schema G: Toekomstplannen
Gemeente Den-Haag	"Dus eigenlijk zegt iedereen van joh ik wil gewoon vanuit het systeem een soort berichtje kunnen sturen naar die mensen van joh ik wil hier en hierbij vindt u dat goed klik dan hierop." "Ik ben een beetje aan het kijken of je niet een soort interne verwijsindex kan maken."
Gemeente Haarlem	"Daarnaast zijn we nu begonnen met een Pilot Vroeg signalering. Want zoals de voorbeeldcasus die je meestuurde zijn er inderdaad vaak meerdere problemen. En eigenlijk is de schuldhulpverlening er altijd wel bij betrokken. Er is op dit moment geen grondslag voor de vroegsignalering van deze schulden. Maar ondertussen is daar een wetsvoorstel voor en wij gaan onder goede afspraken die vastgelegd zijn in convenanten en goede voorwaarden vooruitlopen op deze wetgeving. Dit doen we alvast in voorloop voor als het straks wel mag."
Gemeente Almere	Ik ben daar nu ook mee bezig, we gaan hierover een jaarplan aan het maken. Hoe kunnen we nou niet alleen bewust worden maar ook 'goed bewust worden'.

Gemeenten	Schema H: Omgaan met grondslagen
Gemeente Den-Haag	"Ja voor de vroegsignalering denk ik dat je het vooral moet formuleren in je publieke taak. Toestemming mag dus niet. Maarja dat heb je uiteindelijk toch wel nodig en dat is een beetje het ingewikkelde daaraan omdat je te maken hebt met het doorbreken van een beroepsgeheim. Dus je moet hoe dan ook toch wel toestemming vragen."
Gemeente Haarlem	"Bij ons gaat het erom dat we altijd een goed verhaal hebben. We moeten kunnen uitleggen aan de betrokkenen wat we doen met zijn gegevens en waarom, maar bijvoorbeeld ook aan de AP."
Gemeente Almere	Dit hangt ervan af of dit binnen een wijkteams is of via een casus die gezamenlijk beoordeeld wordt. Waar wij ons met name op beroepen. Zoals nu met plangroep AVG 6.4. Dat de schulden zo minimaal moeten houden. We doen dit op verschillende gronde als het al een grond heeft dan ook. Soms hangt het ook van de situatie af dat je een conflict met plichten hebt, en dat er dan toch gegevens gedeeld worden. Maar we doen het op verschillende gronden en als het niet kan dan niet. Bijvoorbeeld in dat conflict van plichten en dan ga je eigenlijk met elkaar overleggen van: vinden wij dat we dat nu wel doen, ook al heb ik geen grond maar de situatie is nu zo dat we wel echt vinden dat de gegevens nu gewoon gedeeld moeten worden. Dat we er echt mee moeten doen.

	En daar hebben we het dan met elkaar over. En dat wordt dan inderdaad wel beschreven. Wat we doen of niet juist niet doen. Want dat kan natuurlijk ook want die vraag ligt er. En dit wordt dan beschreven. Ja en wij kijken ook echt vanuit welke hoek. Een conflict van plichten heeft ook vaak met de hulpvraag te maken.
--	--

Bijlage 10. Beroepsproduct

Versie 1

Anna Johansen
Gemeente Zoetermeer
Hogeschool Leiden

Inleiding

De afgelopen 7 maanden heb ik een afstudeeronderzoek gedaan naar het verwerken van persoonsgegevens in het sociaal domein. Vanuit het onderzoeksrapport is er een stappenplan voor het domeinoverstijgend verwerken van gegevens opgesteld. Dit stappenplan heb ik vertaald naar een handleiding voor medewerkers.

Deze handleiding is opgesteld als handvat voor de medewerkers van het sociaal domein. Deze handleiding richt zich op het domeinoverstijgend delen van gegevens binnen gemeente Zoetermeer maar biedt ook grondslagen voor het extern delen van gegevens. Het is volgens de privacywetgeving alleen rechtmatig om gegevens te delen wanneer hier een wettelijke grondslag voor is. Daarnaast is het van belang om bewuste keuzes te maken over welke gegevens er worden gedeeld en of er gegevens gedeeld kunnen worden.

Voor het maken van deze bewuste keuze is een stappenplan 'bewust omgaan met gegevens' opgesteld. Dit stappenplan bevat denkstappen en –vragen om tot een bewuste keuze te komen. Een medewerker sociaal domein is bij het maken van keuzes eigenlijk constant in gesprek met zichzelf.

In het verloop van het stappenplan kunt u tot de conclusie komen dat er geen grondslag is voor het delen van gegevens maar dat het delen van de gegevens wel cruciaal is in uw situatie. U kunt de gegevens in deze situatie delen mits u de afwegingen uit het stappenplan heeft gemaakt en genoteerd. Wie achteraf wil verklaren waarom bepaalde keuzes gemaakt zijn moet dit immers ook kunnen aantonen.

Naast het stappenplan bevat de handleiding verschillende schema's waarin de grondslagen voor bijbehorende taken zijn geformuleerd voor zowel het extern als voor het intern delen van gegevens.

Tot slot is het van belang dat dit stappenplan gebruikt kan worden zowel in de beginfase (keuken en tafelgesprek) als in een later stadium.

Anna Johansen, 11 augustus 2019

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: stappenplan bewust worden.....	3
Hoofdstuk 2: de grondslagen van de AVG.....	7
Bijlage 1. Gegevensdelen domeinoverstijgend	8
Bijlage 2. Gegevens extern uitwisselen Wmo-2015.....	9
Bijlage 3. Gegevens extern uitwisselen Jeugdwet.....	13
Bijlage 4. Gegevens extern uitwisselen Participatiewet	15

Hoofdstuk 1: stappenplan bewust worden:

STAP 1: Wat zijn uw wettelijke taken en werkzaamheden?

STAP 2: Bepaal het doel

- Welke activiteiten en doelen komen voort uit uw (wettelijke) taak?
- Vraag bij de cliënt voorzichtig door naar andere gebieden.
- Is er sprake van multiproblematiek?
- Hoeveel partijen zijn er nodig om tot een goede oplossing te komen?
- Vuistregel: de hulpvraag van een gezin is leidend.

“Ik hoor dat u ook problemen heeft met het vinden van een baan, vindt u het misschien goed als ik contact op neem met een hulpverlener die u hiermee kan helpen?”

STAP 3: Is er een grondslag voor dit doel?

Gebruik de bijlagen van deze handleiding om te zien of er een grondslag is voor uw taak en uw doel.

JA: ik heb een grondslag namelijk..

Noteer op basis van welke grondslag u verwerkt.

NEE: er is geen grondslag voor dit doel

Noteer dat er geen grondslag is voor dit doel.

Toestemming

Vitale Belangen

Wettelijke Verplichting

Overeenkomst

Algemeen Belang

Gerechtvaardigd Belang

Er bestaat geen grondslag voor het delen van uw gegevens.

Aan de hand van dit stappenplan kunt u tot de beslissing komen dat het delen van de gegevens cruciaal is in deze situatie. Gegevens delen zonder grondslag is altijd een uitzondering. Een bewuste en goed overwogen keuze maken is in dit geval extra van belang. Het afwegen van belangen is een tweede natuur voor medewerkers sociaal domein en dient in deze situatie actief ingezet te worden.

Vuistregel: indien kinderen: de belangen van een kind zijn de eerste afweging die u maakt.

Indien de afwegingen die u maakt betrekking hebben op kinderen dient u er rekening mee te houden dat het internationaal Verdrag Rechten van het Kind bepaalt dat bij alle maatregelen die genomen worden betreffende kinderen de belangen van het kind de eerste overweging vormen.

Afweging 1: Is het doelmatig om de gegevens te delen?

Bij de doelmatigheid van een handeling gaat het erom dat de gegevens die u deelt, gedeeld worden om het omschreven doel te behalen.

- Deelt u de juiste gegevens om het doel te bereiken?
- Welke personen dient u te benaderen om dit doel te bereiken?
- Wat zijn de doelen van de betrokken instanties?
- Hebben de betrokken instanties dit nodig voor hun doel?

Door afweging 1 te maken voldoet u aan het doelmatigheids vereiste uit de AVG.

Afweging 2: Is het noodzakelijk om de gegevens te delen?

Bij de noodzakelijkheid van een handeling gaat het erom dat enkel de gegevens die noodzakelijk zijn voor het doel gedeeld worden. Een handeling kan handig zijn om het doel te bereiken maar hoeft niet noodzakelijk te zijn.

- Kan het doel ook bereikt worden met minder informatie?
- Verzamelt u de juiste gegevens om het doel te bereiken?
- Kunnen de geformuleerde taken ook zonder de informatie uitgevoerd worden?
- Is de informatie die u wilt delen leidend of aanvullend?
- Hebben de betrokken instanties de informatie nodig om hun doel te bereiken?

Door afweging 2 te maken voldoet u aan het noodzakelijkheidsvereiste uit de AVG.

Afweging 3: Is het delen van de gegevens de minst ingrijpende maatregel?

De AVG stelt dat voor de verwerking van persoonsgegevens altijd de minst ingrijpende manier van verwerken moet worden gekozen.

De minimale uitwisseling = de maximaal toegestane uitwisseling.

- Is het delen van de informatie de minst ingrijpende maatregel?
- Kan het doel ook op een andere manier worden bereikt, bijvoorbeeld door anonieme casusbespreking?
- Staan het delen en het opvragen van de informatie en het doel met elkaar in verhouding?
- Wordt de informatie meer ingekleurd dan nodig?

Afweging 4: handelt u integer en verantwoordelijk?

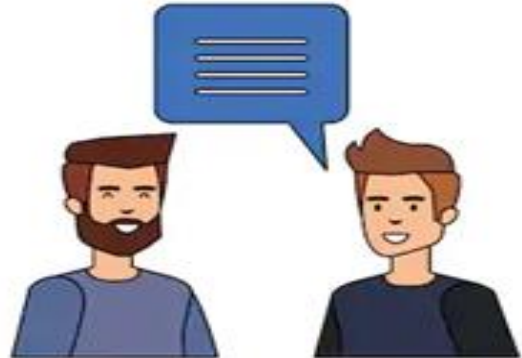
- Zijn de uitkomsten van de uitwisseling leidend of aanvullend?
- Veranderen uw antwoorden als u de mogelijke langetermijneffecten in acht neemt, en waarom?
- Welke resultaten verwacht u persoonlijk?
- Heeft u een onderbuikgevoel bij deze gegevensuitwisseling?

Door afweging 4 te maken voldoet u aan het behoorlijk, integer en verantwoordelijkheid vereiste uit de AVG. Integriteit is géén eis uit de AVG, het is wel belangrijk en een ethisch aspect, dus zeker laten staan, maar het is geen AVG vereiste.

STAP 4: overleg met een collega

Wanneer er na de overwegingen twijfel bestaat, overleg de casus met een collega.

- Wat zijn de ethische knelpunten in de casus?
- Wat maakt dit een ethisch knelpunt?

STAP 5: documenteer

Schrijf in het dossier duidelijk op welke afwegingen zijn gemaakt, onderscheid de feiten van persoonlijke waarnemingen. Stel dat je ter verantwoording wordt geroepen, dan moet je kunnen aantonen dat je zorgvuldig hebt gehandeld.

Denk hier ook aan de afwegingen: hoe heb je gewogen, wie heb je daarbij betrokken? Waarom is delen in dit geval belangrijker dan privacy?

STAP 6: juist en minimaal opslaan

Sla enkel de gegevens op die nodig zijn voor het doel en uw taak.

Controleer of de informatie die u opslaat nogsteeds juist zijn.

Door stap 6 te maken voldoet u aan het vereiste van opslagbeperking en juistheid uit de AVG.

Transparantie

Het is belangrijk om gedurende het proces transparant te zijn naar het gezin. Besluit u de gegevens te delen, vertel dit aan het gezin en vertel erbij waarom.

U voldoet hiermee aan het transparantiebeginsel van de AVG.

Voorbeeld 1: documenteren (is er dan ook een voorbeeld 2?)

Ik heb ervoor gekozen om de gegevens uit te wisselen met "...". Ik doe dit omdat het gezin gebaat is bij een integrale hulpverlening. Ik heb dit besluit genomen op basis van de volgende overwegingen:

1. Mijn taak die ik uitvoer is (...) op basis van de (*bijvoorbeeld participatiewet*).
2. Ik heb een welbepaald, duidelijk omschreven doel. Mijn doel die bij deze taak hoort is (...).
3. Ik heb de grondslag (...) of ik heb geen grondslag (...). Ik voldoe wel/niet aan het rechtmatigheidsvereisten.
4. Er zijn kinderen in het spel, de rechten van het kind stel ik in deze situatie voorop omdat (...)
5. De gegevens die ik uitwissel dragen bij aan het doel omdat (...) ik voldoe aan het vereiste van doelbinding uit de AVG.
6. In deze situatie is het noodzakelijk om het gezin integraal te helpen omdat (...) ik voldoe aan het noodzakelijkheidsvereiste uit de AVG.
7. Er zijn geen alternatieve oplossingen die minder ingrijpend zijn.
8. Deze keuze is bewust en zonder vooroordelen gemaakt. Ik voldoe aan het vereiste van verantwoordelijk en integer verwerken.
9. Ik heb de situatie met collega (...) besproken.
10. Ik heb de genomen stappen (...) met het gezin besproken. Ik voldoe aan het transparantiebeginsel uit de AVG.
11. Ik heb de gegevens juist en beperkt opgeslagen.

Beginselen voor verwerking

- ✓ Rechtmatigheid, behoorlijk & transparant
- ✓ Welbepaald, duidelijk omschreven doel
- ✓ Noodzakelijkheidsvereiste
- ✓ Juistheid
- ✓ Opslag beperking
- ✓ Integriteit en verantwoordelijkheid
- ✓ Doelbinding
- ✓ Op basis van een grondslag

Hoofdstuk 2: de grondslagen van de AVG

Toestemming

Vitale Belangen

Wettelijke Verplichting

Overeenkomst

Algemeen Belang

Gerechtvaardigd Belang

De AVG heeft 6 grondslagen op grond waarvan persoonsgegevens mogen worden verwerkt. De grondslag wettelijke verplichting en de grondslag algemeen belang zijn de meest voorkomende binnen het sociaal domein. Een vereiste is wel dat ergens in de wet staat beschreven wat die verplichting of taak is.

Pas op met de grondslag toestemming want de autoriteit vindt deze grondslag niet geschikt voor het sociaal domein.

Gebruik de grondslag gerechtvaardigd belang niet want deze is niet voor het sociaal domein!

Spelregels grondslagen AVG

In de volgende bijlagen zijn schema's met de taken waarvoor een grondslag is voor het delen van de gegevens. In de dikgedrukte kolommen ziet u taken.

- ➔ Kijk of de taak die u wil uitvoeren in de tabel vermeld staat.
- ➔ Kijk in de tweede kolom welke gegevens u mag delen voor deze taak.
- ➔ Tot slot zijn er vanuit de wet een aantal extra vereisten wanneer u gegevens wilt delen met deze grondslagen. Een van deze extra vereisten is het vragen van toestemming. Dit kan verwarring brengen met de grondslag toestemming. Zie deze toestemming als extra vereiste van de domein-wetten en niet als grondslag.

Er bestaat geen grondslag voor het delen van uw gegevens.

De wetgevers zijn op dit moment bezig met een aantal wetsvoorstellen die grondslagen creëren voor het sociaal domein. Op dit moment is de kans groot dat er nog geen grondslag is.

Bijlage 1. Grondslagen domeinoverstijgend uitwisselen

Tabel 1. Wmo-2015, interne gegevensverwerking

Situatie 1	
Gegevens	Persoonsgegevens cliënt & gezondheidsgegevens cliënt (bijzondere persoonsgegevens) die het college heeft verkregen ten behoeve van de uitvoering van de taken die bij of krachtens de jeugdwet, participatiewet en de wet gemeentelijke schuldhulpverlening aan het college zijn opgedragen.
Doel en taak	Beoordeling behoefte van de cliënt aan ondersteuning van zijn participatie of zelfredzaamheid. Beoordeling behoefte van de cliënt aan ondersteuning van zijn participatie zelfstandig wonen.
Vereisten	Uitdrukkelijke toestemming cliënt Noodzakelijkheidsvereiste
Artikel en grondslag	Taak van algemeen belang Art. 5.1.1. lid 4 Wmo-2015

Situatie 2	
Gegevens	Persoonsgegevens van diens (cliënt) echtgenoot, ouders, inwonende kinderen, andere huisgenoten: die het college heeft verkregen ten behoeve van de uitvoering van de taken die bij of krachtens de jeugdwet, participatiewet en de wet gemeentelijke schuldhulpverlening aan het college zijn opgedragen.
Doel en taak	Goede afstemming te verlenen ondersteuning op hulp.
Vereisten	Uitdrukkelijke toestemming cliënt Noodzakelijkheidsvereiste
Artikel en grondslag	Taak van algemeen belang Art. 5.1.1. lid 4 Wmo-2015

**Tabel 1 brengt twee situaties in kaart waar medewerkers sociaal domein een grondslag hebben voor het domeinoverstijgend verwerken van persoonsgegevens.*

Bijlage 2. Grondslagen extern uitwisselen Wmo-2015

Tabel 1A: gegevens verstrekken Wmo-2015

Sociaal domein mag delen met: Gemeentelijke Toezichthouder Wmo-2015, SVB, Aanbieder maatschappelijke ondersteuning & CAK			
Grondslag	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang
Wettelijke bepaling	Art. 5.2.1 lid 1 onder a Wmo-2015	Art. 5.2.1 lid 1 onder b Wmo-2015	Art. 5.2.1 lid 1 onder c Wmo-2015
Te verstrekken gegevens	(Bijzondere) persoonsgegevens verkregen van: - Onderzoek na melding - Van cliënten - Authentieke registraties - Heronderzoek - Aanbieders PGB	(Bijzondere) persoonsgegevens Verkregen op basis van de domein-wetten.	(Bijzondere) persoonsgegevens Verkregen van: - Zorgverzekeraar - Zorgaanbieder - CIZ
Doel verstrekken	Gegevens die nodig zijn voor: Uitoefenen toezicht of het nemen van handhavingsmaatregelen Ondersteuning in de vorm van de maatwerkvoorziening te leveren Uitvoeren bijdrageregeling Uitbetaling van persoonsgebonden budgetten	Gegevens die: Relevant voor beoordeling van de vraag of keuzevrijheid wordt geboden voor een PGB. Noodzakelijk zijn voor de beoordeling van diens behoefte aan ondersteuning van zijn participatie of zelfredzaamheid. Vast te stellen welke hulp deze aan de cliënt biedt of kan bieden.	Gegevens die: Noodzakelijk zijn voor het aan de cliënt leveren van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen waartoe hij zich jegens het college dan wel de cliënt heeft verbonden. Noodzakelijk voor een goede uitoefening van het toezicht of het nemen van handhavingsmaatregelen. Budgetbeheer Bepalen persoonsgebonden budget.

Vereisten voor het verstrekken	Noodzakelijkheidsvereiste	Noodzakelijkheidsvereiste	Noodzakelijkheidsvereiste
		Ondubbelzinnige toestemming	Ondubbelzinnige toestemming

Tabel 1A geeft een weergave van artikelen uit de Wmo-2015 waarin expliciet genoemd wordt dat de gegevens **verstrekt mogen worden aan **externe** organisaties voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (vereiste voor grondslag AVG). Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Wmo-2015.*

Tabel 1B: gegevens verstrekken WMO-2015

	Zorgverzekeraar (ZVW)	Zorgaanbieder (ZVW)	Uitvoerder (WLZ)
Grondslag	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang
Wettelijke bepaling	Art. 5.2.5 lid 2 Wmo-2015	Art. 5.2.5 lid 2 Wmo-2015	Art. 9.1.3. lid 3 Wlz.
Te verstrekken gegevens	(bijzondere) persoonsgegevens	(Bijzondere) persoonsgegevens	(Bijzondere) persoonsgegevens
Doel verstrekken	Gegevens die noodzakelijk zijn voor taken die bij of krachtens de Zorgverzekeringswet aan de zorgverzekeraar of zorgaanbieder zijn opgedragen.	Gegevens die noodzakelijk zijn voor taken die bij of krachtens de Zorgverzekeringswet aan de zorgverzekeraar of zorgaanbieder zijn opgedragen.	Gegevens noodzakelijk voor afstemming: - WLZ - WMO-2015 - Jeugdwet
Vereisten voor het verstrekken	Noodzakelijkheidsvereiste	Noodzakelijkheidsvereiste	Noodzakelijkheidsvereiste
	Ondubbelzinnige toestemming	Ondubbelzinnige toestemming	Ondubbelzinnige toestemming

Tabel 1B geeft een weergave van artikelen uit de Wmo-2015 waarin expliciet genoemd wordt dat de gegevens **verstrekt mogen worden aan **externe** organisaties voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (vereiste voor grondslag AVG). Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Wmo-2015.*

Tabel 2A: gegevens opvragen WMO-2015

	Gemeentelijke toezichthouder WMO-2015 (intern)	SVB	Aanbieder maatschappelijke Ondersteuning	CAK	Zorgverzekeraar (ZVW)
Grondslag	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang
Wettelijke bepaling	Art. 5.2.4 lid 3 WMO 2015	Art. 5.2.4 lid 2 WMO 2015	Art. 5.2.2. WMO 2015	Art. 5.2.4 lid 1 WMO 2015	Art.5.2.5. lid 1 WMO 2015
Gegevens	(bijzondere) persoonsgegevens	(bijzondere) Persoonsgegevens	Persoonsgegevens	(bijzondere) Persoonsgegevens	(bijzondere) Persoonsgegevens
Doel opvragen	Bijdrageregeling; Vastelling PGB; Heronderzoek; Herziening; Verhaal van kosten	Bijdrageregeling; Vastelling PGB; Heronderzoek; Herziening; Verhaal van kosten	Bijdrageregeling; Vastelling PGB; Heronderzoek; Herziening; Verhaal van kosten	Regeling rond bijdrage in kosten	Onderzoek na melding; Spoedaanvraag; Beslissing op aanvraag maatwerkvoorziening; Vastelling recht PGB; Heronderzoek.

Tabel 2A geeft een weergave van de artikelen uit de Wmo-2015 waarin expliciet genoemd wordt dat de gegevens **opgevraagd mogen worden aan **externe** organisaties voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (vereiste voor grondslag AVG). Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Wmo-2015.*

Tabel 2B: gegevens opvragen WMO-2015

	Zorgaanbieder (ZVW)	Zorgverlener PGB-HH/PGB-BG	Uitvoerder (WLZ)	Belastingdienst
Grondslag	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang
Wettelijke bepaling	Art.5.2.5. lid 1 Wmo 2015	Art. 5.2.2. Wmo 2015	Art. 5.2.4 lid 3 Wmo 2015	Art. 5.2.3. Wmo 2015
Gegevens	(bijzondere) Persoonsgegevens	Persoonsgegevens	(bijzondere persoonsgegevens)	Persoonsgegevens
Doel opvragen	Onderzoek na melding; Spoedaanvraag; Beslissing op aanvraag maatwerkvoorziening; Vastelling recht PGB; Heronderzoek.	Bijdrageregeling; Onderzoek na melding; Heronderzoek; Herziening; Verhaal van kosten op aansprakelijke partij.	Bijdrageregeling; Vastelling pgb; Heronderzoek; Herziening; Verhaal van kosten op aansprakelijke partij.	Vastelling; Incasso bijdragen kosten.

Tabel 2B geeft een weergave van de artikelen uit de Wmo-2015 waarin expliciet genoemd wordt dat de gegevens **opgevraagd mogen worden aan **externe** organisaties voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (vereiste voor grondslag AVG). Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Wmo-2015.*

Bijlage 2. Grondslagen extern uitwisselen Jeugdwet

Tabel 3A: gegevens uitwisselen Jeugdwet

	Gemeentelijke toezichthouder	Gemeentelijke toezichthouder (2)	SVB	SVB (2)	CAK
Grondslag	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang
Wettelijke bepaling	Art. 6 lid 1 onder E AVG	Art. 2.9 onder d Jeugdwet	Art. 6 lid 1 onder E AVG	Art. 8.1.8 Jeugdwet	Art. 6b.1-6b en 7 regeling Jeugdwet.
Gegevens	Persoonsgegevens	Persoonsgegevens	Persoonsgegevens	Persoonsgegevens	Persoonsgegevens
Doel uitwisselen	Vervulling van een publieke taak.	Ter bestrijding van: Onterecht ontvangen dubbelen voorziening, Persoonsgebonden budget Of Misbruik van wet	Vervulling van een publieke taak.	Mandaat besluit	Onderzoek naar: Declaraties jeugdaanbieders, preventie, en gecertificeerde instellingen.
Vereisten voor het uitwisselen	Noodzakelijkheidsvereiste	Geen extra vereiste	Noodzakelijkheidsvereiste	Geen extra vereiste	Geen extra vereiste

Tabel 3A laat zien op welke wettelijke bepaling de medewerkers sociaal domein zich kunnen beroepen wanneer zij de weergegeven gegevens uitwisselen met de weergegeven **organisaties van buitenaf. Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Jeugdwet.*

Tabel 3B: Gegevens uitwisselen Jeugdwet

Uitvoerder (WLZ) (2)		Meldingsbevoegde die gebruik maakt van de verwijfsindex.
Grondslag	Taak van algemeen belang	Taak van algemeen belang
Wettelijke bepaling	Art. 9.1.3 lid 3 Wet langdurige zorg	Art. 7.1.2.1 Jeugdwet
Gegevens	(Bijzondere) Persoonsgegevens	(bijzondere) persoonsgegevens
Doel	Onderlinge afstemming jeugdwet en WMO-2015	'De verwijfsindex heeft tot doel vroegtijdige en onderlinge afstemming tussen meldingsbevoegden te bewerkstelligen, opdat zij jeugdigen tijdig passende hulp, zorg of bijsturing kunnen verlenen om daadwerkelijke bedreigingen van de noodzakelijke condities voor een gezonde en veilige ontwikkeling naar volwassenheid te voorkomen, te beperken of weg te nemen' ¹⁶³
Vereisten	Uitdrukkelijke toestemming Noodzakelijkheidsvereiste	Noodzakelijkheidsvereiste

Tabel 3B laat zien op welke wettelijke bepaling de medewerkers sociaal domein zich kunnen beroepen wanneer zij de weergegeven gegevens verstrekken aan de weergegeven **organisaties van buitenaf. Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Jeugdwet.*

¹⁶³ Art. 7.1.2.1 lid 2 Jeugdwet

Bijlage 3. Grondslagen extern uitwisselen Participatiewet

Tabel 4A: Gegevens verstrekken Participatiewet

Instantie	Grondslag & wettelijke bepaling	Doel vragende instantie
Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen	Art. 67 lid 1 sub a Participatiewet Taak van algemeen belang	Voor de uitvoering van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen, of de wettelijke regelingen vanuit die wet.
De belastingdienst	Art. 67 lid 1 sub b Participatiewet Taak van algemeen belang	Invordering rijksbelasting Premies sociale verzekeringen Inkomensafhankelijke bijdragen Uitvoering van inkomensafhankelijke regelingen
Het college van andere gemeenten	Art. 67 lid 1 sub c Participatiewet Taak van algemeen belang	Uitvoering van: - Participatiewet - Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemer - Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
CAK, Nederlandse zorgautoriteit, zorgverzekeraars, WLZ-uitvoerders	Art. 67 lid 1 sub d Participatiewet Taak van algemeen belang	Uitvoering van de Wet langdurige zorg en de Zorgverzekeringswet.
Derden die in uitoefening van beroep of bedrijf arbeidsinschakeling van personen bevorderen	Art. 67 lid 1 sub e Participatiewet Taak van algemeen belang	Bevorderen arbeidsinschakeling
Buitenlandse organen	Art. 67 lid 1 sub f Participatiewet Taak van algemeen belang	Vervulling taak van zwaarwegend belang
Bestuursorganen Aruba, Curaçao en Sint-Maarten	Art. 67 lid 1 sub g Participatiewet Taak van algemeen belang	Vervulling taak van zwaarwegend belang
Onze minister	Art. 67 lid 1 sub h Participatiewet Taak van algemeen belang	Voor uitvoering van de Wet inburgering
Onzer minister van Veiligheid en Justitie	Art. 67 lid 1 sub i Participatiewet Taak van algemeen belang	In verband met de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen
Onze minister	Art. 78 lid 1 Participatiewet Wettelijke verplichting	Statistiek, informatievoorziening en beleidsvorming
Nederlands of buitenlands uitvoeringsorgaan van de sociale verzekeringswetten (voorzover dit is belast met het verrichten van uitkeringen, het doen van verstrekkingen dan wel het heffen van bijdragen.)	Art. 66 Participatiewet	Vermoeden misdrijf.

*Tabel 4A geeft een weergave van de artikelen uit de Participatiewet waarin expliciet genoemd wordt dat de gegevens **verstrekt** mogen worden aan **externe** organisaties voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (vereiste voor grondslag AVG). Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Wmo.

Tabel 4B: Gegevens opvragen Participatiewet

Instantie	Grondslag	Doel voor het opvragen
Werkgever	Art. 63 lid 1 Participatiewet Taak van algemeen belang	???
Het college van andere gemeenten	Art. 64 lid 1 sub a Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen en de Sociale verzekeringsbank	Art. 64 lid 1 sub b Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
De Belastingdienst	Art. 64 lid 1 sub c Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
CAK, de Nederlandse Zorgautoriteit, & zorgverzekeraars	Art. 64 lid 1 sub d Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
Bedrijfstakpensioenfondsen, ondernemingspensioenfondsen, risicofondsen, stichtingen die als inkomen worden aangemerkt.	Art. 64 lid 1 sub e Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
De Kamer van Koophandel	Art. 64 lid 1 sub f Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
De korpschef en de bevelhebber van de Koninklijke marechaussee	Art. 64 lid 1 sub g Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
De belastingdienst & Onze minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.	Art. 64 lid 1 sub h Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet. Betreffende tegemoetkomingen van de Algemene Wet inkomensafhankelijke regelingen en Wet bevordering eigenwoningbezit.
Onze minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap & Onze minister van Economische zaken	Art. 64 lid 1 sub i Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
Onze Minister van Economische zaken betreffende de omvang van de productiebeperkende maatregelen voor het bedrijf van de ondernemer is de agrarische sector.	Art. 64 lid 1 sub j Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
Onze Minister van Veiligheid en Justitie voor zover het betreft - de persoon die rechtens zijn vrijheid is ontnomen - of de persoon die zich onttrekt aan de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf.	Art. 64 lid 1 sub k Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.

De instanties en personen die woonruimte verhuren	Art. 64 lid 1 sub l Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
De instanties die in het kader van de openbare nutsvoorziening energie en water leveren	Art. 64 lid 1 sub m Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
Derden die in het kader van de openbare nutsvoorziening energie en water leveren.	Art. 64 lid 1 sub n Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
De geneesheer-directeur (Bedoeld in de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen)	Art. 64 lid 1 sub o en lid 2 Participatiewet Taak van algemeen belang	Gegevens hebben betrekking op de uitvoering van art. 13 lid 3. Betrekking hebben op: - De opening - Het ontslag - Het verleende verlof; of - Het ingetrokken verlof.
Onze Minister betreffende de toepassing van de Wet Inburgering	Art. 64 lid 1 sub p Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.
Onze minister en de colleges van B&W voor zover het gegevens betreft die verwerkt worden in het landelijk register kinderopvang.	Art. 64 lid 1 sub q Participatiewet Taak van algemeen belang	Noodzakelijk voor de uitvoering van de Participatiewet.

Tabel 4B geeft een weergave van de artikelen uit de Participatiewet waarin expliciet genoemd wordt dat de gegevens **opgevraagd mogen worden aan **externe** organisaties voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (vereiste voor grondslag AVG). Tot slot laat de tabel zien voor welk doel dit geoorloofd is en aan welke vereisten de medewerker moet voldoen op basis van de Wmo-2015. De Participatiewet maakt geen onderscheid tussen persoonsgegevens en bijzondere persoonsgegevens.¹⁶⁴*

¹⁶⁴ Art. 6A Participatiewet